4 ağustos 1970

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

▶ant'A BASKI◀

faşizme karşı,
dünyada halk cepheleri

MAO: "parti çalışmalarında
yanlışları düzeltelim„

HALKLARIMIZ FAŞİZME KARŞI DİRENECEKTİR

osmanlı döneminde
İLK SOSYALİST YAYINLAR

ölümünün 75. yılında
FRIEDRICH ENGELS

"Bilimsel Sosyalist Teorinin Rehberliğinde İdeoloji ve Örgüt Birliği İçin„

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

Halklarımız Faşizme Karşı Direnecektir ... 2

Ant'a Baskı Şiddetleniyor 30

Devrimci Halk Cephesi II (Çetin Özek) 33

Partinin Çalışma Biçimini Düzeltelim (Mao Tsetung) 52

Engels Sosyalist Mücadeleye Işık Tutuyor (Faruk Pekin) 65

Osmanlı Döneminde İlk Sosyalist Yayınlar (A. Cerrahoğlu) 83

Aylık Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi ★ S: 176-3 ★ Sahibi ve Genel Yönetmeni: **DOĞAN ÖZGÜDEN** Sorumlu Yönetmeni: **İNCİ ÖZGÜDEN** ★ Yönetim Yeri: Cağaloğlu Başmuhasip Sokak, Tan Apt. 10/2 - İstanbul ★ P.K. 934 - Sirkeci - İstanbul ★ Tel.: 27 81 09 ★ Dizgi Tertip Baskı ES-İN MATBAASI ★ Kapak Baskı: ALPAY MATBAASI ★ Abone Şartları: Yıllık 40, altı aylık 20, üç aylık 10 Lira ★ İlân Tarifesi: Tam sayfa 1000, yarım sayfa 500, çeyrek sayfa 250 lira.

halklarımız faşizme

TÜRKİYE işçi sınıfının ve müttefiklerinin devrimci mücadelesini ezmek için her türlü faşist yöntemi uygulamağa cüret eden işbirlikçi iktidar, 16 Haziran Direnişi üzerine anayasayı ayaklar altına alarak ilan ettiği sıkıyönetimi iki ay daha uzatmak suretiyle korkaklığını, emperyalizmin ve işbirlikçilerin karanlık hesaplarını bir kez daha belgelemiştir.

Geçtiğimiz bir ay içerisinde bir yandan sanayi proletaryasının en yoğun bulunduğu İstanbul, İzmit ve Gebze bölgelerini askeri yönetim altına sokmakta gösterdiği acelecilik, bir yandan sıkıyönetimin devrimci sedikalara, işçilere ve gençlere karşı giriştiği kanunsuz baskılar, bir yandan 16 Haziran Direnişinin asıl tahrikçisi olan «*Sendikalar Kanunu değişikliği*»ni bir an önce kanunlaştırmak için işbirlikçi politikacıların giriştiği yarış, bir yandan da bu faşizm ortamından yararlanan patron güruhunun binlerce devrimci işçiyi aç ve dirençsiz bırakmak için giristikleri tasfiye hareketleri, sıkıyönetimin mutlaka uzatılacağını göstermekteydi. Nitekim, parlamento sıkıyönetimin uzatılmasına karar vermeden, hatta bakanlar kurulunun uzatma istemi açıklanmadan Sıkıyönetim Komutanlığı normal süresinin ötesi için emirler vermek, yüzlerce işçinin ve sendikacının duruşmalarını bir aylık sürenin sonuna kadar başlatmamak suretiyle daha uzun bir olağanüstü yönetime talip olduğunu belli etmiştir. Son gelişmelerin en ilginç yanı ise, bugüne kadar sözümona demokratik düzeninin en ateşli savunucusu görünen Bâbıâli yazarlarının elbirliğiyle olağanüstü askeri yönetimi alkışlamaları, bir kısım gazetelerin de bu sıkıyönetim rejimini kamuoyunda haklı göstermek için devrimci sendikalar ve işçiler hakkında düzmece raporlar tefrika ederek halka ihanetin yeni yeni örneklerini vermeleri olmuştur. Bu arada, lafta keskin birtakım küçük burjuva devrimcileri de, işçi sınıfına karşı girişilen baskı ve tasfiye hareketlerini görmezlikten gelerek, sırf kendilerine ve küçük burjuvaziye dokunulmadığı için, olağanüstü rejime ve uygulayıcılarına övgüler düzmekte Bâbıâli kalemşorlarıyla yarışa girişmişlerdir. İşte, işçi sınıfı liderlerinin hapislere atıldığı, işçilerin işsizlik, açlık ve hapis tehdidi altında bulundurulduğu ve

YORUM

karşı direnecektir

ihanetin kol gezdiği son bir ayın bilançosu mutlaka belgelenmelidir. Ki, halkımız gerçeği oğrenebilsin...

Sosyalist kadroların işçi hareketini yönlendirmekteki yetersizliğine ve sendika liderlerinin tutuklanmış olmasına rağmen, sanayi proletaryasının sıkıyönetim altında dahi direnişlerini, hiç değilse pasif şekilde, bir süre daha devam ettirmeleri karşısında İstanbul, İzmit ve Gebze'de olağanüstü askeri tedbirler alınmış, stratejik noktalar tanklar ve zırhlı araçlarla tutulmuş, işçiler üzerine, yarı ikna, yarı tehdit metodları kullanılarak işbaşı yapmaları için baskıda bulunulmuş, bu arada tutuklamalar birbirini kovalamıştır.

işçilere yapılan işkenceler

Tutuklanan işçilere polis merkezlerinde türlü işkenceler yapılmış, dayak atılmıştır. Nitekim DİSK genel başkan vekilleri Rıza Kuas ile Kemal Nebioğlu, «*İşçilerin karakollarda ve emniyet müdürlüğünde ağır şekilde döviildüklerini, falakaya yatırılıp hakarete uğradıklarını tesbit etmiş bulunuyoruz. Bu gibi anayasa dışı davranışları şiddetle protesto ederiz*» demişlerdir.

Maden İş'in avukatları, dayak olayları karşısında, sıkıyönetim komutanlığına 18 Haziran 1970 günü müracaat ederek işçilerin polise teslim edilmemesini istemişlerdir. Bu arada, 16 Haziran olaylarında polis kurşunu ile yaralanan, fakat isimleri açıklanmayan şu işçiler tesbit edilmiştir:

Mustafa Afyoncu (Çenede kurşun), *Seyfettin Doğan* (Ensede kurşun), *Muzaffer Hızlı* (Ayaktan kurşun), *Mehmet Gıdak* (ameliyat edilmiş, durumu ağır), *İlyas Korkmaz* (ameliyat edilmiş, durumu ağır), *Süleyman Sükür* (ameliyat edilmiş, durumu ağır), *Sedat Vona* (kurşunlanmış, felç olmuş), *Emin Erdoğan* (sol kolundan kurşun girip çıkmış), *Kibar Köse* (sağ kalçada kurşun yarası), *Zeynep Genç* (baş ve ayaktan yaralı), *Şevkiye Kıraç, Ünsiye Duman, Cevat Uslu* (omuzundan kurşun girmiş, ame-

liyatla kurtulmuş), *Ali Polat* (sağ kalçada kurşun), *Veysel Şeker* (sağ kalçada iki kurşun, durumu ağır).

Polisin bu kadar gaddarca karşısına aldığı, canlarına kasdettiği işçilerin bu defa müdafaasız ve tek başına dört duvar arasında aynı polislerin eline teslim edilmesinin nasıl bir sonuç yaratacağını tahmin etmek için kâhin olmağa gerek yoktur. Ne var ki, sıkıyönetim komutanlığı Maden İş avukatlarının bu haklı müracaatını da dikkate almamış ve işçileri polisin eline teslim etmekte direlmiştir.

Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay, 29.6.1970 tarihinde *«dayak yiyen yoktur»* derken, Emniyet Müdürlüğü İkinci Şube'de dövülen sendikacı İsmail Cura, *«Gestapo'nun ruhuna rahmet okutacak»* polis işkencelerini şöyle anlatmıştır:

«19 Haziran 1970 cuma günü saat 18'de Lastik İş Sendikası'nın bulunduğu Merter Sitesi'nden bir jandarma assubayı ve beş sivil polis tarafından tutuklanarak doğru 2. Şube Müdürlüğü'ne götürüldüm. Cipten indikten sonra tekmelenerek karanlık, tabanı su ile dolu bir hücreye tıkıldım. Biraz sonra gelen polisler ana avrat küfrederek ve 'komünist' diyerek beni falakaya yatırdılar. Kendilerine ayaklarımın bir trafik kazasından sakat kaldığını hatırlatmama rağmen falakaya devam ettiler. Falakaya ara verdikleri zaman ise beni sorguya çekip elimin üzerinde sigaralarını söndürdüler. Aradan ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyorum. Sonunda beni zorla sulu zemin üzerinden yürüttüler. 20 Haziran günü saat 19'da da bir ciple Yeşilyurt'a bırakarak gittiler. 25 saatten fazla süren bu işkence-dayak faslı sırasında üzerimde bulunan 185 liramı, sigaramı, çakmağımı, kalemimi ve defterlerimi elimden aldılar ve bir daha da geri vermediler.»

Kimya İş Sendikası'ndan Ertuğrul Altay da, tanık olduğu olaylar hakkında şunları söylemiştir:

«19 Haziran cuma günü Puro-Fay fabrikasının önünde işçilere cep kitabı haline getirilmiş Kimya İş Sendikası'nın toplu sözleşmelerinden dağıtırken bir sivil polis tarafından Mecidiyeköy karakoluna götürüldüm. Burada 4-5 saat hücrede tutulduktan sonra Şişli Emniyet Amirliğine ve sonra da 1. Şube Müdürlüğü'ne havale edildim. 1. Şubede görevli memurlar tarafından bana en galiz küfürlerle hakaretler yapıldı. Bu arada Puro-Fay fabrikası memurlarından Mustafa Gözlüklü'yü getirdiler. Mustafa'nın yüzü gözü şiş içindeydi, kafası yarılmış ve akan kanlar gömleğinin yakasının rengini değiştirmişti. Kendisi yürüyemeyecek halde idi. Ertesi gün Selimiye Kışlasına götürüldüm. Burada 3 numaralı koğuşta polis ve jandarma tarafından feci şekilde dövülen işçi kardeşlerimi gördüm. DİSK'e bağlı Keramik İş Sendikası'nın yöneticileri ve üyelerinden bazıları, 2. Şube Müdürlüğü'nde falakaya yatırılmış ve bu yüzden ayakları şişmişti. Yürüyemeyecek durumda idiler. Kendilerini yemeğe ve helaya çoğu kez askerler götürüyorlardı. Kartal Karakolu'nda dövülen Midil Tipi Zirai İlaçlar Fabrikası'nda Kimya İş temsilcisi Arif oğlu Mustafa Keklik'in yüzü gözü şiş içindeydi. Kendisi hem falakaya yatırılmıştı, hem de dayak yüzünden baldırları, göğsü çürük içinde idi. Bu çürüklere kan otur-

muşta. Ayrıca, Silvan Sanayii işçilerinden Maden İş üyelerinin bazıları nerede ise komaya girecek şekilde dövülmüşlerdi.»

Eski bir ideolojik mahkumiyeti dolayısıyla Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle 1 Temmuz'da sorgusuz sualsiz İstanbul dışına sürülen Yusuf Hocaoğlu da, ANT kanalıyla TBMM Başkanlığı'na yolladığı açık dilekçede şöyle demektedir:

«Benim ifadelerim neden alınmamıştır? Sıkıyönetim Kumandanlığı'nın 1.7.1970 tarih ve 404 adli müşavirlik sayılı emirleri ile hiç sorgusuz İstanbul'dan çıkarılmam, ticari faaliyetime son verilmesi bir adalet uygulaması mıdır?

«Sıkıyönetim Kumandanınız, bu haksız fiili ile beni 63.242 lira zarara sokmuş bulunuyor.

«İstanbul 1. Şube Polisi, sıkıyönetim emriyle beni içeri aldığında orada gördüğü işçilere 'ulan eşek herifler, sana ekmek veren ağalara niye başkaldırdınız' diyerek işçileri dövüyorlardı. Diğer bir köşede gözleri kan çanağına dönmüş iki işçi de, Kartal karakolunda jandarma ve inzibatlar tarafından dövüldüğünü söylüyorlardı.»

Ve birkaç örnek daha :

Demirel'in kardeşlerinin ortağı bulunduğu Haymak Fabrikası'nın işçilerinden *Eşref Güçkan, Ahmet Yıldız, H. H. Pehlivan, Ömer Bağcı, Abdullah Angın, Celil Oktay,* Kartal Jandarma Karakolu'nda dövülmüşlerdir. *Arif Çekiç, Cemal Kartal* adındaki işçiler Kadıköy Emniyet Amirliği'nde 36 saat ekmek ve su verilmeden dövülmüşlerdir. İkinci Şubede *Yekta Aydındoğmuş, Remzi Ersoylu, Yalçın Özer, Vasfi Aydiken, Nuri Ay* ve arkadaşları dayak yemişlerdir. Porselen Fabrikası işçisi *Şeref Özdemir* Kadıköy Emniyet Amirliği'nde, *İlhami Akdeniz* de jandarmanın yazdığı ifadeyi imzalamadığı için jandarma karakolunda kıyasıya dövülmüşlerdir.

Ancak şimdiye kadar kesin sayısı açıklanmayan yüzlerce işçi hapishanelerde bulunduğu için dayak ve işkence olaylarının tamamını tesbit etmek mümkün olamamıştır. Ne var ki, sıkıyönetim mahkemesindeki duruşmalara çıkartılan işçiler, polisteki ifadelerinin dayak ve işkence zoruyla alındığını ve kendilerine asılsız ifadelerin imzalatıldığını açıklamışlardır. Bütün zorbalıklar hiç şüphesiz duruşma zabıtlarının açıklanması ve tahliye edilen işçilerin yapacakları açıklamalarla günışığına çıkacaktır.

avukatlara yapılan baskılar

Sıkıyönetim, direnen işçilerin bağlı bulundukları DİSK'in yöneticilerini hürriyetlerinden mahrum etmekle kalmamış, hukuk müşavirlerinin dahi faaliyetlerini engellemek yoluna gitmiş, sanıklar uzun süre avukatlarıyla bile görüştürülmemişlerdir.

Sıkıyönetim mahkemesi tarafından tutuklanan işçileri savunmak için 27.6.1970 günü DİSK Genel Merkezi'nde Avukat Ali Yaşar, Avukat Alp Selek, Avukat Muammer Güngör ve Avukat Nermin Aksın ön hukuki çalışmalar yaparken bir albay yönetimindeki bir ekip içeri girerek arama yapmıştır. Daha sonra nezaret altına alınan dört

avukat hakkındaki suçlama, adalet tarihine geçecek bir ibret belgesidir. 27.6.1970 tarihli zabıtta şöyle denilmektedir:

«...Çalışma salonunda... toplantı halinde oldukları ve Av. Ali Yaşar'ın önünde Ceza Hukuku (Prof. Sahir Erman'ın kitabı), Av. Alp Selek'in önünde (Üçüncü tertip 11 cilt, anayasa ve çalışmalarını havi notlar), Av. Muammer Güngör'ün önünde (ceza hükümlerini taşıyan hususi kanun ve nizamnameler, cilt: 2), resmi gazeteler, Av. Nermin Aksın'ın önünde çalışmalarını havi notlar olduğu görüldü.»

Kendisine emir verildiği gerekçesiyle saat 16'da İst. Bey. İnz. Böl. Kom. Albay Veli Oktay tarafından nezarete alınan dört avukat, 17 saat sonra sıkıyönetim komutanlığı adli müşavirliği tarafından serbest bırakılmıştır. Dört avukat, daha sonra Genelkurmay Başkanlığına, Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına, Türk Hukuk Kurumu Başkanlığına çektikleri telgraflarda olayı şöyle protesto etmişlerdir: *«Türkiye'de ilk defa avukatlar müvekkillerini savunmaya hazırlanırken nezarete alınmakta, geceyi uykusuz sandalye üzerinde geçirmektedir. 29.6.1970 günü olan duruşmada gerekli savunmayı yapma fırsatımız elimizden alınmıştır. 17 saat nezarette kaldıktan sonra ertesi günü hazırlıksız yapılacak bir savunmanın müvekkilimizin hakkının korunmasına ne derece yarayacağını da yüksek takdirlerinize bırakıyoruz.»*

Dergimizin baskıya hazırlandığı güne kadar, 16 Haziran direnişinden sanık olarak sıkıyönetim mahkemelerine sevkedilenlerinin sayısı kesinlikle saptanamamıştır. Ancak, ilk duruşmalar için İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın hazırladığı 1970/4 sayılı iddianamede Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ve Nası İzrar, ve vazifeli memura mukavemet gibi iddialarla suçlanan işçilerin isimleri şöyle tesbit edilmiştir:

Haymak Döküm Fabrikası'ndan *Enver Çapkur, Reşat Kış, Abdullah Angın, Hidayet Satış, Ali Şükrü Angın, Şerafettin Ağın, Lütfullah Yurken, Ahmet Tepeli, Ali Pekdemir, Salih Metin, Muammer Dursun, Mustafa Ankara, Eşref Güçkan, Selahattin Çal, Hüsnü Demirel, Abdi Karakaş, Halim Ramazanoğlu, İlhami Akdeniz, Celil Oktay, Zekeriya Bayır, Hikmet Yıldız, Nazım Sancak, Ömer Bağcı,* Tuzla Porselen Fabrikası'ndan *Vasvi Akdiken, Yalçın Özen, Remzi Ersoylu, Yekta Aydındoğmuş, Nihat Ünal, Nuri Ay, Ahmet Sadık Güney, Hasan Beyoğlu, Akın Sever, Emin Üresin;* Silvan Sanayii'nden *Kadir Kabakçı, Arif Çekiç, Cemil Kartal, Sadık Bozkır, Necati Yenitürk, Hakkı Eraydın;* Otosan Fabrikası'ndan *Mehmet Biricik, Mehmet Çetintaş, Recep Ali Arsan, Kadir Tokkal, Celal Kiriş, Ruhi Çelebi, Binali Çiftçi, Ekrem Aykan, Cezmi Sırgüveç, Nurettin Kiraz, Cemal Özçamlı, Şerafettin Şahin, Şeref Özdemir, Mehmet Özdemir, Mehmet Saygı, Hasan Altıntaş, Sabahattin Bekçi, Mehmet Maraşlı, Harun Önusta, Sadık Kılıçaslan, Mehmet Gediz, Kemal Eroğlu, Burhanettin Eren, Arif Kara, İsmail Buğdaycı, Tahsin Akar;* Süperlit Boru Fabrikası'ndan *Mehmet Tosuncuk, Osman Tomar, Kemal Coşkun;* Mühendislik Sanayiinden *Zeynel Gül;* Singer sanayiinden *Ali Çelik,*

Hüseyin Çavdar, Binali Arslan; ayrıca *Hasan Çakar, Osman Köprücü, Ahmet Yatmaz, Cemal Sancaktar, Baki Balı, Abidin Fahri Kuşçular, Hilmi Duruşkan.*

Adalet üzerine düşen şüpheler

Sıkıyönetim bir ay için ilan edildiği halde, özel olarak kurulan sıkıyönetim mahkemesine yüzlerce işçi sevkedilmiş, üstelik duruşmalara, sıkıyönetimin bitmesine birkaç gün kalaya kadar başlanmamıştır. Oysa, işçilerin, olağanüstü bir mahkemeye sevkedilmelerini gerektiren bir suçları olmadığı, askeri savcılığın iddianamesinde yeralan iddiaların sivil mahkemelerde de yargılanabileceği ve kısa zamanda sonuçlandırılabileceği görülmektedir. Ancak, mahkemelere mümkün olduğu kadar çok sanık sevketmenin, duruşmaları uzatmanın, sıkıyönetimi uzatmak için bir taktik olduğu da, daha önceki uygulamalarla bilinmektedir. Bu gerçek aşikar olduğu içindir ki, ilk olarak yargılanan dört sanığın avukatları, Selimiye Kışlası'nda yapılan duruşmada 3,5 sayfalık bir dilekçe vererek sıkıyönetim mahkemesinin yetkisizliğini bildirmişlerdir. Dilekçede, «*Bir kararname olmadan kurulan sıkıyönetim mahkemesinin, anayasanın 32. maddesi uyarınca yetkisiz olduğu, mahkeme heyetinin yargılamadan el çekmesi ve tutukluların da salıverilmesi gerektiği*» belirtilmiştir. Buna rağmen, sıkıyönetim mahkemesi, işçileri yargılamakta ısrar etmiş, hatta 15 Temmuz günü yapılan bir duruşmada, mecliste henüz aksine bir karar çıkmadığı ve sıkıyönetim süresinin 16 haziran gecesi sona ermesi gerektiği halde, duruşmayı çok ileriye ertelemek suretiyle, sıkıyönetimin uzatılacağından emin olduğunu göstermiştir.

Yüzlerce işçinin duruşmaları, önümüzdeki iki ay içerisinde de bitirilemeyecek şekilde, bölük pörçük ve ağır aksak yürütülürken, 16 Haziran Direnişinin baş sorumluları olarak gösterilen ve en ağır suçlarla itham edilen DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, Genel Sekreteri Kemal Sülker, Şinasi Kaya, Hilmi Güner ve arkadaşları olayların üzerinden bir aydan fazla zaman geçtiği halde hakim huzuruna çıkartılmamışlardır.

DİSK yöneticileri hakim huzuruna çıkartılmazken, büyük sermayenin sözcüsü ve Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetesi Hürriyet, gizli istihbarat servislerinin düzmece raporlarını manşetten günlerce tefrika ederek devrimci sendikacıları kamuoyunda peşinen mahkum etmeğe kalkışmıştır. Ancak acemice yazılmış polis romanlarında görülebilecek zorlamalarla doldurulan bu «*fevkalade gizli*»(!) raporlarda 16 Haziran Direnişinin, TİP-DİSK ve DEV-GENÇ tarafından uygulanan dört safhalı bir ihtilal planının üçüncü safhasını, yani «*eylem ve çökertme*» safhasını teşkil ettiği, bundan sonra «*kızıl ihtilal*»in yapılacağı belirtildikten sonra yalan yanlış toplanmış polis istihbaratının montajı ile bu dehşet verici ihtilal planının dertayları açıklanmakta ve en başta DİSK yöneticileri suçlanmaktadır. Bu suçlamalar ciddiye alınacak olursa, herhalde sıkıyönetim mahkemesi, DİSK yöneticilerine verilebilecek ağırlıkta ceza bulamayacaktır.

Maden İş avukatları, Hürriyet Gazetesi'nin DİSK yöneticilerini mahkemeye çıkmadan mahkum eden bu yayınının Basın Kanunu'nun 30. maddesine göre engellenmesi için Sıkıyönetim Komutanlığı'na müracaatta bulunmuşlarsa da, komutanlık bu talebi dahi reddetmiştir.

patronlar, işçileri tasfiye ediyor

Sıkıyönetim döneminin işçi sınıfı aleyhine asıl büyük baskısı da, toplu sözleşme müzakereleri, grev ve direniş hareketlerinin topyekun yasaklanması olmuştur.

Albay Orhan Ok imzasıyla 22.6.1970 tarih ve 970/66 sayılı bir yazıyla toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin yasaklandığı bildirilmiş, 13 numaralı tebliğle de 24.6.1970 tarihinde, devam etmekte olan İzsal Grevi askıya alınmıştır. Bunun üzerine Maden İş Sendikası'nın avukatı Alp Selek, sıkıyönetim komutanlığına verdiği cevapta bu kararla 275 sayılı yasanın 20. maddesi çiğnenerek işçilerin haklarına tecavüz edildiğini bildirmiştir. Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay, 29 Haziran 1970 tarih ve 1970/244 sayılı cevabıyla toplu sözleşmelerin askıda kalmasında ısrar etmiş, Selek aynı gün komutanlığa mukabelede bulunarak anayasanın 42. maddesinin uygulanmasını istemiş, toplu iş sözleşmesinin yasaklanmasının işçilere ağır külfetler yükleyip işverenlere işçi sırtından 100 binlerce liralık kâr sağladığını, aksi takdirde bu zararların tazminini istemek zorunda kalacaklarını bildirmiştir. Bu itiraza Orgeneral Atalay ancak sekiz gün sonra 6.7.1970 tarih ve 1970/400 sayılı yazısıyla cevap vermiş ve «*izin alınmak şartıyla*» toplu iş sözleşmeleri müzakerelerinin sürdürülebileceğini açıklamıştır.

Sıkıyönetim komutanlığının işverenden yana bu tutumu üzerine patronlar büyük bir cüretle hareket geçerek bütün fabrikalarda toplu işçi tasfiyelerine girişmişlerdir. Tasfiye edilen işçiler, genellikle, DİSK'e bağlı sendikalara üye olan, onun temsilciliğini yapan ve 16 Haziran yürüyüşlerinde yeralanlardır. DİSK'in ve bağlı devrimci sendikaların temsil yetkisi bir yandan parlamentodan 274 sayılı kanun değişikliği geçirilerek yokedilmeğe çalışılırken, öte yandan da sıkıyönetim ortamından yararlanarak, sanayi işyerlerinde işçi sınıfının en bilinçli unsurları işten tasfiye edilerek devrimci sendikaların tabandaki gücü kırılmak istenmektedir Dergimizin dizgiye girdiği tarihe kadar çeşitli fabrikalarda tasfiye edilen işçilerin sayısı 600'e yaklaşmıştır. Patronlar, bu tasfiyelerinde açıkça sıkıyönetimi koz olarak kullanmakta, «*DİSK'in komünist olduğunu, ona taraftar işçilerin de komünist sayılacaklarını*» söyledikten sonra, «*Sizi ben çıkarmıyorum. Sizleri çıkarmak için sıkıyönetimden gelen yazıyı uyguladım. Çıkış kağıtlarınızla nüfus suretlerinizi sıkıyönetime gönderdim. Cesaretiniz varsa oradan gidip alın*» demektedirler. Gerek DİSK, gerekse TİP yöneticileri, bu «*arkadan vurma*» niteliğindeki işçi tasfiyeleri üzerine meseleyi hem sıkıyönetim komutanlığına, hem de meclise aksettirmişlerse de, işverenlerin giriştiği işçi kıyımını önleyecek hiçbir müdahalede bulunulmamıştır. Aksine, işten atılan işçilerin sıkıyönetim komutanlığına yaptıkları müracaatlar Sıkıyö-

netim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay'ın şu resmi yazısıyla cevaplandırılmaktadır: «*Kanunsuz olarak iş akitleriniziin feshedildiğine kani iseniz, 'iş mahkemesine' müracaat ederek oradan hakkınızı aramanızı rica ederim.*»

İş mahkemelerinde duruşmaların yıllarca sürdüğü ve işçi davayı kazansa bile nihayet birkaç aylık bir kıdem yada ihbar tazminatının söz konusu olduğu bilindiğine göre, sıkıyönetim komutanlığının bu cevabı, işverenlerin giriştiği açık «*işçi kıyımı*»nın pasif olarak desteklenmesinden başka bir şey değildir. Kaldı ki, Sungurlar Kazan Fabrikası'ndan çıkartılan işçi Durmuş Ali Cömert'in açıkladığı gibi, «*Patronlar, çıkarılan işçilere iş vermemek konusunda anlaşmışlardır. Bazı işçiler durumlarını saklayarak yeni bir işe girmekte, fakat birkaç gün sonra durum anlaşılınca tekrar işten çıkartılmaktadır. 10-15 yıllık kıdem hakkından vazgeçip tekrar aynı fabrikada çalışmayı kabul eden işçiler dahi vardır. Fabrikada kalan diğer işçiler ise, çıkartılanların durumuna düşmemek için devrimci sendikalardan istifa etmek zorunda kalmaktadırlar.*» Fabrikaların iç bünyelerinde bir terör havası estirilmekte, öğle yemeklerinde dahi üç kişinin bir araya gelerek konuşmalarına izin verilmemekte, idareciler ve ustabaşılar, DİSK'e bağlı sendikaların komünist oldukları şeklinde konuşmalar yaparak, işçileri toplu halde bu sendikalardan istifaya zorlamaktadırlar. Ayrıca, devrimci sendikalar adına kanunen kesilmesi zorunlu aidatlar da sendikalara intikal ettirilmemektedir.

İhtilaflı durumda bulunan fabrikalarda da ihtilaflar, sıkıyönetimin zoruyla patronlar lehine halledilmektedir. Örneğin üç aydan beri grevde bulunan İzsal Fabrikası'nda işçiler saat başına 120-125 kuruş zam istedikleri halde, sıkıyönetim komutanlığının grevi askıya almasından sonra fabrikaya gelen bazı subaylar, iknadan çok tehdit havası taşıyan konuşmalarla işçileri 80-85 kuruşluk zammı kabule mecbur etmişlerdir. Güntherm Fabrikası'nda direniste bulunan 70 işçi patronun ortadan kaybolarak kendilerine hiçbir ödeme yapmadığı 45 günün ücretini tam olarak isterlerken, sıkıyönetimin ilanından sonra fabrikaya subaylar gelmişler, işçileri sadece 25 günlük ücretle yetinmeğe zorlamışlar, kabul etmeyenleri Alibeyköy Karakolu'na sevkettirmişlerdir. Patronun yakını 10 kadar sarı işçi 45 günlük ücretlerini tam olarak aldıkları halde, direnişi sürdüren işçi çoğunluğuna karakolda zabıta zoruyla, tehdit ve dayakla 25 günlük ücret kabul ettirilmiştir.

Sıkıtyönetimin işçi sınıfına karşı, patronlardan yana bu icraatı ve baskıları, 27 Mayıs'ın yapıcılarından kontenjan senatörü emekli General Madanoğlu tarafından, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu'nda açıkseçik ortaya konmuştur:

«*İşçiler seçim sandıklarından dolup dolup taşarlarken oyları yerinde ve bilinçli bulunur da, sorunlarının sorumluluğunu kullanmaya kalkıştıklarında, davranışları nede yersiz ve bilinçsiz görünür, yasa zoru ile tutucu güçlerin denetimindeki köşelere sıkıştırılmak istenirler? Halk kuzu gibi yönetilen kuru kalabalık olarak görüldükçe, köylü uyusukluk içre tutuldukça, işçi azgınlıkla, gençlik bozgunculukla, aydın komünistlikle suçlandıkça, ordu tutucu*

güçlerin koruyucusu yerine konuldukça, yobazlık beslenip azdırıldıkça, kargaşa dinmeyecek, sürüp gidecektir. Hükümet olayların ardından ektiklerini biçerken sıkıyönetim de Makkarticilerin koşutunda devrimci avında... Hükümlü ve kaçak Mehmet Şevket Eygi'nin dışarıdan, arkadaşlarının içeriden işleyip durdukları 31 Martçılığı görmemek hükümetin tutumu gereği ise, sıkıyönetimin de anlayışı gereği midir? Hangi nedenle tutuklanıyor devrimci örgütlerin başları? İşçiler sıkıyönetim olmasa, işlerinden atılabilirler mi?»

halk düşmanları kol geziyorlar

Gerçekten de, sıkıyönetim işçi sınıfına ve işçi sınıfının ideolojisini benimsemiş devrimcilere karşı en şiddetli uygulamaları sürdürürken, emperyalizmin işbirlikçileri, Türkiye'yi Amerika ve Avrupa kapitalistlerine peşkeş çeken burjuvalar, onların ideologları, ümmetçiler, siyonistler, şovenistler ellerini kollarını sallayarak dolaşmakta, işçilerin haklı direnişlerinin zorla bastırılmış olmasından dolayı memnun, sıkıyönetime övgüler düzmektedirler. Suudi Arabistan ve Aramco çığırtkanlarının gazetelerinde sıkıyönetim komutanına methiyeler yazılırken, Endonezya'daki Amerikan kuklası diktatör General Suharto'nun resimleri «*Kardeş Endonezya'yı komünistlerin pençesine düşmekten kurtaran imanlı, milliyetçi, antikomünist büyük kumandan General Suharto*» lejandıyla basılarak paraleller kurulmaya çalışılmaktadır. (Bugün, 27.7.1970, S. 1.)

Bu arada, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur'un açtığı «*hava kuvvetlerine yardım*» kampanyası ve basına yansıyan bir mektubu, sermayeye silahların gölgesinde teminat arayan büyük burjuvaziyi son derece sevindirmiştir. Batur'un açıkladığına göre, bir F-104 uçağı 12,6 milyon, bir F-4 uçağı 28,7 milyon, bir C-130 uçağı ise 30 milyon liradır. Bir savaş uçağının bir saatlik eğitim uçuşu ise 12.500 liraya malolmaktadır. Üstelik, yılda ortalama 40 uçak çeşitli teknik nedenlerle kullanılmaz hale gelmektedir. Bu gerçekler karşısında, Orgeneral Batur, «*milli havacılık sanayiini geliştirmek, savaş uçağı satınalmak, ülkenin hayati hedeflerini daha etkili bir şekilde korumak*» için bütün vatandaşları yardıma çağırmıştır. Vatandaşlardan toplanacak bağışlarla bu hedeflere ulaşılabilir mi? Kıbrıs buhranının en gerilimli safhasında donanmaya yardım için açılan «*millet yapar*» kampanyasının dahi topu topu 30 milyon lira toplayabildiği düşünülürse, böyle bir kampanya sonunda olsa olsa bir veya iki savaş uçağı alınabilecektir. Türkiye NATO'dan ve yabancı ülkelerin ekonomik ve askeri hegemonyasından kurtulmadan, en azından bir demokratik halk iktidarında merkezi planlamaya uygun olarak devlet eliyle sanayileşmeye yönelmeden «*milli havacılık sanayiini geliştirme*»nin mümkün olamayacağı bilindiğine göre, bu kampanyadan hem maddi, hem de itibari yönden istifade edecek olanlar yine büyük kapitalistlerdir. Bir kez, kampanyaya katılmakla, vergi kaçırmak için yeni bir imkan

bulacaklar, kurulabilecek birtakım yan havacılık sanayiine ortak olup yeni kâr ve vurgun imkanları sağlayacaklar, üstelik ulusal havacılığımızın güçlenmesine en büyük maddi yardımları yapmış görünerek silahlı kuvvetlerin başlarını özel sektörün faziletlerine inandıracaklar, büyük burjuvazi - ordu yakınlaşmasını artıracaklardır. Hesapları budur. Nitekim çeşitli zenginlerden, büyük firmalardan, tüccar ve sanayici odalarından kampanyaya yardımlar yağmağa, yardım edenlerin resimleri gazete sayfalarını süslemeğe başlamıştır.

Bu arada, ümmetçi takımın kampanya karşısındaki tavrı da dikkati çekicidir. Türkiye'ye havacı yetiştirmek üzere kurulmuş bulunan Türk Hava Kurumu'na kurban derilerinin verilmemesi için her yıl ellerinden geleni yapan ümmetçiler, Batur'un çağrısı karşısında seferber olmuş, Diyanet İşleri Başkan Vekili Lütfi Doğan bütün din görevlilerine bir genelge göndererek kampanyanın desteklenmesini istemiştir.

Ümmetçi takımın seferber olmasının nedeni, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Batur'un bir süre önce Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a gönderdiği bir mektuptur. Mektupta yeralan, «*Aşırı sağ silahlanmaktadır. Teşkilatlanması tamamlandığı gün memleket için büyük tehlike olacaktır*» cümlesi ve ondan sonra bir «*otorite buhranı*»ndan söz ederek bir kuvvet komutanı için iddialı sayılabilecek isteklerde bulunması, ümmetçi takımı telaşlandırmış ve arka çıkar görünmeğe zorlamıştır.

Söz konusu mektupta sadece «*aşırı sağ*» değil, «*aşırı sol*» tehlikesinden de bahsedilerek «*aşırı sol yayınların fazlalığına*» dikkat çekilmektedir.

Batur'un hem ümmetçi «*aşırı sağ*»a, hem de «*aşırı sol*»a karşı çıkması, büyük burjuvazinin hoşuna gitmekle beraber, aynı mektupta dış ticaretin devletleştirilmesi isteğinin ileri sürülmesi bu hoşnutluğu zayıflatmaktadır. İşte bu pürüzü telafi etmek, yani «*otorite*» taraftarı bir komutanın kendilerini rahatsız eden bu isteğini unutturmak ve onu özel sektöre yandaş kılmak arzusudur ki, hava kuvvetlerine yardım kampanyasında büyük burjuvaziyi daha ateşli kılmaktadır. Sıkıyönetimin İstanbul'da kendilerinden yana bir aylık uygulaması da, bu gayretlerinin karşılıksız kalmayacağı konusunda umutlarını artırmaktadır.

küçük burjuva devrimcilerinin gafleti

Ancak bu sıkıyönetim uygulamasından memnun kalan, ondan ve onun muhtemel uzatılarından umut ve iştiyakla sözeden yalnız büyük burjuvazi değil, aynı zamanda küçük burjuva reformistleri ve küçük burjuva devrimcileridir.

Önceki sıkıyönetimlerin aksine, bu defa askeri idarenin sadece işçileri sindirmeyi amaçlaması, buna karşılık burjuvazinin yaşantısını mümkün olduğu kadar rahatlatmaya çalışması, sıkıyönetimi sadece gece sokağa çıkma yasağından ibaret sayan bu gafilleri adamakıllı memnun etmiş, hatta sıkıyönetimi eleştiren sosyalistleri yine cephe

bozgunculuğu ile, «*işçi-ordu elele, ordu-gençlik elele, milli cephede*» sloganlarına uymamakla suçlamaga kadar sürüklemiştir.

Yüzlerce işçi ve işçi lideri, haklı bir direnişten dolayı aylardır polis merkezlerinde işkence görür, hapishanelerde yatırılır, kitle halinde işlerinden kovulurken, bu küçük burjuva reformcularının ve sözde devrimcilerinin gözü, sadece, sıkıyönetimin trafik, seyyar satıcılar, susuzluk gibi kendi çapını aşan ve kesinlikle çözümlemesi mümkün olmayan konularda aldığı kararları ve yayınladığı bildirileri görmekte, sadece kendilerine yapılan muameleye göre sıkıyönetimi değerlendirmektedirler.

Hele artık Le Monde, New York Herald Tribune gibi yabancı gazetelerin dahi, Türkiye'de ordunun otoritesinin arttığından, sıkıyönetimin özlenen huzur ve istikrarı sağladığıdan, iktidarın başarısızlığı karşısında bir ordu müdahalesi ihtimalinin yakın olduğundan bahseden yorumları, küçük burjuva kuyrukçularını adamakıllı umutlandırmıştır. 27 Mayısçı ve tabii senatör Ekrem Acuner'in, bir darbe planı hazırladığı iddiası ile eski bir 22 Şubatçı ve bir albayla birlikte askeri mahkemeye verilmesi, Çankaya'yı, askeri birlikleri, radyoyu ele geçirme planlarının gazetelere sızdırılmasından sonra Senato Komisyonu'nda dokunulmazlığının kaldırılması için karar alınması, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur'un cumhurbaşkanı ve başbakana gönderdiği «*otorite ihtiyacı*»ndan sözeden mektuplar, genelkurmay başkanı Tağmaç ve kuvvet komutanlarının Türkiye'deki bütün birlikleri dolaşmaları, Ankara'daki büyük karargahta düzenlenen brifingler, İstanbul'da Milli Güvenlik Kurulu'nun yaptığı maraton toplantılar, olayların derinine nüfuz edemeyen küçük burjuva hayalperestleri ve küçük burjuva devrimcileri için umut kamçılayıcı gelişmelerdir.

bâbıâli basınının halka ihaneti

Bu tersine gelişmeler, Bâbıâli basınının da halka ihaneti en üst düzeylere vardırmasıyla, küçük burjuva ideolojileriyle yıkanmış beyinleri daha da şartlandırmaktadır.

Bâbıâli basını, halka ihanetini İstanbul sanayi proletaryasının son direnişi karşısında takındığı tavır ile belgelemiştir. DİSK'in 274 sayılı kanunun değiştirilmesine karşı direnişi aylarca önceden başlatıldığı halde, bu konudaki çeşitli bildiri ve demeçlere tek satırla yer vermeyen Bâbıâli basını, bütün köprüler atılıp kanun Millet Meclisi'nden geçirildikten sonra DİSK'e bağlı işçilerin harekete geçmesi karşısında «*kızıl ihtilal provası*» edebiyatına dört elle sarılmıştır.

16 Haziran direnişi, bir bakıma, gerçekten devrimci olanlarla olmayanların, gerçek devrimcilere yandaş olanlarla olmayanların kolaylıkla seçilmesine imkan veren bir mihenktaşı olmuştur.

Örneğin Milliyet Gazetesi, 16 Haziran direnişinden dolayı DİSK yöneticilerini sorumlu kılmakta özel bir titizlik göstermiştir. İlk huzursuzluk patlak verdiğinde DİSK'e karşı çıkan Abdi İpekçi, hemen akabinde DİSK'i savunan

fıkra yazarı Kemal Bisalman'ı tasfiye etmiş, daha sonra bilinçsiz bir işçiyle yaptığı ve kasıtlı sorularla dilediği gibi yonlendirdiği sohbette, arka arkaya yazdığı başyazılarda DISK yöneticilerini suçlu gösterme gayretini artırmış, «*sol fanatik*»lere, «*ihtilalci sosyalistler*»e, «*Bizim Radyo*»ya saldırı maskesi altında sosyalistlere hücumlarını yoğunlaştırmış, Ecevit'i ve SDDF'nin faaliyetlerini fırsat sayarak Sosyal Demokratlara bol bol övgüler düzmüş, sıkıyönetim hakkında da şunları yazmaktan çekinmemiştir:

«*Ne her an caddelerde, sokaklarda dolaşan tanklara rastlıyoruz, ne de her gün yayınlanan bir yasaklama, bir kısıtlama kararını dinliyoruz. (Mesela evvelce görünenlerin aksine bugüne kadar basına hiçbir yayın yasağı konmamıştır)... Sıkıyönetimin ilan edilmesine rağmen sürdürülen direnme hareketleri büsbütün kuşku yaratıyordu. Ama kısa sürede, etkili bir ikna metodu ile bu direnişin sona erdirildiği, durumun hiçbir çatışmaya, karışıklığa yolaçmadan, kontrol altına alındığı görüldü. Aslında sıkıyönetim kendini belli etmemekle birlikte İstanbul'lu vatandaşlara belirli bir huzur getirdi. Kiminle konuşsanız, rahat ettiğinden söz ediyor. Sıkıyönetim hiçbirşey yapmadan nasıl getirdi bu rahatı? Sanırız bunun cevabı, vatandaşın muhtaç olduğu güvenliğe kavuşmasındadır. Sıkıyönetime kadar hergün, her an sonunun ne olacağı bilinmeyen yeni bir çatışmanın, yeni bir karışıklığın çıkmasını bekleyenler, şimdi böyle olaylara meydan verilmeyeceğine inanarak, güvenerek huzur duyuyorlar!*»

İşte küçük burjuvazinin olduğu kadar büyük burjuvazinin de isteklerini, özlemlerini ve duygularını dile getiren satırlar!

Basına hiçbir yasak konmamış!

Ya sıkıyönetim emriyle kapatılan Maden İş Gazetesi... Kaldı ki, sıkıyönetimin basına karşı olağanüstü tedbirler alıp görüntüyü bozmasına gerek var mı? Esasen basının mülkiyetini ve gelir kaynaklarını ellerinde bulunduranlar, son yıllarda bütün gazeteleri, dikensiz gül bahçeleri haline getirmenin yollarını bulmuşlardır. Arada ele batan dikenler ise, Bisalman örneğinde olduğu gibi, ya hemen kazınıp tasfiye edilmekte, yada Çetin Altan örneğinde olduğu gibi pasifize edilmektedir. Akşam patronu Malik Yolaç, hükümetle yaptığı pazarlıklar sonunda günaşırı yada hemen hergün Demirel'i savunan bir başyazı yazmak, Çetin Altan'ı da adamakıllı pasifize etmek şartıyla bir takım milyonluk ithalat ve döviz imkanları sağlamıştır. 1966 Ağustos'unda yapılan toplu solcu tasfiyesinden sonra kadroda kalan solcu yazarlardan Hayati Asılyazıcı, Tanju Cılızoğlu da, 16 Haziran Direnişi bahane edilerek tasfiye olunmuş, Çetin Altan'a da artık küçük burjuvaları okşayacak, büyük burjuvaları da fazla rahatsız etmeyecek fıkralar yazmak talimatı verilmiştir. Altan da, «*Bir sosyalist yazarı anlıyabilecek kültürdeki kişiler bu görüşlerden pek hoşlanmazlar. Bu görüşlerden yararlanması gereken kişiler ise okuma yazma bilmezler... Yani sözün kısası, eskisi kadar siyaset yazısı yazmıyacağım*» diyerek bir kez daha proleter ve köylü okurlarını inkar etmiş, Yolaç'ın ve büyük burjuvazinin kirli hesaplarına mağlup olmuştur.

Türkiye'deki toplam tirajın yarıdan fazlasını kontrol altında tutan Hürriyet Grubu ise, esasen, sıkıyönetimin yapabileceğinden çok daha fazlasını yapmakta, Ankara muhabirinin birtakım gizli servislerden aldığı düzmece raporlarla işçi sınıfını ve devrimci sendikaları daha başlangıçta mahkum etmek suretiyle sıkıyönetim mahkemelerinin görevini bihakkın yerine getirmektedir!

özgürlük, huzur ve güven bu ise...

Bu Bâbıâli çamuru dışında kalan birkaç sosyalist yayın organının ise, ayrıca sıkıyönetimden yasak kararı çıkartılarak ezilmesine, sıkıyönetimin fikir özgürlüğüne saygılı görüntüsünün bozulmasına hiç gerek yoktur. Zira işbirlikçi iktidarın emrindeki savcılar üstlerine düşen görevi fazlasıyla yapmaktadırlar. Örneğin, ANT'ın sıkıyönetim döneminde yayınlanan geçen sayısı, İstanbul C. Savcılığı'nın sulh ceza mahkemesinden çıkarttığı kararla toplatılmıştır. Açılan yeni davalarla ANT'a 111 davada istenen ceza miktarı 600 yıla yaklaşmıştır. Can Yücel, Ernesto Che Guevara'nın «*Sosyalizm ve İnsan*» kitabını türkçeye çevirdiği için sivil mahkemede 7,5 yıl hapse mahkum olmuştur. Mayakovski'nin Lenin destanı, sivil mahkemenin kararıyla toplatılmıştır. Şair Şükran Kurdakul, «*İzmirin İçinde Amerikan Neferi*» kitabından dolayı sivil mahkemede altı ay hapse mahkum olmuştur. Şerif Hulusi, Maksim Gorki'nin «*Halk Kültürü*»nü türkçeye çevirdiği için sivil mahkemede 1,5 yıl hapse mahkum olmuştur.

TRT'de ise, sıkıyönetim döneminde ihbar, jurnal mekanizması da en çirkin şekilde işletildiğinden, tam bir terör havası estirilmektedir. İstanbul Radyosu program prodüktörü Çiğdem Özgüden, asılsız ihbarlar üzerine, «*Bay Başkan*» isimli fransızca bir plağı programında çaldığı için günlerce Birinci Şube'ye ve Sıkıyönetim Savcılığı'na götürülerek sorguya çekilmiştir. Fransız sanatçısı Serge Regianni tarafından okunan bu plakta, Cezayir Savaşı sırasında askere gitmek istemeyen bir gencin kendi ağzından öyküsü yeralmaktadır. Plak daha önce de Türkiye radyolarında defalarca çalınmıştır ve yasak değildir. Ne var ki, TRT'de tasfiye yapmak için fırsat kollayan iktidarın radyodaki ajanları, meseleyi «Nerede asker görürseniz ateş edin» diye plak çalındı şeklinde sıkıyönetime yansıtmışlar ve ortalığı birbirine katmışlardır.

Küçük burjuva reformistlerinin ve devrimcilerinin İstanbul bölgesinde varolduğunu söyledikleri huzur ve güvenin gerçekten varolup olmadığını bir de gecekondu bölgesindeki proleter ve yarı proleterlere sormak gerektir.

1969 senesinde başlayan Baruthane geckonduları direnişi, aradan geçen 8,5 aylık dönem içinde küllenmiş gibi gözükmesine rağmen, sıkı yönetim gelir gelmez tekrar canlanmıştır. Geçen yıl kasım ayında Belediyeden ve Evkaf'tan kiralanan arsalar üzerine evsiz vatandaşların arsa satın alarak yaptıkları evlerin pek çok kereler yıktırılmasından sonra, yakında bulunan sosyal meskenler işgal edilmişti. Sosyal meskenlerde oturanların bilinçli ve kararlı direnişi sonunda bir çok yolsuzluklar meydana çıkarılmış-

a. Arsa alışverişi, çeşitli çevrelerin yolsuzlukları, spekülatorlerin oyunları bu direniş karşısında gerilemişti. Ne var ki, sıkıyönetimin ilanını fırsat bilen talancı ve soyguncu çevreler, anayasal konut haklarını koruyan bu gecekonducuları tekrar şikayet edip attırmak hesaplarını yapmışlar ve bunda da muvaffak olmuşlardır. 13 Temmuz günü zabıta, polis ve asker gelerek sosyal meskenlerde oturan evsiz vatandaşları tekrar arsa soyguncularının ve kavurucu güneşin pençesine atmışlardır. Bunun üzerine Baruthanede tekrar belediye arsalarının satış fiyatları yükselmiş, tekrar dermeçatma ev yapımı başlamıştır.

Sıkıyönetim döneminde şehir içinde faaliyetlerinin yasaklanması burjuvaları çok memnun eden seyyar satıcıların durumu kendileri için hiç de huzur verici değildir. Belediyenin sıkıyönetime yaptığı şikayet üzerine şehir içinde seyyar satıcı avı yapılmış, bir çoğunun tezgahlarına el konmuş, şehir içinde faaliyet göstermeleri yasaklanmıştır. Oysa İstanbul içinde bu şekilde faaliyet gösteren en az 15 bin seyyar satıcı vardır. Sıkıyönetimin koyduğu sınırlamalardan sonra seyyar satıcılardan çoğu ekmek parası kazanabilmek için İstanbul'u terketmişlerdir.

Yıllardan beri Kadıköy yakasında minibüs çalıştıran «*Proleter Şoför*» Yalkın Özerden de, olaylardan bir süre sonra, minibüs ağalarının asılsız jurnalleri üzerine yakalanarak sıkıyönetime verilmiştir. Birinci Şube'de kendisine hakaret ve zulmedilen Yalkın Özerden, 16 Haziran direnişi sırasında işçileri desteklemekle suçlanmaktadır.

Sıkıyönetim döneminin burjuvazi ve küçük burjuvazide huzur (!), proleter, yarı proleter kesimlerde huzursuzluk yaratan bu icraatından, gençlik de tedirgindir.

gençliğe ve anadolu'daki devrimcilere baskı

Sıkıyönetim, özellikle İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Yurdu'nu hedef alarak sık sık aramalar yaptırmış, birçok gençlik liderlerini gözaltına aldırmış, tutuklattırmış, giderek üniversite içi meselelere de karışıp, sınavlar konusunda öğrencileri tehdide başlamıştır. İTÜ Senatosu'nun aldığı karara öğrencilerin tamamı ve öğretim üyelerinin yüzde 95'i muhalif olduğu halde, işbirlikçi senatoya yandaş çıkan Sıkıyönetim Komutanlığı, 20 ve 21 numaralı bildirilerinde, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde sınavların ilan edilen günlerde yapılacağını, sınavlara mani olmaya çalışan öğrencilerin şiddetle cezalandırılacağını açıklamıştır.

Bu bildirilere rağmen, öğrenciler, kendilerine sene kaybettirecek bir komplo mahiyetinde gördükleri bu sınavları topyekun boykot etmişlerdir. Nitekim ilan edilen tarihlerde sınavlara tek öğrenci dahi girmeyerek demokratik mücadelede mükemmel bir örnek verilmiştir.

Bu başarılı direnişten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği, şu bildiriyi yayınlamıştır: «Dayanışmamız tüm devrimci yurtseverlere örnek olsun. Öğrenciler demokratik yollarla aldıkları kararı, bütün baskılara rağmen uyguladılar. Bu kısaca faşizmin mağlubiyetidir.»

Sıkıyönetim döneminin zihinlerde bulanıklık yaratan ve en küçük olayların dahi son derece abartılarak devrimci güçler aleyhine şüpheler uyanmasına sebep olan ortamında İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu da, bütün hünerini göstermeğe çalışmış ve 16 Haziran Direnişi ile ilgili olarak parlamentoda yapılan görüşmeler sırasında bütün olayların TİP'in eseri olduğunu, TİP'in kapatılması için dosya hazırlandığını, Anayasa Mahkemesi'ne başvurulacağını ileri sürmüştür. Ancak selefi Faruk Sükan'ın kokuşmuş metodlarını yeni bir buluş gibi kamuoyuna sürmeye çalışan Menteşeoğlu için bu kurusıkı tehdit gerçek bir şansızlıktır. TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız, kendisine hakettiği cevabı vermiştir: «*Şimdiye kadar iktidar sözcülerinin bu konuda birçok resmi beyanlarını dinledik. Dosyalar hazırlandığı, müracaatlar yapıldığı defalarca soylendi, yazıldı. Bunlar hiçbir netice vermedi. Eğer varsa, bu son teşebbüsün de aynı akıbete uğrayacağı muhakkaktır.*»

TİP Genel Başkanı Yıldız, daha sonra Cumhurbaşkanı'na uzun bir muhtıra vererek İstanbul ve Kocaeli bölgesinde 16 Haziran Direnişi karşısında girişilen sıkıyönetim uygulaması ve Doğu Anadolu'da girişilen komando terörü hakkında görüşlerini açıklamış, «*baskı, şiddet ve cebre dayanan bu yönetime müdahale etmesini*» istemiştir.

Gerçekten de Doğu Anadolu'da, anayasanın tanıdığı özgürlük ve insan haysiyeti komando terörü ile ayaklar altına alınmakta, bu harekat Erzurum, Erzincan, Karadeniz sahillerine kadar yayılmış bulunmaktadır.

Polis ve savcılar ise, Anadolu'da devrimcilere her vesileyle zulmetmekte, adliye binalarında ve hapishanelerde süründürmektedirler. Bunun en son örneklerinden biri, Maraş'ta devrimci yayınlar satan Akın Erdemgür'ün kitapçı dükkanına yapılan baskılardır. ANT'ın ilavesi olarak verilen Lenin resminin Mustafa Burun adında bir genç tarafından çıkartılan kopyasını dükkanında bulundurduğu için Akın Erdemgür Genç Ülkücülere mensup faşist komandolar tarafından tehdit edilmiştir. Erdemgür'ün şikayeti üzerine olay karakola aksetmiş, ancak karakolda zorbalar değil, Akın Erdemgür, Hasan Hüseyin Bildik ve Mustafa Burun suçlu çıkartılarak «*propaganda*» iddiasıyla savcılığa sevkedilmişlerdir. Faşist komandolarla yakınlığı bilinen savcı, üç devrimciyi mahkemeye sevketmişse de, hakim resimde suç görmeyerek serbest bırakmıştır. Ancak savcı hakimin kararına itiraz ederek bu defa üç devrimciyi Birinci Şube'ye sevkettirmiştir. Bu arada Akın Erdemgür'ün dükkanında arama yapılmış, ayrıca Mustafa Burun polisler tarafından kıyasıya dövülmüştür. İkinci defa yapılan duruşmada da hakim tahliye kararı verdiği halde, savcı tekrar itiraz ederek Mustafa Burun'u tutuklattırmış, Erdemgür ile Bildik'i ağır şekilde hakaret ettikten sonra serbest bıraktırmıştır. Hasan Hüseyin Bildik adliyeden çıkıktan sonra Genç Ülkücü zorbaların saldırısına uğramıştır. Bildik'in canını kurtarmak üzere gelen polisler kendisini bir arabaya bindirerek Pazarcık'a doğru yola çıkartmışlar, ancak şehrin iki kilometre dışında adamakıllı dövmüşler, asfaltta yürütüp üzerine oto-

mobil sürmüşlerdir. Bildik, o sırada oradan geçen bir arabaya bindirildikten sonra işkence ve ölüm tehdidinden kurtulabilmiştir.

Zonguldak'ta da sıkıyönetim olmadığı halde, maden işçisinin potansiyelinin en yüksek olduğu ve toplu iş sözleşmesinin sonucunun beklendiği şu sırada, TİP'li devrimcilere ağır baskılar yapılmaktadır. Son olarak 8 Temmuz 1970 günü, TİP Zonguldak İl Başkanı ve Sömürücüye Yumruk Gazetesi Sorumlu Müdürü Ahmet Hamdi Dinler, «*komünizm propagandası*» yaptığı iddiasıyla tutuklanmıştır.

Ancak işçi sınıfımıza ve Türkiye halklarına karşı gün geçtikçe dozajını artıran bu kaba faşizm gösterileri sökmeyecektir. Zira bütün baskılara rağmen, işçi sınıfının ve köylülüğün mücadelesi her geçen gün daha ileri mevzilere varmaktadır.

amerikancı türk - iş yöneticilerinin hezimeti!

16 Haziran Direnişi'nin başlıca nedeni olan 274 sayılı kanun, ANT'ın geçen sayısında açıkladığımız gerekçelerle, Cumhuriyet Senatosu'ndan geçmiş, Türk İş'in tek başına saltanat sürmesine bile bile icazet verilmiştir. Kamuoyu önündeki tartışmalarda Türk İş'in Amerikancı yöneticilerinin nasıl perişan olduklarını, sarı sendikacılığın nasıl yenilgiye uğradığını gördükleri halde 274 sayılı kanun değişikliğini Senato'dan da geçirten burjuva politikacıları, Türk İş yöneticilerinden daha ağır sorumluluklar yüklenmişlerdir ve bunların hesabı elbette bir gün kendilerinden sorulacaktır. İşçiler ve devrimci sendikacılar sıkıyönetim döneminde hapis, işsizlik, işkence tehdidi altında bütün direnme olanaklarından mahrum edilmişken tek taraflı kanun çıkartmanın hesabını vereceklerdir.

DİSK'i yoketmek için Amerikan dolarının ve işbirlikçi burjuva politikacılarının gölgesine sığınan Türk İş ise, başta Seyfi Demirsoy ve Halil Tunç'un üyesi bulundukları sendikanın bağlı olduğu Uluslararası Gıda Sanayii İşçileri Federasyonu olmak üzere Uluslararası Maden İşçileri Federasyonu (IMF), Uluslararası Kimya ve Genel İşçiler Federasyonu (ICF), Uluslararası Basın İşçileri Federasyonu (IGF) tarafından protesto edilmiştir.

Hele büyük bir çalımla Türk İş'e karşı olanları açık oturuma çağıran Türk İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un, Ankara televizyonunda gerek DİSK, gerek CHP sözcüleri ve gerekse Prof. Cahit Talas tarafından kelimenin tam anlamıyla perişan edilmesi, işbirlikçi Türk İş yöneticilerini adamakıllı şaşkına döndürmüş, hele DİSK Genel Başkan Vekili Kemal Nebioğlu'nun işçilere diledikleri sendikayı seçmek üzere referandum hakkı tanınmasını teklif etmesi üzerine Hali Tunç'un «*Kanuna ihtiyaç yoktur. Biz Sendikalar Kanunu'nun kaldırılmasını istiyoruz*» demagojisine girişmesi, kendi kazdığı kuyuya düşmesine sebep olmuştur. Bu demagojiyi yapan Halil Tunç ve diğer Türk İş yöneticileri, daha sonra DİSK'in «*Sendikalar Kanunu'nun topyekun kaldırılması, kaldırılmayacaksa işçilere referandum hakkı tanınması*» yolundaki ısrarlı çağrılarını

kulak arkasına atmış, daha açık deyimle tükürdüğünü yalamış, kanun değişikliğinin eski haliyle Senato'dan geçmesine göz yummuştur.

Fikir ve tartışma planında kesin hezimete uğrayan ve ancak burjuva politikacılarının oy çoğunluğuyla kendi varlığını garanti altına alabileceğini anlayan Türk İş, son olarak DİSK'in karşısında bir kuvvet gösterisi yapmak hevesine kapılmış, şaşkınca girişilmiş bu manevra da fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Zira DİSK'in İstanbul'daki eylemine 100 bini aşkın işçi hem de devrimci bir azimle günlerce katıldığı halde, Türk İş'in İzmir'de, Adana'da yüzbinlerce lira sarfederek, günlerce çığırtkanlık yaparak düzenlediği gövde gösterileri meydanları, sokakları doldurmak şöyle dursun, Tunç ve Demirsoy'un konuşmalarına alkış tutacak kadar dahi işçi toplayamamıştır.

Buna karşılık, DİSK'e bağlı işçiler, sıkıyönetim altında dahi direnişlerini, pasif de olsa, azimle sürdürmüşlerdir. DİSK'in dışındaki bağımsız sendikalar da, Türk İş'e ve yeni Sendikalar Kanunu'na karşı direniş komiteleri kurarak sendika özgürlüğünden yana tavır almışlardır.

Türk İş'e asıl büyük darbe, İstanbul'daki 16 Haziran Direnişi sırasında polisler tarafından «*kızıl ihtilalci*» diye vurularak öldürülen işçilerden ikisinin DİSK'e değil, Türk İş'e bağlı bulunduklarının anlaşılması olmuştur. Şehit işçilerden Mutlu Akü Fabrikası'nda çalışan Yaşar Yıldırım, Türk İş'e bağlı Petrol İş Sendikası'nın üyesidir. Vinileks Fabrikası'nda çalışan diğer işçi ise, bugünlerde Türk İş'e dahil olması kararlaştırılan İdeal Lastik İş'e kayıtlıdır.

Ancak bütün bu skandallara rağmen Türk İş yöneticileri, işbirlikçi iktidarla beraber işçi sınıfına yeni bir oyun tezgahlamaktan da sıkılmamaktadırlar. Bu, İYAK oyunudur.

DİSK'in açıkladığına göre, «*Sendikalar Kanunu tasarısı ile tüm sendikalı işçileri kendine üye yapıp onların aidatını ele geçirme isteğiyle yetinmeyen Türk İş, bu kez de İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu Tasarısı ile, kendi üyesi olsun olmasın, tüm sigortalı işçilerden para kestirmek için iktidarla anlaşmıştır.*»

Oyunun bir başka yanı da şudur: Silahlı kuvvetler mensuplarına kurulan Ordu Yardımlaşma Kurumu tuzağı gibi, İYAK'ta işçi sınıfının devrimciliği yozlaştırılmak ve toplumun gerçek devrimci sınıfı düzenle tamamlaştırılmak istenmektedir.

Bütün oyunlarının devrimci sendikalar tarafından açığa çıkartılması karşısında iyice çılgına dönen Türk İş'in gangster sendikacıları, bu defa da devrimci sendikaların merkezlerine ve tesislerine saldırmaktadır. 16 Haziran olaylarından sonra MHP'li faşist komandoları DİSK'in Ankara merkezine saldırtan Türk İş yöneticileri, bu defa da Türkiye Maden İş Sendikası'nın Gönen Denizkent'te bulunan dinlenme kampına yüz kişilik bir silahlı zorba güruhunu saldırtmıştır. Baskın sırasında kampta ailesiyle birlikte dinlenmekte olan 80 Maden İş üyesi işçi silah zoruyla dışarı atılmış ve yerlerine silahlı zorbalar yerleşmiştir.

Ancak bütün bu perde arkası oyunlara, kaba kuvvet gösterilerine rağmen, Amerikan beslemesi Türk İş için için çökmektedir. DİSK'in gücünün sadece İstanbul ve Kocaeli'nden ibaret olmadığı, Anadolu'da da etkili olmağa başladığı, bizzat Türk İş'e bağlı Yapı İş Sendikası Başkanı'nın verdiği raporla açığa çıkmıştır. Meseleyi tamamen bir sarı sendikacı gözüyle gören Yapı İş Sendikası Başkanı Süreyya Denizli, alarm mahiyetindeki raporunda, *«İstanbul'dan Anadolu'ya atlıyamayan DİSK hareketi, Yapı İş vasıtasıyla bütün Anadolu'ya atlama planının tatbikatı içindedir. Ve tatbikat başlamıştır. Türk İş bu yangını bir duraklama ve tereddütle zaman kaybedecek olursa, Yapı İş'in Kongresi'ne Türk İş'in girmesi mümkün olmayacaktır. Tehlikeyi bütün açıklığı ile arzediyorum. Olay benim gücümün ötesine geçmiştir. Türk İş'in müdahalesi şarttır.»* demektedir.

Türk İş belki Yapı İş içinde birkaç sendika yöneticisinin tasfiyesine gitmekle bu müdahaleyi gerçekleştirebilecektir. Ne var ki, DİSK'in temsil ettiği işçi sınıfının ekonomik mücadelesi artık kanun değişiklikleriyle, zor rejimleriyle, silahlı baskınlarla, tepeden inme değişikliklerle önlenemeyecek boyutlara ulaşmış ve siyasi mücadele sınırlarını zorlamağa başlamıştır. Gittikçe gürleşen ve her dönemeçte yeni iltihaklarla karşı durulmaz bir hal alan işçi sınıfının karşısında Türk İş bir çakıltaşından başka bir şey değildir. Emperyalizmi ve yerli işbirlikçilerini yenmeğe muktedir işçi sınıfının önünde Türk İş artık bir engel olamaz. Zira olay sadece Yapı İş Başkanı'nın değil, Türk İş'in de, Türk İş'in ağababalarının da gücünün ötesine geçmiştir.

köylü hareketleri bütün türkiye'yi sarıyor

İşçi sınıfının mücadelesi yepyeni boyutlara ulaşırken, temel müttefiki yoksul köylünün demokratik ve ekonomik mücadelesi de ülkeyi boydan boya sarsmaktadır.

Geçen ay Tire'nin Kızılcaavlu Köyü'nde *«toprak reformu»* mitingi yapan köylüler, daha sonra Mehmet Uğurbil ve Yalçın Yörükoğlu adındaki ağalara ait çiftlikleri işgal etmişler, 5 ton mazotla birlikte gübreleri ateşe verip su pompalarıyla iki traktörü tahrip etmişlerdir. Olayın teşvikçisi oldukları iddiasıyla Faik Bilgili, Metin Ayhan ve İbrahim Ayvaz adındaki köylüler tutuklanmıştır.

Bursa'nın Arabayatağı Köyü'nde ise, köy sularının arteziyen açılarak şehre nakledilmek istenmesi, köylünün direnmesine sebep olmuştur. Çoğunluğunu kadınların teşkil ettiği işgalciler, *«Bu arteziyenler bizim arazimizi kurutacak»* diyerek kuyuları işgal etmişlerdir. Olay yerine jandarma birlikleri sevkedilmiş, ancak köylülerin direnişi karşısında açılan beş kuyudan sadece ikisinin şehir şebekesine bağlanması kabul edilmiştir. Arabayatağı köylülerinin direnişi, şehir - köy ayrımının birinciden yana sürdürülmesine karşı önemli bir tepki teşkil etmektedir. Bandırma'da da Hamamlı ve Ergili köylüleri, her yıl tarlalarını suların işgal etmesine sebep olan Manyas Gölü ağzındaki regülatörü balta ve demir çubuklarla parçalamışlardır.

Karadeniz bölgesinde ise fındık üreticilerinin önceki ay başlattıkları direniş hareketi geçen ay sert eylemlere dönüşmüştür. Giresun'da 40 kadar köy muhtarının katıldığı bir toplantıda konuşmacılar hükümetin fındık politikasını şiddetle eleştirerek, «*Hükümet her yıl fındık fiyatlarını mayıs sonuna kadar açıklardı. Bu yıl fiyatları açıklamamıştır. Hükümet, fındık üreticisinin en meşgul olduğu bir zamanda fiyatları açıklamak ve böylece de işi ile meşgul olan üreticinin direnişini önlemek hesabı içindedir*» demişlerdir. Toplantıda üreticiler, ağır bir dille suçladıkları Fisko Birlik'ten ayrılarak yeni bir «*fındık birliği*» kurma kararı almışlardır.

Bu arada Trabzon, Ordu, Bulancak ve Fatsa'da fındık üreticileri ikinci kez mitingler düzenlemişlerdir.

Ordu fındık üreticileri, giriştikleri direniş hareketi sırasında Samsun - Trabzon karayolunu trafiğe kapatmışlar, şehir içindeki işyerlerini zorla kapattırmışlardır. Bu arada, Ordu bölgesindeki sosyal adaletsizliği sembolleştiren sahildeki apartımanlara da gidilerek gösteri yapılmıştır. Hak arayan insan selinin mutlu azınlık bölgesine gelmesi üzerine Yusuf Köksal adındaki bir kapitalist silaha davranarak tam 80 mermi yakmış, bu arada 80 yaşında Şahin Çavuş adındaki bir köylüyü şehit etmiş, Yusuf Acar ve Mustafa Şener'i de muhtelif yerlerinden yaralamıştır. Bu olay üzerine ekicilerin infiali daha da artmış, şehirde olağanüstü güvenlik tedbirleri alınmıştır. İktidar, fındık üreticisinin tepkisine sebep olan nedenleri gidereceği yerde, Ordu'da da terör yolunu seçmiş, gösteriye katıldıkları iddiasıyla 106 kişiyi adalete sevketmiştir.

Karadeniz il ve ilçelerine bağlı beş birlik ve cemiyetin yayınladığı ortak bildiride açıklandığına göre Ordu'da meydana gelen olaylardan dolayı fındık üreticisi şiddetli baskı altına alınmış, köylülere işkenceler yapılmıştır. Ayrıca mitingi izlemek için geldikleri Bulancak'ta tutuklanan Dev Genç üyesi üç gence polis tarafından işkence yapıldığı, Nahit Ören adındaki gencin sol gözünün kapanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu Avukat Şener Uzunalioğlu tarafından açıklanmıştır.

Bolu'da ise Aladağ ve Başalan orman bölgelerinin beş defa söz verildiği halde Seven Orman İşletmesi'ne bağlanmaması üzerine halk, 5 bin kişilik bir kitle halinde Bolu Orman İşletmesi'ne bağlı Aladağ ve Başalan orman bölge şefliklerini işgal, bu arada Seben AP ilçe merkezini tahrip etmiştir. Verdiği sözde durmayan, asılsız vaadlerde bulunan iktidar, halkın haklı tepkisi karşısında da Seben'e askeri birlikler göndererek ilçede teröre gitmiştir.

Doğu Anadolu ise, aylardır süren komando teröründen sonra, şimdi de kıtlık ve susuzluğun pençesinde kıvranmağa başlamıştır. Türkiye'nin, hatta bir bakıma Rusya, Irak, İran ve Suriye'nin «*canlı hayvan pazarı*» olan Ağrı, Kars, Erzurum illerinde havaların kurak gitmesi ve hükümetten gerekli yardımın görülmemesi yüzünden korkunç bir «*hayvan yemi kıtlığı*» hüküm sürmektedir. Doğu illerinde toplam olarak 15 milyon koyun ve 5 milyon sığır yemsizlikten kırıldığı için, canlı hayvanları kaçakçılar ölü fiyatına kapatmakta, buna karşılık karaborsacılar hayvan

yemini ateş bahasına satarak astronomik vurgunlar vurmaktadırlar.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hüküm süren zulüm, açlık ve susuzlugun yeni patlamalara sebep olması kaçınılmazdır ve bu defa kitleler ne kuru vaadlerle, ne de terörle susturulamayacak, sindirilemeyecektir.

büyük işçi hareketlerinin sosyalistlere öğrettikleri

Son yılların en büyük işçi direnişinin, ona paralel kitle hareketlerinin ve sonuçlarının sosyalistlere de öğreteceği çok şeyler vardır. Mevcut örgütlenmelerin, işçi sınıfının ve kitlelerinin bilinçlenme ve «*kendiliğinden*» eylem temposunun çok gerisinde kaldığı bir kez daha anlaşılmıştır. Acil görevimizin ÖRGÜTLENME olduğunu olaylar bir kez daha göstermiştir.

Direnişi başlatma kararı veren DİSK yöneticileri, direnişin başlangıcında ve devamında, merkezi bir kontrol kuramamışlar; gerek eylem biçimleri, gerek kullanılan sloganlar, gerek engellemelere karşı takınılacak tavır bakımından işçileri bir bütünsellik içinde yönlendirememişlerdir. Öyle ki, direniş başladıktan sonra teröre gidilip sıkıyönetim kurulunca ve DİSK Eylem Komitesi üyeleri tutuklanınca, işçiler direnişi sürdürüp sürdürmeyecekleri, sürdüreceklerse biçiminin ne olacağı konusunda büyük tereddütlere düşmüşlerdir. Ancak, bu tereddütlere ve sıkıyönetimin ilanına rağmen işçilerin yer yer direnişi yürekli bir şekilde sürdürmeleri, kitlenin mevcut yönetici kadroyu aşmağa ve kendi içinden yeni işçi liderleri yaratmağa başladığını kanıtlamıştır.

Parti genel başkanı Şaban Yıldız'ın en kritik anda cesur bir demeç vererek direnen işçileri desteklediklerini açıklamasına rağmen, TİP yönetim kadroları da, gerektiği biçimde yönlendirici olamamış, işçi sınıfının «*kendiliğinden sınıf*» olmaktan «*kendisi için sınıf*» olmağa geçişinde önemli bir adım teşkil eden bu hareketi somut şekilde değerlendirememişlerdir.

Bunda, hiç şüphesiz, gerek TİP ile DİSK yöneticileri arasında, gerekse TİP'in kendi kademeleri ve çeşitli grupları arasında bağların adamakıllı kopmuş olması büyük rol oynamaktadır.

DİSK yöneticilerinin, kurucusu oldukları TİP'in halen başında bulunan yönetim kadrosuna karşı, eski genel başkan Aybar'la işbirliği yaparak uzlaşmaz bir tavır takındıkları bilinmektedir. Nitekim, hareketin başlamasından birkaç hafta önce DİSK yöneticilerinden TİP İstanbul Milletvekili ve Lastik İş Sendikası Başkanı Rıza Kuas, sabık genel başkan Aybar ile birlikte ve onun revizyonist görüşlerinin altına imza atarak TİP Genel Merkezi'ne ağır suçlamalarda bulunmuş ve evvelce yüklümlendiği maddi yardımı sürdürmeyi reddetmiştir. Aybar ve Kuas'tan meydana gelen «TBMM TİP Özel Grupu» adına genel merkeze gönderilen suçlama yazısında, «*... Sovyetlerin Stalin metodlarına dönmek istedikleri, daha doğrusu Stalinciliği hiçbir vakit gerçekten terketmedikleri de ortaya çıkmaktadır... Stalinizmin hortla-*

masına karşı, Rusya'da da direnmeler başgöstermektedir... Sargın-Aren-Boran kliğinin hakimiyeti altına girdikten sonra, partimiz, sosyalizmin geleceğini tayin edecek bu gibi son derece önemli olaylar üzerinde hiç durmamıştır. Yeni yöneticilerin bu konulardaki ısrarlı sükûtu, partimizi aktifine kaydedilecek bir tutum olmasa gerektir...» şeklindeki jurnalciliklere imza koymak, herhalde işçi sınıfının önde gelen yöneticilerine yakışır bir tutum değildir

Öte yandan son işçi hareketlerinin yapıldığı ve TİP'in en büyük örgenini teşkil eden İstanbul'da parti yönetimini elinde buluduran grupa karşı TİP Genel Merkezi'nin tavrı da, yukarıdakinden farklı olmamaktadır. Nitekim 6 Haziran 1970'te matbu olarak dağıtılan TİP Merkez Yürütme Kurulu bildirisinde, son İstanbul İl Kongresi *«partiyi çökertme hareketi»*nin kesin örneklerinden biri olarak nitelendikten sonra, *«Tehlike açık, kesin ve somut olarak karşınızadır. TİP'e sahip çıkmak ve 'parti yıkıcıları'nı saf dışı etmek görevi kaçınılmaz, savsaklanamaz şekilde önümüzde dikilmiştir»* denilmektedir. Böylelesi bir tutum içerisinde TİP Genel Merkezi, İstanbul İl Merkezi'ni yok saymakta, bu yüzden İstanbul ile organik bağlarını kopartmış bulunmaktadr. Bu durumda TİP Genel Merkezi'nin İstanbul'daki işçi hareketlerini bir sosyalist partiye yakışır biçimde izleyip değerlendirmesi elbette söz konusu olamazdı. Nitekim, olaylardan çok sonra genel merkezin görevlendirdiği dört kişilik değerlendirme ve eylem komitesi, İstanbul'da gerek il merkeziyle, gerek ilçelerle, gerekse partililerle somut bağlar kuramamış, misyonunu başarısızlıkla sonuçlandırmıştır.

TİP İstanbul örgütünü elinde bulunduran grupun, genel merkeze ve DİSK'e karşı tavrı da, ötekilerden farksızdır. Kendileri dışındaki bütün sosyalistleri *«oportunist»*likle suçlayan ve Türkiye sosyalist hareketini ve bilimsel sosyalizmin evrensel doğrularını kendi mülkiyetinde zanneden bu grup adına olaylardan çok kısa bir süre önce işçilere hitaben yayınlanan bir kitle gazetesinde DİSK yöneticileri *«midelerinde dolar bulunan sendikacılar»* olarak nitelendirilip sarı Türk İş yöneticileriyle aynı sepete konulmuştur. *«Milli cephe»* edebiyatı içinde bir zamanlar Ecevit'lilere, Ataklı'lara kucak açanlar, sendikal alanda bugüne kadar devrimci mücadele vermiş bulunan DİSK yöneticilerini baştan mahkum etmek suretiyle TİP İstanbul Merkezi'nin işçi direnişini daha fazla etkileme ve yönlendirme imkanını ortadan kaldırmışlardır.

sosyalistlerin acil görevi örgütlenme

Bu dağınık yapı içerisinde hiçbir grup, direnişi kendilerinin yönlendirdikleri yolundaki bütün iddialarına rağmen, sıkıyönetimin ilanında sonra olayların ve kendi durumlarının somut tahlillerini yapamadıkları için eylemsizlikten kendilerini kurtaramamışlardır. Eylemsizliği yaratan değerlendirme eksikliklerinden biri de, olaya katılan Türk İş üyesi işçilerin durumunun tahlil edilememesi ve Demirel Hükümetinin polisi kullanarak direnişi yasa dışı-

na itme yolundaki gayretlerinin sürekli olarak göz önünde bulundurulmamasıdır.

Örgütsüzlük ve çeşitli gruplar arasındaki ilişkilerin çok zayıf olması, tamamen DİSK'in insiyatifiyle başlamış olan bu direniş etrafında en geniş halk kitlelerinin toparlanmasını da engellemiştir. Direnişin başlagıcıdan önce ve direniş sırasında hiçbir grup Personel Kanunu'na karşı, küçük burjuvazide beliren istek ve öfkeleri değerlendirememiş, seyyar satıcılar, işsizler, gecekondu sakinleri, mahkum eşleri ve çocukları... arasında iktidarın sömürü, baskı ve yıkımına karşı bilenmekte olan öfke ve kinleri kanalize edememişlerdir.

Somut durumundan dolayı işçi sınıfının başlattığı bu kahramanca direniş sırasında, toplumda halk düşmanlarına karşı mevcut öfke ve kinin en belirgin olduğu bir dönemde bu istek ve özlemler en etkin yöntemlerle kanalize edilerek bir Devrimci Halk Cephesi'nin örnek bir başlangıcı yaratılma olanakları zorlanmamıştır. Bu ana meselede en büyük sorumluluk hiç şüphesiz TİP Genel Merkezi'ne düşmektedir. TİP Genel Merkezi, işçi sınıfında ve müttefiklerinde bir süreden beri gözlenen devrimci birikimi doğru değerlendiremediği, somut durumların somut tahlilini yapamadığı ve DİSK ile ve diğer gruplarla gerekli ilişkileri kuramadığı için olayların gerisinde kalmış, işbirlikçi iktidara karşı en geniş yığınlarla birlikte mücadeleyi gerçekleştirememiştir.

Cephe teorileri, tecrübesizliğin ışığında, örgütsüzlüğün bütün kahredici sonuçlarıyla pratiğe indirgenememiştir. İşçi sınıfı direnişi etrafında en geniş yığınlar seferber edilememiştir. İşçi sınıfı yanında genel olarak işbirlikçi iktidara karşı protestolara girişen geniş kitlelerin siyasi düzeyini artırma çabası sürdürülememiş, kitlelerin 16 Haziran direnişinden objektif dersler alması sağlanamamıştır.

16 Haziran direnişi ile örgütsüzlüğün, çeşitli gruplar arasında eylemde dahi birlik kuramamanın, işbirlikçi iktidarın güçlerine karşı yapılan bu silahlı çatışmada başta kavga yöntemleri olmak üzere, her türlü tecrübesizliğin, Devrimci Halk Cephesi'nin çekirdeklerini kurma yolundaki başarısızlığın, kitlelere gerçek önderlik edememenin bütün olumsuz sonuçlarını yaşadık.

Acil görevimiz ÖRGÜTLENME, bütün güçlükleriyle, ama tek yol olarak çözümü beklemektedir. Kavgamız artık 16 Haziran Direnişi'nden aldığımız OBJEKTİF DERSLER'le sürdürülecektir.

İşçi sınıfımız ile temel müttefiki yoksul köylünün mücadelesi, işçi sınıfı öncülüğünde Devrimci Halk Cephesi'ni, Demokratik Halk İktidarı'nı gerçekleştirmeğe yönelmektedir.

Bu tarihi gelişim içinde halklarımız faşizme karşı direneceklerdir.

Kahrolsun faşizm ve halk düşmanları!

Yaşasın faşizme karşı Devrimci Halk Cephesini oluşturmakta olan Türkiye halkları!

Yaşasın Kesintisiz Devrim mücadelesinin öncüsü Türkiye işçi sınıfı!

Yaşasın işçi sınıfımızın temel müttefiki köylüler!

sosyal demokrat oyunlarına dikkat!

CHP'nin olağanüstü 20. kurultayı geçtiğimiz ay içinde yapılmıştır. Çok az dinleyicinin izlediği, zaman zaman sert tartışmalı ve kavgalı geçen kurultayda, önceden beklendiği gibi Ecevit grubu kazanmıştır. Parti Meclisince kurultaya sunulan raporda seçimler ve CHP'nin durumu hakkındaki bilgilerin yanısıra, Ecevit'ın savunusu yapılmış, devrim sozcuğunden alt yapı devrimlerini anladıkları, marksist-leninist devrime kesinlikle karşı oldukları belirtilmiş ve çeşitli devrimci kuruluşlara şiddetle çatılmıştır.

Bütun Kurultay boyunca uzlaştırmacılık yapmaya çalışan, ama bunu pek başaramayan İnonu, birinci gün yaptıgı açılış konuşmasında, sosyalist parti olmadıklarını, ama *«bir sosyalist partinin anayasanın sınırları içinde Turkiye'de kurulmasını anayasa hukümlerine aykırı bulmadıklarını»* belirtmiş, böylelikle TİP'in üzerinde bir soru işareti yaratmak manevrasını çevirmiştir.

İkinci gün konuşan Ecevit, kendisine yapılan suçlamalara cevap verirken, CHP'nin en önemli sorunu olarak sürekli aydın-halk çelişkisine değinmiş, halka açık anonim şirketlerin kapitalist yutturmacası olduğunu, Ataturk'ün eleştirilebileceğini, toprak işgallerinin devrimci eylem olduğunu belirtmiş ve şiddetle sosyalistlere çatmıştır.

Satır ile Ecevit arasında *«toprak işgalinin devrimci eylem olup olmadığı»* konusunda tartışma çıkmış ve bu tartışma kurultaydan sonra da devam etmiştir. Kurultaydan sonra parti meclisinden istifa eden Satır'a cevap veren bugünkü düzenin başsavunucusu İnönü, yine meşhur kaypaklığını gösererek *«hem kanun dışı harekettir, hem devrimci eylemdir,»* demiş ve CHP'nin gerçek yüzünu belirtmeye çalışmıştır:

«Tabiat kanunu da, siyaset kanunu da odur ki, cemiyetin ihtiyaçlarını gorerek, patlamadan evvel uygun tedbiri almak lazımdır.»

Yirminci Kurultayın bildirisinde Turk halkının devrimci olduğu belirtilmiş, *«oysa, Turkiye'de yapılması gereken asıl devrim, alt yapı devrimidir. Yani uretim ilişkilerini yeniden düzenleyen ve ekonomik gucu, aracının, tefecinin, büyük toprak sahibinin, yabancı sermaye işbirlikçisinin elinden alıp, koylunun, işçinin, sanatkarın eline veren devrimdir. Toprağı işleyene, suyu kullanana veren devrimdir,»* sozleriyle devrimden ne anladıkları ortaya konmuş, iktidarın silahtan yada sokaktan değil, genel oydan geçtiği belirtilmiş, *«sosyalistlere»*, *«marksist-leninistlere»*, *«maocularа»* çatılmıştır.

Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'na bağlı gençler, CHP'nin 20. Kurultayında yaptıkları kulislerle, çalışan tek grup olarak ortalıkta gezinmeleri ile, kurultay boyunca sattıkları yayınlar ile, kurultayın havasını etkilemeğe çalışmışlardır. SDDF'nin yayınladığı *Demokratik Halk Devrimi* adlı broşürün, gençlerin görüşlerini toplu halde yansıttığı ve Ecevit'te de ifadesini bulduğu için gozden geçirilmesinde fayda vardır. Brosür, işçi ve köylü kitlelerinin proleter sosyalist saflara kazanılmasının ve yakla-

şan bir genel krizin telaşı içinde marksist doğrular istismar edilerek yazılmış, tabii yer yer bazı kavramlar kasden yozlaştırılmıştır. Gerçekte «ortanın solu» yada yeni olarak «sosyal demokrasi» adı altında dile getirilen bu görüşler, dünya tarihindeki benzerleri gibi hem tek bilimsel gerçek olan marksist doğruları kabul etmek zorunda kalmak, hem de emperyalistler ve onun işbirlikçileri gibi gerçek devrimcilerin düşmanlığını yapmak yüzünden çelişkiler içinde acizlik göstermektedir. SDDF'nin yayınladığı *Demokratik Halk Devrimi* adlı broşürde «*devrim (=inkılap) nicel değişimlerin, nitel değişim haline gelmesidir.* (s. 6) *Toplumların yönelimleri ekonomik temellidir. (s. 6)... Oyleyse amaç iktidarın sınıfsal yapısını değiştirmek olmalıdır. (s.* 6 ve *Sosyal Demokrat Eylem* Sayı 5, s. 16-18)» gibi marksist doğrular dile getirilirken sınıf, halk, cephe, toplumcu (ki bu sözcük, sosyalist sözcüğünün türkçe karşılığı olarak ortaya atılmıştı) kavramlarının yozlaştırılması, apaçık devrim düşmanlığıdır.

Şimdiye kadar kemalizme hiçbir eleştiri getiremeyen, 1923-38 dönemini «*Atatürk'ün emrindeki Türkiye*» olarak görüp, Türkiye halklarını hiçe sayan, başkalarını «gardrop Atatürkçülüğü» ile suçlarken Mustafa Kemal'i hem halklarımızdan, hem kendi kadrolarından, içinde bulunduğu egemen çevrelerden soyutlayıp bizzat «gardrop Atatürkçülüğü» yapan, ama 1938'den sonraki döneme *artık* çatmakta sakınca görmeyen sosyal demokratlar, CHP Genel Sekreterinin de belirttiği gibi, nedenlerini belirtmeden, kemalizmi bir üstyapı devrimi olarak gördüklerini, ama gerekli olanın (nasıl bir şeyse) altyapı devrimleri olduğunu ifade etmektedirler: «*Eğer bir devrim üst yapıda olduğu gibi, altyapıda da bir değişiklik yapabilirse, o gerçek bir devrimdir. (s. 7)... Devrim, 'bağımsız bir endüstri toplumu'nun kurulmasıdır. (s. 22)*»

Mustafa Kemal'in niye «altyapı devrimlerini» gerçekleştiremediğinin gerçek nedenlerini belirtmeyen sosyal demokratlar, kendi ifade ettikleri devrim kavramını da anlaşılmaz bir laf kalabalığına boğarak, kurtuluşu yine «*yaşasın kemalist Türkiye*» sloganında arıyorlar. Soyut da olsa, siyasi-ekonomik planda hem kemalizmin başarısızlığından sözet, hem de yine onu hedef göster. Bu olsa olsa, küçük burjuva yuttormacası olur, zevahiri kurtarmak, «ne şiş yansın ne kebap» politikası olur.

«*Devletin sınıfsal karakteri değişmelidir*» marksist tezi kabul eden sosyal demokratlar, öte yandan sınıf gerçeğinden kaçarak, Türkiye üzerine sınıfsal analiz yapmamakta ve sınıf sözcüğünü etmeden yeni ilginç deyimler yaratmaktadırlar: Sağ toplumsal (sosyolojik) güçler, sol toplumsal (sosyolojik) güçler.

Son yıllarda sosyalistlerin önderliğinde yürütülen güçlü anti-emperyalist eylemlerden sonra, kendilerini anti-emperyalist lafını ağızlarından düşürmemekle yükümlü gören sosyal demokratlar, emperyalizm konusunda ise şunları yazmaktadırlar: «*Türkiye, istila altında bulunan bir ülke değildir... Toplumumuz emperyalizm ile sürekli ilişki içinde değildir.* (s. 25)»

Gerek kurultay boyunca, gerekse kurultay için yazdıklarında kendilerinden soldakileri «*kadrocu diktacılar*»

ve «*sözde devrimciler-kaçık uçlar*» diye iki kategoriye ayıran sosyal demokratlar, kendi yazılarıyla, kadroculuğun ve sözdeciliğin şahikasına ulaşmaktadırlar. «*...Devrimlerin yaratıcısı ve koruyucusu olan gençliğin* (s. 1)... *yeni devrimleri yapacak kadrolara, iktidarın devrilmesi* (s. 7)... *ve bunların ürünü olan sosyal tabakaların ittifakı ile iktidara gelme 'eyleminde gençliğin öncülük görevi kaçınılmazdır.'* (s. 29)»

Gerçekte, CHP'nin HALK İÇİN HALKLA BERABER ana sloganı böylesine kadrocu ve halktan kopuk bir anlayış üzerine geliştirilmiştir. Halk için halkla beraber! Peki kim? Çağımızın tek gerçek devrimci sınıfı işçi sınıfına ve onun müttefiki köylülere öncülük etmek isteyen bir avuç küçük burjuva reformisti. Halk adına devrimcilik yapmak diye buna derler.

Sosyal demokratların yozlaştırmak istedikleri *halk* kavramını bir defa daha açıklayalım: Proletarya ile birlikte, başta yarı işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere Türkiye'de çıkarları emperyalizme ve ona bağlı unsurlarla çelişen ve onlara karşı çıkan sınıf ve tabakalar HALK kategorisine girer. Halkın temelini işçi ve köylü kitleleri oluşturur. Bunun dışındaki bütün tanımlar olsa olsa küçük burjuva aydınlarının romantik tanımlarıdır.

İkinci olarak, devrimi yapacak olan işçi sınıfı öncülüğünde halkın kendisidir. Çünkü TARİHİ YAPAN VE DEVRİMLERİ YARATAN HALK KİTLELERİDİR. Batıdaki ihanet partileri sosyal demokrat partilere özenen ve İsveç sosyalizmi (?) düşleyen sosyal demokratların bir takım eski,bilimsellikten uzak görüsleri bırakıp, kavram ve görüşlerinde açıklığa ve bilimselliğe yaklaşmaları, Türkiye'deki genel devrimci hareket açısından sevindiricidir. Bu süreç içinde sosyal demokratlar gerçek devrimci çizgiyi anlayıp ya devrimci saflara dahil olacaklardır yada karşı devrim içinde yerlerini alacaklardır.

Bugün için devrimciliğin ölçütü, genel olarak emperyalizme, özel olarak Amerikan emperyalizmine, NATO'ya, yabancı sermayeye, işbirlikçi kapitalistlere, ağalara, tefecilere, bezirganlara, spekülatörlere... karşı *savaşmaktır*. Köylüler arasında topraktan ve sudan sözeden CHP'li'ler bu savaşı sürdürdükleri ölçüde devrimden konuşabilirler. Aksi takdirde yaptıkları sahte bir burjuva muhalefetinden başka bir şey olamaz.

Önce Sendikalar Kanun Tasarısını destekleyecek, sonra gerçek devrimci sınıf işçi sınıfı kahramanca mücadeleye girişince tasarıya karşı çıktığını söyleyeceksin; *Sosyal Demokrat Eylem* dergisinde hem Türk-İş'e övgü yazdıracaksın, hem de DİSK'ten söz edeceksin; hem «ezilenleri koruyorum» diyeceksin, hem de sıkıyönetim bölgesinde işçi sınıfı arasında en ufak bir çalışma göstermeyeceksin. Devrimcilik adına böylesine kaypak, tutarsız, iki yüzlü bir politika olmaz ve halk kitleleri bunu affetmez.

Yıllardır sosyalistlerin büyük bir enerji ile geliştirmeye çalıştıkları ve kendiliğinden gelişen devrimci köylü hareketleri birdenbire artınca, CHP, İnönü'nün sözleriyle «*patlamadan evvel uygun tedbiri almak*» yolunda bu hareketlere reformist bir planda, oy sandıkları içinde, utopik vaadlerle sahip çıkmak istemektedir. Küçük burjuva

reformisti Ecevit'in önderliğindeki kadro bugün devrimlerden söz edebilmek için önce iki görevi yerine getirmek zorundadır: Bir yandan CHP içinde kendi görüşlerine uymayan kişi ve grupları tasfiye etmek, CHP'nin yapısını ve hedeflerini açıklığa kavuşturmak, öte yandan sosyalist militanlara ve TİP'e karşı emperyalistlerin, işbirlikçi egemen çevrelerin anti komünist yöntemleriyle saldırmaktan vazgeçmek. Ecevit önderliğindeki CHP bu görevleri gerçekleştirmediği ve işçi sınıfının ve yoksul köylülerin devrimci potansiyelini reddettiği takdirde emperyalizmin ve ona bağlı unsurların ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey yapamayacak ve karşı devrim saflarını oluşturucaktır. Görevimiz sosyal demokratların kitleler arasında, özellikle köylüler arasında yaymaya çalıştıkları ütopik, reformist görüşlere devrimci görüşleri üstün kılmak, bir yandan sosyal demokratları gerçek devrimci çizgiye çekebilmek için uğraşırken, öte yandan işçi ve köylü yığınlara gerçek kurtuluşun ancak ve ancak kendi iktidarlarında olabileceğini anlatarak, işçi - köylü temel ittifakı üzerinde yükselen Demokratik Halk İktidarını somut hedef olarak göstermek ve onları kavgaya katmaktır.

kıbrıs seçimlerinde akel'in başarısı

Geçtiğimiz 5 Temmuz 1970 günü, tüm söylenenlerin aksine, Kıbrıs'ta olaysız bir seçim yapıldı. Türk tarafında, seçim neticelerinin değiştirebileceği bir durum olmadığı için, neticelerin merak edilecek ilginç hiç bir yanı yoktu. Zaten, geçen ay çıkan yazıda belirtildiği gibi, Küçük - Denktaş diktatoryası, siyasi parti kurulmasına engel olmuş; Türk Mukavemet Teşkilatı (T.M.T.) vasıtası ile adaylara gözdağı verdirilmiş; adaylardan geçmiş icraatlarını eleştirmiyeceklerine dair teminat alınmış; adayların, Denktaş'ın «Ulusal Dayanışma Programı» dışında programlarla çıkmaları önlenmişti... Bu durum karşısında, seçim neticelerinde, tahmin edilenlerden öteye bir değişiklik beklenemezdi. Böylece 99 adaydan, bir-iki istisnası hariç, seçimleri, karanlık güçlerle de desteklenen, en çok Denktaşçı olduğunu iddia eden 30 aday kazanmış oldu. Türk tarafındaki seçimlerin en ilginç yanı, 10 yıldır seçim yüzü görmiyen halkın seçimlere ilgisiz kalması idi. Anti - demokratik seçimlerle birşeylerin değişmiyeceğini anlıyan Kıbrıs'taki Türk halkının % 50'si, devrimci gençliğin de sürdürdüğü «Seçimleri boykot etme kampanyası» çerçevesinde, seçimlere katılmayarak bu hususdaki hoşnutsuzluğunu gösterdi.

Seçimlerin en önemlisi ve ilginç olanı, Rum tarafında yapılanıdır. Rum tarafında seçime katılacak siyasi partilerin sayısı son anda altıdan beşe düşmüştür. Yunan Cuntası, güdümündeki iki sağcı partinin Sol cenah partilere karşı birlesmesi için ilgililere emir verdikten sonra, İlericiler Cephesi ile İlericiler Partisi «İlericiler Cephesi» ismi altında birlesmiştir. Son duruma göre Rum tarafında 117 aday partili, 18 aday da bağımsız olarak seçimlere katılmıştır.

Seçimlerde gerçek zaferi, gösterdiği 9 adayına da

her seçim bölgesindeki en yüksek oyları kazandırarak meclise sokan Komünist AKEL partisi elde etmiştir. AKEL partisi Merkez Komitesi, seçimlerden önce yayınladığı bir bildirisinde, «Mecliste çoğunluk sağlamak peşinde olmadığını...» açıkca duyurmuştur. AKEL partisi rahatlıkla elde edebileceği mutlak çoğunluğu elde etmesi halinde, şu ihtimallerle karşıya gelebilirdi:

— Esas amaçları Sol'u tasfiye etmek olan emperyalizm'in emrindeki faşist yeraltı örgütleri, AKEL'i tasfiye etmek amacı ile eyleme geçmek için sağlam bir gerekçe bulmuş olacaklardı.

— Yunan Cuntası faşist yeraltı örgütlerini açıkca da desteklemek yönüne gidecekti.

— Seçimleri kaybeden diğer partiler bundan dolayı Yunanistan'a yanaşabilirlerdi.

— Hatta Yunan Cuntası, geçmişte olan gibi «Komünistlerden arıtmak», «dizginleri elden kaçırmamak» gerekçeleri ile Amerika ve Türkiye'nin de iznini koparak, Kıbrıs'a müdahale edebilirdi.

Türk ve Rum cemaat çatışmalarının yarattığı bu olumsuz dönemde tüm bu ihtimalleri çok iyi değerlendirmesini bilen ve iktidara gelmek için müsait ortam kollamayı uygun gören AKEL, daha fazla ileride yapılacak belediye ve muhtar seçimlerini hedef almayı uygun görmüştür.

Son duruma göre kullanılan 200. 141 oy ve 35 sandalyenin dağılımı şöyle olmuştur: AKEL partisi, kullanılan toplam oyların %40'ını alarak mecliste 9 sandalye elde etmiştir. Yani oy toplamlarının % 25 nisbetinde milletvekili çıkarmıştır. Klerides'in BİRLEŞİK parti'si kullanılan toplam oyların % 26'sını aldığı halde mecliste 15 sandalye elde etmiştir. Yani oy toplamlarının % 43 nisbetinde milletvekili çıkarmıştır. İLERİCİLER Cephesi, -birleşen iki sağcı parti- kullanılan toplam oyların %13'ünü aldığı halde mecliste 7 sandalye kazanmıştır. Yani oy toplamlarının %20 nisbetinde milletvekili çıkarmıştır. Geriye kalan 4 sandalye ise Sosyal Demokrat EDEK partisi ile bağımsız adaylar arasında paylaşılmıştır. Bu durumda, 19 aday gösteren aşırı sağcı DEK partisi hiçbir milletvekilliği kazanamamıştır. İlericiler Cephesi başkanı Ioannides de Lefkoşa bölgesindeki seçimi kazanamayarak meclise girememiştir.

Kıbrıs Rum tarafında Sol'un elde ettiği bu başarıdan sonra, emperyalizm'in Kıbrıs'ta yeni oyunlar oynamak isteyeceği aşikardır. Bu durumda vatanlarını seven Kıbrıs'lı Türk'lerle Rum'lara, özellikle Kıbrıs'lı devrimcilere düşen görev, emperyalizmin oynamak isteyeceği oyunları yakından izlemek ve zamanında bu oyunları halklarına teşhir ederek emperyalizmin ajanlarının ardından halkların yeni maceralara sürüklenmesine fırsat verdirmemektir.

türkiye sanatçılarının devrimci örgütlenmesi

Türkiye halklarının devrimci kavgasına, Türkiye sanatçıları da, «*Turkiye Sanatçılar Birliği*» kurmak suretiyle örgütlü olarak katılmışlardır.

İlk toplantısında başkanlığa Orhan M. Arıburnu, 2. başkanlığa Orhan Taylan, genel sekreterliğe Hayati Asıl-yazıcı, saymanlığa Aydın Hatipoğlu, yönetim kuruluna da Panayot Abacı, Hamit Akınlı, Süreyya Berfe, Arif Erkin, Erol Keskin, Tan Oral ve Adnan Özyalçıner'i seçen Türkiye Sanatçılar Birliği, «*Türkiye Halklarına*» hitaben yayınladığı ilk bildirisinde şu açıklamayı yapmıştır:

«1 — Mahkemelerin suçluluğu kesinleşmemiş kitaplar hakkında anayasaya ve yasalara aykırı olarak toplatma kararları vermesini,

«2 — Doğu Anadolu'daki halka karşı girişilen insanlık dışı işkence ve zulmü,

«3 — Tasarı halinde bulunan ve faşist bir yöntemle birçok kısıtlayıcı maddeleri kapsayan yeni Cemiyetler Kanunu'nu,

«4 — Ülkemiz halklarını her yönden sömüren yerli ve yabancı sinema tröstlerini, ayrıca Yeşilçam işbirlikçilerinin düzenledikleri Antalya Film Festivali'ni,

«5 — İktisaden bilinçli olarak Amerika'nın her türlü desteğiyle uyguladığı kültür emperyalizmini ve bunun ürünü 1000 temel eser adlı yayınlarını,

«6 — UNESCO Ulusal Komitesi'ne, Türkiye Sanatçılar Birliği de dahil olmak üzere, kültür kuruluşlarının kendi içlerinden seçecekleri delegeler dışında iktidarın atamalar yapmasını,

«7 — Devrimci ve eylemci tiyatro hareketlerine karşı girişilen baskı yöntemlerini,

«8 — AST emekçilerinin sürdürdüğü greve karşı, işverenin takındığı işbirlikçi tutumu protesto eder, ayrıca işverenin kurabileceği paravana bir tiyatroya üyelerimizin çeşitli dallarda hiçbir katkıda bulunmayacaklarını bildiririz.

«Türkiye Sanatçılar Birliği olarak, bu ve bunun gibi sorunlarda gerekli eylemleri yapmağa, halkımızla sanatçılarımızın bağımsızlık ve sosyalizm savaşını her türlü hal ve şart içinde desteklemeğe kararlı olduğumuzu da kesinlikle duyururuz.»

Türkiye Sanatçılar Birliği, ayrıca, Amerikan Mobil Şirketi'nin Türkiye'de amatör ve profesyonel ressamlar arasında açtığı resim yarışmasını da, «*Sanatla hiçbir ilgisi olmayan bu emperyalist sömürü kuruluşunun bir çeşit rüşvet verme amacını güden ve Türk sanatçısının onurunu satınalmaya kalkışan bir tutum*» olarak protesto etmiş, ressamları bu yarışmaya katılmamaya çağırmıştır.

ASYA TİPİ
ÜRETİM TARZI

Chesneaux, Varga, Lichtelm, Godelier, Suret - Canale, Parain, Bibicou, Melekechvili ve Banu'nun incelemeleri. Selâhattin Hilâv'ın önsözüyle. 352 sayfa 15 lira.
ANT YAYINLARI - P.K. 701 - İSTANBUL

ant'ın geçen sayısı top'atıldı;

112 davada 582 yı'a kadar hap's isteniyor

ant'a baskı şiddetleniyor

ÜÇ buçuk yıldan beri Türkiye'nin bağımsızlığı ve sosyalist Türkiye yolunda halklarımızın egemenliği için savaşan ANT'a karşı egemen çevrelerin baskıları özellikle atılımdan sonraki yayınından dolayı son aylarda adamakıllı şiddetlenmiştir.

Emperyalizmin, yerli işbirlikçilerinin, siyonist, şoven ve ümmetçi çevrelerin gerek dergiye, gerekse yayınlarımıza karşı ekonomik baskıları ve baltalamalarına paralel olarak, Adalet Bakanlığı'nın emirleriyle, ANT aleyhinde yoğun bir dava kampanyası açılmıştır. Altı ay önce yayınlanmış yazılardan dahi hemen her hafta yeni bir dava açılmaktadır.

Son olarak ANT'ın geçen ay sıkıyönetim bölgesinde tek sosyalist dergi olarak yayınlanan 176-3. sayısı, Cumhuriyet Savcılığı'nın Sulh Ceza Mahkemesi'nden çıkarttığı bir kararla toplatılmış ve dergide yeralan yazılardan dolayı dergimiz genel yönetmeni *Doğan Özgüden* hakkında *«komünizm propagandası»* ve *«sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete düşürme»* iddiasıyla T.C.K.'nun 142. ve 312. maddelerine göre iki dava birden açılmıştır.

Öte yandan, yine geçen ay içerisinde, haftalık ve aylık ANT'ın eski sayılarında yayınlanan çeşitli yazılardan dolayı sorumlu müdürümüz *Osman Saffet Arolat* ve yazarlarımız hakkında *«komünizm propagandası»* iddiasıyla 11 dava birden açılmıştır ki, sadece bir ay içerisinde T.C.K.'nun 142. maddesine göre ANT hakkında açılan davaların sayısı 12'yi bulmuştur.

Haftalık ANT Dergisi'nde yayınlanan *Demokratik Halk İktidarı, «Revizyonizmi İyi Tanıyalım»* ve *«İşçi - Köylü İttifakı»*, aylık ANT Dergisi'nde yayınlanan *«Devrimcinin Görevi Devrim Yapmaktır»*, *«Sosyalist Ülkelerin İki Başarısı»* başlıklı yazılarla *«Enternasyonal»*den dolayı Osman Saffet Arolat, haftalık ANT'ta yayınlanan *«Çifte Görevimiz»* başlıklı yazıdan dolayı Faruk Pekin, Ragıp Zarakolu ve Osman Saffet Arolat, aylık ANT'ta yayınlanan *«80. Yıldönümünde Ho Şi Minh'in Devrimci Eylemi»* başlıklı yazıdan dolayı *Ragıp Zarakolu* ve *Osman Saffet Arolat* hakkında 142. maddeden, ayrıca haftalık ANT'ta yayınlanan bir demecinden dolayı TİP eski genel başkanı *Mehmet Ali Aslan* ile *Arolat* hakkında 312., Adana'da pamuk üreticilerinin direnişi üzerine bir

röportajından dolayı *Nuri Ayvalı* ve *Arolat* hakkında 312., çay üreticilerinin direnişi üzerine bir yazıdan dolayı *Arolat* hakkında 312., Milli Güvenlik Kurulu'nu eleştiren bir yazısından dolayı *Doğan Özgüden* ile *Arolat* hakkında 159., bir şiirinden dolayı şair *Özkan Mert* ile *Arolat* hakkında 155. maddeden yeni davalar açılmıştır.

İlk yayınlandığı tarihten bu yana ANT mensupları ve yazarları aleyhinde açılan 112 davadan toplam olarak 582 yıla kadar hapis, 310 bin liraya kadar para cezası istenmektedir.

Doğan Özgüden hakkında bugüne kadar «*komünizm propagandası*», «*sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete teşvik*», «*hükümeti tahkir*», «*askerleri itaatsizliğe ve halkı isyana teşvik*», «*cumhurbaşkanını tahkir*», «*orduyu tahkir*», «*emniyeti tahkir*», «*suç olan fiili övmek*», «*şahsi hakaret*» iddialarıyla 29 dava açılmış olup, toplam olarak 113 yıla kadar hapis ve 250 bin liraya kadar para cezası talep edilmiştir. Bu davalardan şimdiye kadar 4'ü mahkumiyet, 8'i beraatle sonuçlanmış olup 17'si devam etmektedir. Vedat Demircioğlu'nun katledilmesi üzerine yazdığı bir yazıda «*devletin emniyet ve muhafaza kuvvetlerini tahkir ettiği*» iddiasıyla 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 1 yıl hapis, altı ay sürgüne mahkum edilen Özgüden'in bu cezası geçen ay Yargıtay Birinci Ceza Dairesi tarafından bozulmuştur. Diğer mahkumiyetler de Temyiz'dedir.

Osman Saffet Arolat hakkında 7'si *komünizm propagandası*'ndan olmak üzere 17 dava açılmış olup toplam olarak 142.5 yıla kadar hapsi istenmektedir. Arolat'ın henüz hiçbir davası sonuçlanmamıştır.

Eski sorumlu müdürlerimizden *Alpay Kabacalı* hakkında açılan 24 davada ise toplam olarak 108 yıla kadar hapis istenmiştir. Davalardan ikisi mahkumiyet, 5'i beraatle sonuçlanmış olup 17'si devam etmektedir. Mahkumiyetleri temyiz edilmiştir.

Yine eski sorumlu müdürlerimizden *Yaşar Uçar* hakkında açılan 15 davada 65,5 yıla kadar hapis cezası istenmiştir. Davalardan üçü mahkumiyet, 8'i beraatle sonuçlanmış olup 4'ü devam etmektedir. Mahkumiyetleri Temyiz'dedir.

Ayrıca, ANT'ın eski yazarlarından *Yaşar Kemal* hakkında 10 davada 27 yıla kadar hapis istenmiş, 3'ü beraat, biri mahkumiyetle sonuçlanmıştır. 6'sı devam etmektedir. *Çetin Altan* hakkında üç dava açılmış olup 18 yıla kadar hapis, 50 bin lira tazminat istenmektedir. *Can Yücel* hakkında açılan 2 davada 8 yıla kadar hapis istenmiş olup, biri beraatle sonuçlanmıştır.

Fethi Naci hakkında 142. maddeden bir dava açılmış olup, mahkumiyeti Yargıtay tarafından bozulmuş, beraati kesinleşmiştir.

Ragıp Zarakolu'nun 142. maddeden açılan iki davasında 30 yıla kadar, *Faruk Pekin*'in 142. maddeden açılan bir davasına 15 yıla kadar hapsi istenmektedir.

Bunlardan başka, yine ANT'ta yazdıkları yazılardan dolayı haklarında açılan birer davada *Özkan Mert* için 2, *Hilmi Ozgen* için 2, *İbrahim Osmanoğlu* için 2, *Nuri Ay-*

vali için 2 yıla kadar hapis istenmiş olup davaları devam etmektedir.

ANT'ın yayınladığı kitaplardan üçü toplatılmış ve Ernesto Che Guevara'nın *Gerilla Günlüğü*'nü çeviren *Hüseyin Güneş* ile Douglas Bravo'nun *Milli Kurtuluş Cephesi*'ni çeviren *Cemal Süreya* hakkında «*komünizm propagandası*» iddiasıyla 15 yıla kadar hapis talebiyle iki dava açılmış olup duruşmaları devam etmektedir.

Ayrıca, ANT'ın yayınladığı «*Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç*» isimli kitabın yazarı *Engin Tonguç* ile yönetmenimiz *Doğan Özgüden* hakkında, kitapta ismi geçenlerden biri tarafından, kendisine hakaret edildiği iddiasıyla birer dava açılmıştır.

Ancak, bütün bu maddi ve cezai baskılara rağmen, ANT'ı çıkartan bir avuç sosyalist, okurlarının da desteğiyle, mücadelelerini, kesintisiz devrim süreci içinde sosyalist Türkiye hedefine ulaşıncaya kadar yılmadan sürdüreceklerdir.

Yaşasın Demokratik Halk İktidarı için mücadele eden Türkiye halkları!

Yaşasın sosyalizmin zaferi için kesintisiz devrim mücadelesi veren Türkiye sosyalistleri!

ANT'IN YEDİNCİ CİLDİ ÇIKTI

Türkiye ve dünya olaylarını kronolojik olarak ve sosyalist açıdan yansıtarak gerçekten tarihi bir belge niteliği kazanan haftalık ANT'ın 158. sayıdan 173. sayıya kadar devam eden yedinci cildi de çıkmıştır. Fiyatı 40 Lira olan ANT'ın 7. cildinden ayrı olarak, 7. cilt kapakları da yaptırılmış olup fiyatı 15 Lira'dır Ayrıca, ANT'ın 158-173 sayılarını temiz olarak biriktirmiş bulunan okurlarımız, bunları idarehanemize getirdikleri takdirde 20 lira farkla 7. cilt alabilirler. İstanbul dışındaki okurlarımız taleplerini «ANT Dergisi - P.K. 934 - Sirkeci - İstanbul» adresine bildirdikleri takdirde, posta ve ambalaj masrafı olarak ciltlerin fiyatına 5, cilt kapaklarının fiyatına 3 lira eklenerek ödemeli gönderilir.

---

devrimci halk cephesini gerçekleştirelim

çetin özek

II

ÇAĞIMIZDA var olan faşizm tehlikesi, ancak, tüm dünyada emperyalizmin yenilgisiyle sona erebilecektir. Nasıl, faşist siyasal biçimle, emperyalist sömürü arasında şaşmaz bir ilişki varsa, emperyalizme karşı mücadele ile, faşizme karşı savaş arasında da kopmaz bir ilgi bulunmaktadır. Bu nedenledir ki, emperyalizme karşı en bilinçli, en bilimsel, en cesur kavgayı veren proleter sosyalistler, faşizme karşı da, aynı nitelikler içinde savaş açmıştır, açmaktadır ve açmak mecburiyetindedir. Nitekim, Avrupa'da İtalyan faşizminin boy göstermesiyle ortaya çıkan faşizm dalgasını en bilimsel biçimde yorumlayan, değerlendiren, karşı çıkan ve karşı çıkış noktalarını saptayanlar yine, proleter sosyalistler olmuştur.

Komünist Enternasyonal'in VI. Kurultayı'nda dünya proletaryası, faşizm tehlikesine karşı uyarılmış ve savaşa çağırılmıştı. Fakat faşizmle savaş konusunda en temelli tezler 2 Ağustos 1935 tarihinde Brükselde toplanan VII. Kurultay'da ileri sürülmüş, sistemleştirilmiştir. Özellikle, Dimitrov, Thorez, Togliattı toplantıda faşizme karşı savaş konusunda kabul edilen tezlerin etkin güçleri olmuşlardır(1).

Enternasyonal'in kabul ettiği bir gerçek vardır ki, faşizm dünya halklarının düşmanıdır ve faşizmle savaşmak proletarya için tarihsel bir görevdir. Proletarya, bu tarihsel görevini gerçekleştirmek açısından, önce kendi arasında birliğini pekiştirmek ve sonra faşizme karşı savaşması gereken sınıf ve tabakalarla güçbirliği yapmak, özellikle sosyal demokratlarla ve köylülerle ittifaklar yaratmak durumundadır. Bu ittifakların belirli koşulları ve gerekleri vardır. Fakat faşizme karşı başarı, bu ittifakların sağlanmasıyla yaratılacak «Halk Cepheleri»nin gerçekleşmesine bağlıdır. VII. Kurultay, özellikle, Dimitrov'un tezlerinden ilham alan bazı sonuçlara varmıştır. Varılan bu sonuçların gerçekliği, gerek o dönemde Avrupa'da beliren faşist sistemler ve bunlara karşı savaş konusunda, gerek çağımızda geri bırakılmış ülkelerde emperyalizme karşı yürütülen savaşın gelişiminde apaçık ortaya çıkmıştır

sosyal demokratların ihaneti

Faşizmin, klasik biçimi içinde yerleştiği ülkelerde, özellikle düzenin bir devrime gebe olduğu dönemlerde gerçekleşmesi bir raslantı değildir. Kapitalizmin 1. Dünya Savaşı'ndan

(1) Dimitrov, **The Fascist Offensive and The Tasks of The Communist International in the Struggle of Working Class Against Fascism**, in **Selected Works I, Sofia 1967, 561 v.s.**

sonra karşılaştığı genel kriz, batı ülkelerinde bir yandan devrimin koşullarını hazırlarken, diğer yandan «faşizm heyulasını» yaratmıştır. Devrimci gelişimle beraber liberal siyasal sistemden vazgeçmeye yönelen kapitalizmin faşizmi getirmesi «önlenemez bir sonuç» olarak görülmemelidir[2], savaş sonrasında, devrimci eylem, ani patlamalar şeklinde belirmiştir. Bu açıdan proletaryanın kapitalizmin faşizmi getirmesinden önce davranması ve devrimi gerçekleştirmesi olanakları mevcuttu. Fakat, proletaryanın, Sosyal Demokratların çökertici politikası nedeniyle bölündüğü bir gerçektir. Sosyal Demokratlar proletaryanın devrimci gücünü böldükleri gibi, «uzanılsa alınacak» durumda bulunan devrimi de engellemişlerdir. Burjuvazi ile sınıfsal bir uyuşuma giren ve bu şekilde burjuvazinin kuyruğunda onun yönelişlerine hizmet eden sosyal demokratlar, proletaryanın devrimci eyleminin sonuçlanmamasında en büyük engel olarak belirmişlerdir. İşçi sınıfı hükümetini burjuva demokratik düzeni içinde düşünen, burjuvaziyle bloklaşmayı «birleşik cephe» hareketi sanan sosyal demokratlar, bu şekilde burjuvazinin sınıfsal düzenini sürdürücü bir fonksiyon görmüşlerdir. Proletarya bölünmeyip, Bauer, Adler, Renner, Ebert, Scheidemann gibi sosyal demokratların peşinde gitmeyerek leninist tezler etrafında birleşseydi, faşizmin doğmadan yokedilmesi mümkün olabilecekti. Sosyal Demokratların, «antifaşist cephe» yerine, burjuvazi'yle birleşerek «antimarksist» cephelere kayması, hem faşizme yolaçmış ve hem de sosyal demokratların proletaryaya ihanetlerini belgelemiştir. Sosyal Demokratların bu tutumu, faşizmin geniş ölçüde köylü yığınlarını kazanarak, ve proletaryanın da doğal müttefiki olan sosyalistlerden koparak sosyal demokratların peşinde gitmesi, faşizmin başarısının başlıca nedenlerinden biri olarak belirmektedir. Faşizmin yerleştiği ülkelerde, özellikle, proleter partilerinin yığınları uyandıracak ve faşizme karşı güçlü bir kavgaya itecek bir güçte olamayışı da, Sosyal Demokratların ihanetlerinin engellenebilmesi olanaklarını yoketmiştir.

Faşizmin Avrupa'da yerleşme döneminde gerçekleşen somut olaylar ve davranışlar, Sosyal Demokratların «ihanet» olarak adlandırılan tutumunu açıkça ortaya çıkartmaktadır. Bu konuda, İtalya'dan, İspanya'dan, Fransa'dan, Almanya'dan, Avusturya'dan örnekler vermek mümkündür.

devrimin eşiğinden dönen İtalya

1919-1920 yılları, proletaryanın ve sosyalist güçlerin en etkin ve devrime yakın oldukları dönemdir. 1920 İtalyan seçimlerinde Sosyalist Partisi 2500 komün idaresini ele geçirmiştir. 1914 seçimleri sonucunda ise, sosyalistler sadece 300 komün idaresini ele geçirebilmişlerdi. Sendikaların Sosyalist Partisine bağlı «Confederazione Generale del Lavoro - CGL» içinde birleşmeleri sağlanmış, 10 milyon işçinin 4 milyonunun bu sendika içinde yeralması gerçekleşmiştir[3]. Belirtilenler, sosyalistlerin o dönemdeki güçlerini göstermek açısından ufak örneklerdir. Fakat bu gücün gösterilmesi yönünden en önemli belirti, 1919 grevleri, toprak işgalleri, fabrikalarda gerçekleştirilen işçi yönetimleridir. Bütün bu işçi eylemleri, özellikle, Gramsci'nin «Ordine Nuovo» hareketine bağlı olarak gelişmektedir. Bu hareket, Sosyalist Partisi içinde yeralan genç sosyalistlere dayanmaktadır. Gerçek ve leninist bir çizgide gelişen bu devrimci hareket, Sosyalist Partisi'nin tutucu yöneticilerini kuşkulandırmıştır. Bu nedenledir ki, Başbakan Giolitti'nin önerilerini kabul eden Sos-

(2) Dimitrov, 570 v.s.

(3) Sosyalist Partisinin bu dönemindeki gücüyle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Slobodskoi, Naissance et développment du fascisme italien, in Recherces Internationales I, Mayıs 1958, 10 - Alatri, La crisi della classe dirigente e le lotte sociali del primo dopoguerra, in Fascismo e Antifascismo I, Milano 1962, 70

yalist Partisi, toprakların ve fabrikaların boşaltılması kararına varmıştır[4]. Sosyalist Partisi'nin bu tutumu, İtalya'da gerçekleşebilecek bir devrime ihanetten başka bir anlama gelmemektedir. Faşist Valsecchi dahi, o günlerden söz ederken, sosyalistlerin iktidarı alabilmeleri için ellerini uzatmalarını yeterli görmektedir. İtalyan sosyalistlerinin devrime bu denli ihanetlerinin sonuçları ne olmuştur?

a) Boşa giden, devrimle sonuçlanmayan işçi hareketleri kapitalizmi türkütmüş ve onun liberal sistemden vazgeçerek, faşizmi tercih eden ve bu nedenle de onu destekleyen bir çizgiye gelmesine yolaçmıştır. Nitekim, Mussolini bu türküntüyü yerinde değerlendirerek, artık sözde kalan «büyük sermayeye karşı savaş» sloganından dahi vazgeçmiştir[5]. Sosyalistlerin tutuculuğu, işçi sınıfı iktidarı kurulabilmesi açısından tarihsel bir fırsatın kaçırılması anlamına gelirken, faşizmden önce davranarak onun darbesini engellemek olanağını da ortadan kaldırmıştır.

b) Sosyalist Partisi'nin kesin ve sonuca doğru bir davranıştan kaçması faşist iktidarı hazırlayıcı, sosyalistlere olan güveni sarsıcı ve işçilerin parçalanmasına ve yer yer faşizme kayışına yol açıcı bir etken olmuştur. Sosyalistlerin, işçi sınıfı eylemleri konusunda orta sınıflarla ilişki kuramayıp sorunları onlara anlatamamaları, orta sınıfın da işçi eylemlerini bir huzursuzluk, kanunsuzluk kaynağı olarak görmesine ve bütünüyle faşizme doğru itilenmesine yolaçmıştır[6]. Nitekim Mussolini, orta sınıfların bu önyargılarını, sosyalistlerden daha iyi ve gerçekçi bir biçimde değerlendirmiş, işçi hareketlerini «anarşiyle» suçlarken, bu hareketlerden huzursuzlaşan yığınlara disiplin ve «düzen» vaadetmiştir[7].

c) Proletaryanın devrimci gelişiminin sosyalist liderlerce baltalanması Sosyalist Partisi'nin bölünmesine, faşizme karşı en birleşik olunması gereken dönemde parçalanmaya yolaçmıştır. Gerçekte sosyalist tek politik örgüt olan Sosyalist Partisi, kökeninde entellektüel burjuva partisidir ve yöneticiler oportünist bir tutum içinde proleter sosyalist bilincinden yoksundurlar. Parti yöneticileri radikal entellektüellerden ve burjuva liberallerden oluşmaktadır[8]. Bu nedenlerdir ki, Sosyalist Partisi, hiçbir zaman için marksist-leninist çizgide gerçek bir sosyalist partisi olamamış, sosyal demokrat burjuva düzenine yatkın bir niteliği benimsemiştir. Sosyalist Partisi'ne hakim pasifizm ve oportünizm, aynen sendikalara da kendisini göstermiştir. 1919-1920 işçi eylemleri, partinin değil, parti içinde bağımsız davranan gerçek sosyalistlerin ürünüdür ve fakat tutucu sosyalistler tarafından baltalanmıştır. Nitekim 1920 nisanında denenen ve başarısızlıkla sonuçlanan genel greve katılan işçiler, sendikalardan ve parti'den atılmışlardır. Sosyalist Partisi'nin, 1920 eyleminin siyasi iktidara yönelik bir sınıf hareketi olduğunu görmeyerek, patronlarla toplu sözleşme yaparak anlaşması, hareketin anlamını kavrayamadığını ve sınıf çatışmalarına karşı olduğunu göstermektedir. Sosyalist Partisi'-

---

(4) Toplanan Sosyalist Partisi Kongresi'nde 400.569 oya karşılık 591.241 oy ile fabrika ve toprakların terkedilmesine karar verilmiştir.

(5) Foa, Le strutture economiche e la politica economica del regime fascista in Fascismo e antifascismo, I, Milano 1962, 270.

(6) Togliatti, Il Partito comunista e il nuovo Stato, in Fascismo e antifascismo II, Milano 1962, 638

(7) Bo, Ç., L'Ideologia del regime, in Fascismo e antifascismo, I, Milano 1962, 300 Nitekim 1921 yılında faşist partisi üyesi olan 151.644 kişi üzerinde yapılan inceleme faşist partisinin bir orta sınıf partisi olduğunu göstermiştir.

(8) Örneğin 1920 genel seçimlerinde seçilen 152 Sosyalist Parti parlamenterinin 77'si serbest meslek sahibi ve entellektüel, 48'i de sendika yöneticisiydi. Halbuki, Parti üyelerinin, aynı yılda % 63'ü işçiydi. B. Slobodskoi, 13 - Quaglino, Chi sono i deputati socialisti della XXV. legislatura, Torino 1920, 142.

nin bu tutumu parti içinde zaten var olan «maksimilistler»[9] «reformistler»[10] bölünmesine «Ordine Nuovo» grubunun eklenmesi sonucunu doğurdu. Gramsci, Togliatti, Tasca ve Terracini gibi marksistlerin liderliğindeki bu grup, Bordiga, Bombacci grupları ile birleşmiş ve 21 Ocak 1922 tarihli Livorno Kongresi'nde, Sosyalist Partisi'nden koparak «Komünist Partisi»ni kurmuşlardır. Bölünme, özellikle faşizme karşı tutum konusunda belirmiştir.

Gramsci ve grubu, devrimi gerçekleştirecek, emekçilerin devrimci eylemine öncülük edecek, marksist-leninist bir sosyalist partisinin kurulması inancındaydılar. Onlara göre, mücadelenin amacı, burjuva düzeni içinde bazı reformist davranışlar değildi, sorun politik iktidar sorunuydu. Gramsci ve Togliatti'ye göre, İtalyan işçi sınıfı bir seçim zorunluluğuyla karşı karşıyaydı. Nitekim Torino sosyalistleri adına Sosyalist Partisi'ne sunulan bir raporda, Gramsci şunları belirtiyordu:

«İtalyadaki sınıf mücadelesinin günümüzdeki durumu geçmişteki durumla aynıdır. Politik iktidarı kazanmak ve bu şekilde proleter devrimi yoluyla yeni bir üretim düzenini kurmak, yada kapitalist sınıfın veya idareci sınıfın korkunç reaksiyonuna katlanmak. Hiçbir zorbalık, endüstri ve tarım proletaryasını boyunduruğa alınaktan vazgeçmiyecektir. İşçi sınıfının politik savaşının örgütlerini (sosyalist partisini) hainçe parçalamak ve ekonomik direnme örgütlerini (sendikaları ve kooperatifleri) burjuva devletinin çarkları içinde dağıtmak yollarını arayacaktır»[11].

Aynı tarihte yayınladığı bir yazıda Togliatti de, devrimi gerçekleştirme veya faşizmin boyunduruğuna düşme konusunda bir seçime çağırıyordu Sosyalist Partisi'ni:

«Torino grevi bir hususu ortaya koymuştur: Proletaryanın en gelişmiş kısımları, üstü örtülemeyecek bir soruna bütün olgunluğu ile erişmiştir. İktidar sorunu. Bu erişilen nokta, artık uyutulamaz, bir geriye dönüş ile dağıtılamaz. Ya bütün iktidarlar kazanılacak, yada kavga içinde herşey kaybedilecektir. Bizim düşmanlarımız (artık düşman kelimesi sınıf ilişkilerini ele alırken sınıfların biçimleniş şekline uygun bir kelimedir) bunu tüm olarak anlamışlardır. Düşmanlarımız peşin bir hükümle hareket etmiyorlar, herşey ama herşey üzerine oynuyorlar Ve insanların yaşantısını, dökülecek kanı, işkenceleri, ruhların kaybını düşünmeyen onlar, her ne bahasına olursa olsun, ellerindeki iktidarı kaçırmak istemiyorlar»[12].

Proleter sosyalistlere göre, İtalyan proletaryasının devrime yönelik bir seçimiyle ancak karşı devrimci, faşist bir gelişim önlenebilecekti. Livorno Kongresi'nde, Sosyalist Partisi'nin seçimi ise, devrimden yana olmadı. İhtilalciliği reddeden Massimilistler ve Reformistler, biçimsel değişimi ve

(9) Massimilisti diye adlandırılan grup, köklü bir değişimi zorunlu görmekle beraber «ihtilale» karşıdır ve örneğin teşekkül ettirilecek bir «Kurucu Meclisin» devrimci yeni bir düzen yaratabileceği kanısındadır.

(10) Reformistler, temelde burjuva demokratik sistemini benimsemekte, bu düzen içindeki değişimlere yetinmekte, işçi sınıfı iktidarını, devrimi engellenmesi zorunlu bir felaket olarak görmektedirler. Genellikle, sosyalist olmayan güçlerle bloklaşmadan yana olan reformistler, Bologna Kongresi'nde 1919 eylülünde azınlıkta kalmalarına rağmen, Turati, Treves, Modigliani gibi önderlerinin, kendileriyle aynı nitelikteki sendikacılarla yaptığı anlaşma nedeniyle, yine de, etkin olabildiler. Reformistlerin ileri gelenlerinden Salvatorelli, Camera del Lavoroda yaptığı bir konuşmada, işgal hareketlerinden bahsederken, «biz ihtilalle işçi sınıfı iktidarının kurulmasının ve bu konudaki teşebbüslerin karşısındayız. Aksine bu tür davranışlara fren olmak kararındayız» demekten çekinmemiştir.

(11) Bk. Ordine Nuovo, 8 mayıs 1920 tarihli sayı.

(12) Bk. Falce e Martello, 8 mayıs 1920 tarihli sayı.

reformları yeterli gördüler. Devrimciler fatalizmle suçlanmış, devrim geri bırakılmıştır[13]. Varılan bu sonuç, İtalya'da ele gelen işçi sınıfının tepilmesi ve faşizmin davet edilmesi sonucunu doğurmuştur[14]. Bu kesin ayrılık, Gramsci ve arkadaşlarının Sosyalist Parti'den ayrılarak «Komünist Partisi»ni kurmaları sonucunu doğurmuştur.

Faşizmin İtalya'da en kesin bir tehlike olarak belirdiği bir dönemde, proletaryanın birliğini sağlamak bir zorunluluk iken, sosyalist güçler arasındaki bölünme proletaryanın da bölünmesinden başka bir sonuç doğurmamıştır. Reformistler, gelişen proleter sosyalistlere karşı tedbirler almayı faşizme karşı direnmek ve birleşmekten daha önemli bulmuşlardır. Bu bölünme, Mussolini başbakan olduktan sonra, faşizmin müesseseleşmesine karşı direnç konusunda da etkisini göstermiştir. Matteotti Cinayeti üzerine, Mussolini'ye yüklenen bütün muhalefet, bu yüklenişinde başarıya ulaşamayıp, Mussolini yeniden güvenoyu alınca, bütün muhalefet Aventino'ya çekilmiş ve parlamentonun hukuk dışı olduğunu ilan etmiştir. Sosyalistlerin de dahil bulunduğu muhalefetin bu hareketi, bir hükümet buhranı yaratmak hayaline dayanmaktaydı[15]. Aventino pasifizmine katılmayan tek muhalefet partisi Komünist Partisi'dir. Faşizme karşı aktif bir mücadeleyi yeğleyen Komünistler, 20 ekim 1924'de, Aventino muhalefet blokuna ayrı bir muhalefet parlamentosu kurmayı önermiştir. Bu öneri, faşizme karşı «birleşik cephe» kurulması anlamına gelmektedir. Aventino muhalefetinin lideri Amendola'nın bu öneriye bir sorusu vardır: «Böyle bir cepheyi yönetecek güç ve kişi kimdir, topluluğu

(13) Sosyalist Partisine egemen olan reformistler, bu arada Turati, Prambolini, Treves, işçi sınıfı iktidarını gereksiz görmektedirler. Treves, İtalyanın gelişimin burjuvazinin gelişimine bağlamış ve emekçilerin ellerini iktidardan çekmelerini istemiştir. Bu gerici sosyalistleri Gramsci, «1919. yılında dramını yaratan, parti ile yığınlar arasındaki kopuşun nedeni olan» kişiler olarak adlandırmıştır (Alatri, 77). Sosyalist Partisine egemen olan Turati ve çevresinin gerçek gerici niteliğini, Lenin daha 1905 yıllarında saptamıştır. Turati'yi, İtalya'nın Millerandı olarak, nitelendirmiş ve kendisini Bernstein'e benzetmiştir. Lenin, 1911 yılında Gorki'ye yazdığı bir mektupta da, «Gerçektir ki, İtalyada Schippel, Bernstein tipi oportunistler vardır ve fakat marksist yoktur» demektedir (Slobodskoi, 12).

(14) Sosyalist Partisindeki bölünme döneminde, Maasimilistler partiyi bırakmadılar ve hatta Serrati'nin ağzıyla onlara hücum ederek, komünistleri, «ihtilalcilik adına partiyi bölmekle» suçladılar. Komünistlerin, reformistlerin partiden atılmaları zorunluluğu konusundaki önerilerine karşı çıkan Maasimilistler, bir yıl sonra Marcia su Roma olayı döneminde, reformistlerin reaksiyoner burjuvaziyle işbirliği yapmaları gerçeği karşısında onları partiden atmak zorunda kaldılar, 1924 yılı ağustosunda ise, Serrati ve arkadaşları Sosyalist Parti'den ayrılarak, önceleri suçladıkları Komünist Partisi'ne katıldılar. Lenin Enternasyonal'in III. Kurultayı'nda, Livorno'o bölünmesinden söz ederken, «İtalyada devrim Rusya'da olduğu gibi gerçekleşmeyecektir. Ne biçimde olacaktır bu? Bunu ne siz ve ne de ben bilmiyoruz. Biz hiçbir zaman Serrati'nin Rus devriminin bir eşini gerçekleştireceğini ummadık. Bunu düşünmek bir aptallık olacaktı ve buna benzer bir aptallığa düşmeyecek kadar zekamız vardır. Fakat, Serrati, politikasının yanlışlığını ortaya koymuş oldu» şeklinde olayı değerlendirmiştir (Alatri, 76).

(15) Muhalefetin parlamentodan Aventino'ya çekilmesini, Mussolini kendisi dahi, faşist iktidarı güçlendirebilmesi açısından kendisine en yardımcı olay olarak nitelendirmektedir. Ludvig, E., Mussolini ile mülakat (çev. Haydar Rıfat İstanbul 1932, 84).

kını eyleme sokacaktır, siz mi?» Bu soruya Gramci'nin cevabı kesindir: «Proletaryanın gerçek temsilcisi Komünist Partisi». Halbuki diğer sol partiler, liberallerle birleşerek, Komünistlerin «Birleşik Cephe» önerisine karşı çıkmışlar, böyle bir birleşmenin kendilerini eriteceğine inanarak, burjuvaziyle birleşip Komünistlere karşı bir birlik sağlamağı yeğlemişlerdir. Örneğin, o günlerin La Giustizia Gazetesinde şu satırları okumak mümkündür: «Biz yığın hareketi içine girmek istemiyoruz, çünkü böyle bir duruma girince Kerenski'de kalabileceğimize emin değiliz. Lenin'e kadar gideceğiz veya Lenin'i dahi geçeceğiz. Bunu ise biz istemiyoruz[16]. Nitekim, Komünist Partisi'nin önerisinden kuşkulanan Sosyalistler, 8 Kasım 1924 tarihinde liberallerle birleşerek, «L'Unione nazionale delle forze liberali e democratiche» isimli birliği kurmuşlardır. Birlik en azından faşistler kadar komünistlere de yöneliktir. Faşizmin sınıfsal yönelişi ve kökenini görmeyen bu sosyalist bozuntuları liberallerle birlikte, kurdukları cephe içinde, faşist hükümetin iş başından çekilmesini istemekten ve sınıf kavgasına son verilmesini talep etmekten başka bir eylem de göstermiş değildir. Sosyalistler, faşizmin bir bütün olarak iş başına geldiğinin ve burjuvazinin çağın en aşağılık, en kan dökücü, en sömürücü zorba rejimini kurduğunun farkında değillerdir[17]. Adları sosyalist olan sosyal demokratların bu ihaneti, İtalya'da devrimin gerçekleşmesini engellediği gibi, faşizmin de en amansız bir biçimde yerleşmesine yolaçmıştır. Sosyalistler, daha sonraları faşizme karşı direnme hareketi içinde de aynı kaypaklık, çekingenlik ve proletaryayı umursamazlık örneklerini tekrarlamışlardır.

İspanya'da birleşik cephe

Faşizmin Avrupada kol gezdiği dönemde, gerek sosyal demokratların ihanetini, gerek «birleşik cephe» uygulama ve önerilerini İtalya dışı ülkelerde de görmek mümkündür. İtalya üzerinde biraz uzun durmamızın nedeni, devrime bunca yanaşmış bir ülkenin, klasik faşizme ilk kez alan olan bir ülke oluşu ve sosyalist güçlerdeki bölünme ve tezlerin çok açık belirmesi nedeniyledir.

Faşizme karşı «birleşik cephenin» belki de ilk açık uygulaması ise İspanya'da gerçekleşmiştir. 14 Nisan 1931 tarihinde, Primo de Rivera'nın faşist diktatörlüğü sona ermiş, Kral yurt dışına kaçmış ve cumhuriyet ilan edilmiştir. Bu başarı, tarımcı liberallerin, burjuvaziyi temsil eden cumhuriyetçilerin ve sosyalistlerin yarattıkları ortak tutumun bir ürünüdür. Krallıktan cumhuriyete bu kansız dönüşümü, eski rejimden yana toprak sahiplerinin, kilisenin ve ordunun tepkisiyle karşılaşıyordu[18]. Cumhuriyetin ilanına yolaçan seçimlerin gerçek sahibi sosyalistler olduğu halde, salt eski düzenden yana olanlara karşı güç kazanabilmek için «ulusal burjuvazi» olarak isimlendirdikleri burjuva kesimiyle birlikte iktidara gelmeği kabul ediyorlardı. Gerçekte İspanyol sosyalistlerinin, iktidarlarını burjuva demokrat sistemi içinde kabul ettikleri ve burjuvaziyle işbirliği yaparak «liberal demokrasiyi» kurtarmak peşinde oldukları bir gerçektir. Özellikle, sosyalistlerin komünistlerin gelişimine ve etkinliğine set çekmek için sağa kaydıkları ve burjuvaziyle kaynaştıkları da bir gerçektir. 1931-1936 yılları arasında, sosyalistlerin komünistlere karşıt ve burjuva düzenine yatkın tutumu, işçilerin eylem birliğinin sağlanmasını engellemiştir. Siyasal biçim değişmesine rağmen, toplumsal yapı değişimlerine gidilmeyişi, işçilerin burjuvazinin etrafında kümelenmesi sonucunu doğurmuştur. Toprak reformu yapılmadığı için siya-

(16) Bk. Özek, Direnen Faşizm, İstanbul 1966, 62

(17) Salvatorelli, Il delitto Matteotti e la crisi del 1924-26, in Fascismo e Antifascismo I, Milano 1962, 161.

(18) Bu tepki de doğaldır. 3 milyon topraksız köylü mevcutken, Alba Dükü'nün 100.000 hektar toprağı vardır. Kilise ise, ulusal gelirin 1/3'üne sahiptir.

sal biçim değişiminden bir yarar görmeyen ve cumhuriyet rejimini anlamsız bir değişim olarak kabul eden köylülerin de genellikle faşist güçlere katıldığı görülmüştür. İspanyol Komunist Partisi'nin (P.C.E.), işçilere iyi ücret, çiftçiye toprak, karşı devrimci faşistlere karşı tedbirler alınması, ordunun ve polisin faşistlerden ve kralcılardan temizlenmesi, halka dayanan milis güçleri kurulması konusundaki tezleri, burjuvalarla işbirliği halindeki sosyalistlerce uygulamaya geçirilmemiştir. Başkan Alcalâ Zamora toprak reformuna karşı çıkarken, sosyalistler de burjuva düzeninin savunusunu yapmışlardır. Sosyalist Lider Indalecio Prieto, 22 nisan 1931 tarihinde «El Socialista» da yayınlanan yazısında, «demokratik düzenin gerçekleşmesini burjuva ekonomisinin gelişmesine» bağlıyordu[19]. Faşizme karşı birleşen ve fakat faşizmin engellenmesi yönünden tek geçerli yol olan yapısal değişimlere ve işçi sınıfı iktidarına karşı çıkan sosyalistler, sadece siyasal biçim değişimiyle yetindikleri için, burjuvazinin yeni düzenin «elit sınıfı» olmasına, «tutucu bir güç» durumuna gelerek, tümden devrimci bir değişimi engellemelerine yolaçmışlardır.[20]. Geleneksel yapı aynen sürdürülüp, karşı devrimcilerin gelişimine karşı suskun kalınıp, ekonomik ve politik hiçbir tedbir alınmayınca, faşist güçlerin gittikçe etkinlik kazanması doğal olmuştur. Gerici güçler fabrikaları kapatmışlar, toprak ekimini yapmamışlardır. Bankalar küçük çiftçilere krediyi kesmişlerdir. Ordu açık bir biçimde cumhuriyete karşı çıkarken, kilise faşizmden yana bir propaganda organı olarak çalışmıştır. Burjuva hükümetinin ise, cumhuriyeti kurtarmak için radikal bir reform görüşü ve tedbiri yoktur. Tersine devrimci olarak tarih sahnesine çıkan «cephe» ekonomik nedenlerle başkaldıran işçilere karşı silah kullanıyor, birbirini izleyen grevler, çatışmalar orta sınıf halkta, bıkkınlık yaratıyordu. Bu dönemde, faşist Sanjurjo ve Rivera, Hitler ve Mussolini ile ilişki kurup yardım görebiliyordu. Halk Cephesi'nin başarısızlığı, sonuçta sol güçler içindeki bir bölünmenin de temellerini atmıştır. Largo Caballero önderliğindeki devrimci sosyalistler, komünistlerle işbirliği yaparak, köklü değişimlere yönelmişlerse de, 1933 seçimleri faşistlerin önemli başarı sağlamalarıyla sonuçlanmıştır. Bu başarı sol güçlerin ayılmaları ve gerçek bir devrime yönelmeleri sonucunu doğurmuştur. 1934 yılında işçi iktidarının kurulması anlık bir durumdayken, kilise ve burjuva cumhuriyetçileriyle birleşen tutucu sosyalistler, devrimi engellemişlerdir. Sosyalistler - sendikalar ve komünistler, faşist bir yönetimi engellemek amacıyla birliği gerçekleştirirken, hiç değilse belirli bir süre için başarı da göstermişlerdir. Nitekim, 1935 yılında kurulan Valladaris Hükümeti proleter sosyalistlere dayanıyordu ve sosyalistler, troçkistlerden ve sosyal demokratlardan destek bulabilseydi, yine gerçek devrimin olusması mümkündü. 1936 yılı ocağında Manuel Azana liderliğindeki Cumhuriyetçiler ile Barrio liderliğindeki Cumhuriyetçi Birlik, komünist ve sosyalistlerin birleşmesiyle «Fronte Unico Fronte Populare» adlı halk cephesini kurdu. Cephe 16 şubat 1936 seçimlerinde 473 üyeli meclisin 268 üyeliğini elde ederek, Azana liderliğinde hükümeti oluşturmuştur[21]. Hükümette tek bir komünist bulunmadığı halde, karşı devrimciler için Azana hükümetinin niteliği «komünist» olmasıdır. Bu nitelendirme ve cephenin başarısı, karşıt devrimcilerin, faşistlerin başkaldırısı ve içsavaşın başlamasıyla sonuçlanmıştır. Burjuvaziyle bloklaşan, «birleşik cephe» içinde burjuva düzenini sürdürmeği amaç bilen, işçi sınıfı iktidarına yönelmeyen ve bu nedenle de yapısal değişimlere karşı çıkan tutucu sosyalistlerin bu tutumu, faşist güçlerin silinmesini sağlayacak bir toplum yapısının yaratılma-

---

(19) Ibarruri, **La rebellion fasciste contre la république espagnole en 1936, in Les Origines du Fascisme, 1958, 134.**

(20) Brenan, **Le labryrinthe espagnol, Paris 1962, 209-221 de bu konuda geniş bilgi vardır.**

(21) Ibarruri, **152.**

sını engellemiş ve içsavaşa başlayacak ve bunu başarıyla sonuçlandıracak bir faşist-gerici potansiyelin varlığını sürdürmesi olanağını yaratmıştır. İspanya'da da, proletaryanın saflarını bölen ve faşizme yolaçan, sosyal demokrat nitelikteki kişilerden başkaları değildir[22].

fransa'da halk cephesi iktidarı

İspanya'daki Halk Cephesi, faşizmin başkaldırısıyla ve içsavaşla karşı karşıyayken, Fransa'da da «Halk Cephesi» iktidardadır. Leon Blum'un yönetimindeki «Halk Cephesi» iktidarı, Fransa'da faşist güçlerin iktidarını engelleme başarısını göstermesine, büyük işçi hareketlerinin belirli sosyal haklar elde etmesini sağlamasına rağmen, bu iktidarın tutumu, iç ve dış politika yönünden işçi iktidarına karşıt bir tutumu da gerçekleştirmiştir. İspanya'da içsavaş çıktığında, Leon Blum, İngilizlerle beraber 1 ağustos 1936'da bu savaşa katılmama, tarafsız kalma ve cumhuriyetçileri desteklememe kararını almıştı. Aynı yıllarda, Thorez proletaryanın devriminden, kurulması gerekli işçi iktidarından söz ediyordu. Thorez'in gerçek sosyalistliği ve devrimciliği; Leon Blum'u işkillendirmiştı. Emekçilerin fabrika işgalleri, genel grevler komünistlerin gittikçe güç kazandığını gösteriyordu. İspanya'da Cumhuriyetçilerin sağlayacağı bir başarının, Fransa'ya sıçramasından ve komünistleri büsbütün güçlendirmesinden çekinen «Halk Cephesi» İspanya'ya özel yardımları bile engellerken, İtalya ve Almanya'nın faşistlere yardımına hiç bir kesin tepki de göstermedi. Bu suskunluğu başta Leon Blum ve Kporaka gibi sosyalist liderler gerçekleştiriyordu.[23]. Halk Cephesi döneminde, Fransa faşistleşmemişse, bu başarı Leon Blum'cuların tutumlarından çok, Komünist Partisi etrafında birleşen ve faşist davranışları her yerde ezen proletaryanın güçlülüğündendir. Yoksa Leon Blum, bütün Sosyal Demokratların ihanetini tekrarlamış ve proletaryanın gelişimini ve devrime yöneliğini engellemek için çaba göstermiştir. Diğer bir deyişle, nasıl Almanya'da Sosyal Demokratlar, faşizmden çok komünistlere karşı kampanya gerçekleştirmişlerse, Fransa'da da aynı olgu olmuştur. Fakat, Alman emekçileri, Braun ve Severing hükümeti, «Kızıl Cephe Savaşçıları Birliğini» yasaklarken direnç göstermezken, Fransız emekçileri, Halk Cephesi'nin kendi sınıfına karşıt tutumunu dirençsiz, başıboş bırakmamıştır. Bu nedenledir ki, Fransız sosyal demokratları, Avusturya'da olduğu gibi, Hüttenberg Paktı türünden «antimaksist» cephe anlaşmalarına olanak bırakmamışlardır.

partinin öncülüğünde proletaryanın birliği

Faşizmin mahiyet itibariyle önlenebilir olduğunu kabul edip, faşizmin gerçekleşmesinde özellikle Sosyal Demokratlarca bölünen proleter güçlerin bu nedenle dirençsizliğini etken olarak görünce, faşizme karşı mücadele çizgisini de bu noktadan başlayarak tesbit etmek gerekir. Nitekim Enternasyonal'ın VII. Kurultayı'na verdiği raporda Dimitrov da, faşizme karşı «Halk Cephesi» yoluyla girişilecek bir mücadelenin ilk koşulu oarak, proletaryanın birliğinin sağlanmasını, proletaryanın savaşını hatasız bir biçimde yürütecek partinin oluşturulmasını ve pekiştirilmesini, ulusal ve uluslararası planda sendikaların devrimci birliğinin gerçekleştirilmesini göstermektedir. Faşizmin kendi kanunsuz zorbalık sistemi, işçi sınıfının da faşizme karşı silahlı mücadelenin zorunluluğunun kaçınılmaz olduğu bilincini yaratacaktır. Bu bilinçlenme faşizme karşı bir tepkiyi yaratacaktır. Boylece, işçi sınıfı sosyal demokratlardan koparak savaşa giriş-

(22) Dimitrov, 573

(23) Fauvet, Von Thorez bis de Gaulle, Frankfurt 1953, 45

miş olacaktır. Ayrıca işçi sınıfının bu devrimci eylemi, sosyal demokratların bir kesimini de etkilemiş ve onların da cepheye katılmalarını sağlamış olacaktır. Bu konuda izlenecek yolu, Komünist Enternasyonal, daha VI. toplantısında saptamıştır. «**Yapılması zorunlu olan iş, başlanacak nokta, bütün dünyadaki her memlekette, her bölgede, her yörede, her fabrikada birleşik cepheyi kurmak işçi sınıfının eylem birliğini sağlamaktır. Ulusal ve uluslararası seviyede kurulacak işçi sınıfının eylem birliği sadece kendisini korumağa değil, faşizme karşı sınıf düşmanlarına karşı hücumuna yarayacak bir silah olacaktır da**».

II. ve III. Enternasyonalin destekçileri birleşip, ortak bir proleter eylem yaratsalardı, hem faşist saldırıyı kolaylıkla püskürtmüş, hem anarşist, katolik, örgütlenmemiş işçi gruplarının da desteğini elde etmiş olurdu. Böyle bir birleşik eylem, sömürge ve yarı sömürge durumundaki ülkelerin emekçilerini de yanında bulabilecekti. **Böyle bir birleşim faşizme, kapitalizmin saldırısına, savaş tehditlerine, sınıf düşmanlarına karşı proletaryanın eylem birliği gibi tek bir şart üzerinde anlaşmağa dayanmaktadır. Bu açıdan, emekçilerin faşizme karşı sınıfsal çıkarlarını savunusu, proletarya birliğinin ilk temel unsuru olmaktadır.** Kurulacak proletaryanın birleşik cephesi, günün sorunlarının sorumluluğunun sömürücü sınıflara ait olduğunu göstermeli, burjuva demokratik özgürlüklerine karşı girişilen faşist yönelişlere direnmeli, emperyalist bir savaşı engelleyecek, güçleştirecek bir çaba göstermelidir. Cephenin savaş alanındaki tutumu, değişen durumlara hemen uyacak, değişecek bir esnekliğe sahip bulunmalıdır. **Fakat en önemli sorun, sosyalistlerin, sosyal demokrat partiler, reformcu sendikalar ve emekçi örgütleriyle birleşerek, faşizme karşı «yığın eylemlerini» gerçekleştirmeleridir. Bunun için de mümkün olduğu kadar işçileri örgütlendirmek, parti dışı sınıfsal nitelikte organları yaratmak zorunludur. Etkin proletaryanın birleşik cephe organları, binlerce parti dışı sosyalisti de eğitebilecektir.**

Faşizme karşı savaşacak proletaryanın bu kavgaya hazırlanırken bir «antifaşist halk cephesinin» de oluşturulması zorunludur. Proletaryanın savaştaki başarısı, onun köylüler ve küçük burjuvazi ile kuracağı cephenin güçlülüğüne bağlıdır. Değişik koşullar içinde uygulanacak, değişik yollarla gerçekleştirilecek «anti faşist halk cephesi»nin itici gücü proletaryanın devrimci eylemidir. Sosyal Demokratların bütün ihanetlerine rağmen, kendilerinin iş başında bulundukları ülkelerde dahi umutsuzluğa kapılmamak gerekir. Sosyal Demokratlar, proletaryanın öncülüğüne karşı çıksalar bile, emekçiler gerçek örgütlerini bulup, bilinçlendikçe, sosyal demokratların etkinliği silinecektir. Sendika birliğinin ulusal ve uluslararası planda gerçekleştirilmesi de, her tür yönetim biçiminde faşizme karşı etkin bir cephenin kurulması ve ona karşı savaşması yönünden önemli bir adım olacaktır.

Faşizme karşı kurulacak halk cepheleri, sadece küçük bir takım istekler için kurulmamaktadır. Gereğinde ve fırsat bulunduğunda, Halk Cepheleri iktidara da gelebilecektir. Bu hükümet, proletaryanın zaferinden sonra kurulacak bir hükümet olmayacaktır. Bu hükümet burjuvaziye karşı başarılmış bir devrimden sonra kurulan bir sovyet iktidarı olmayacaktır. Bu hükümet, faşizme ve gericiliğe karşı savaş veren Birleşik Cephe eyleminden doğan hükümettir. Böyle bir hükümetin kurulması açısından en uygun zaman, politik buhranların başgösterdiği zamandır. Burjuva yönetimi faşist yığın hareketleriyle başa çıkamayıp, siyasi yapı tümden felce uğradığı, halkın faşizme topluca başkaldırdığı dönem, sosyalistlerin birleşik cephe hükümeti kurulmasını istemeleri için tam uygun zamandır. Sosyalist Partisi'nin önderliğinde, işçi sınıfı bir Sovyet İktidarı kurmağa gücü yetişmese dahi birleşik cephe hükümetleri kurabilir. Belirtilen politik buhranın hangi ülkede ve nasıl doğacağını önceden saptamak mumkün değildir. Fakat bu ihtimal her zaman için söz konusudur ve buna hazırlıklı olmak gerekir. Bu nokta

da, sağ ve sol sapmadan kaçınmak gerekir. Bütün Sosyal Demokratları karşı devrimci olarak kabul etmek ve güçbirliğini kesin olarak reddetmek nasıl «sol sapmaysa», salt parlamenter planda Sosyal Demokratlarla bloklar kurarak çalışmağı, birleşik cephe hareketi sanıp, gerçek amaç «işçi hükümeti» yöneliğini hiçe sayanlar da «sağ sapma» içindedirler. Sosyal Demokratlarla bloklaşma, burjuvazinin sınıfsal düzenini sürdürmek için onunla işbirlığı yapmak, dolayısıyla «sağ sapmadır». Gerçek birleşik cephe hükümeti, ise, bütün işçi sınıfı çıkarı için, devrimci proletaryanın öncüleri ile öteki antifaşist güçlerin güçbirlığı yapmalarını sağlayan organizasyondur. Sosyalistler içinde «işçi hükümeti» konusunda da anlaşmazlık ortaya çıkmaktadır. «Sağ oportunistler» işçi sınıfı hükümetini burjuva demokrasisi çerçevesinde düşünürken, sol sapma içinde bulunanlar da, «birleşik cephe»ye tümden karşı çıkmakla hataya düşmektedirler. Birleşik Cephenin kurulmasında, örgütlenmesinde, toplayıcılıkta başlıca güç Sosyalist Partidir. Bu görevlerin gerçekleşmesi için Sosyalist Partinin, leninci tezler etrafında pekiştirilmesi, güçlenmesi, proletaryanın siyasal birliğinin sağlanması için savaşılması zorunludur.

halk cephelerinin amaçları

Faşizme karşı halk cephesi önerisi proleter sosyalistlerden gelmiş, III. Enternasyonal'in değişik kurultaylarında üzerinde durulmuştur. Faşizme karşı savaşın proletaryanın tarihsel görevi olduğunu kabul eden proleter sosyalistler, faşizme karşı kurulacak halk cephelerinin amaçları ve bu cepheler içinde sosyalistlerin tutumu konusunda ise değişik görüşleri ileri sürmektedirler. Proletarya enternasyonalizminin genel kuralları ışığında, kurulacak Halk Cephelerinin fonksiyonu nedir ve sosyalistlere ne gibi görevler düşmektedir?

Bir görüşe göre, faşizme karşı halk cepheleri, sadece «savunmayla» ilgili kuruluşlardır. Bu tür bir görüş, Halk Cephelerinin fonksiyonlarını ve bu cephe içinde proleter sosyalistlerin görevlerini sınırlamaktadır. Sosyalistler için tek amaç, «sovyet» türü bir işçi iktidarı kurmaktır. Bu açıdan, halk cepheleri'nin «kurucu» niteliği olamaz. Halk Cepheleri, enternasyonal işçi hareketinin çerçevesi dışındadır. İşçi iktidarı dolaysız kurulacaktır. Halk Cephesi içinde yeralan sosyalist olmayan unsurlar «işçi iktidarına» yönelmedikleri ne göre, Halk Cephelerinin proletaryanın diktatörlüğüne yönelmiş bir fonksiyonu olamaz. Halk Cepheleri tarihin belirli bir anında, faşizm tehlikesine karşı, faşizmle kaynaşmamış sınıf ve tabakaların ortak bir savunma aracından başka bir anlam taşımamaktadır. Aksini ileri sürmek «revizyonist» bir görüştür. Bugün için, «halk cepheleri» yoluyla, sosyalizmin yeni bir yolunu önermek, tevili mümkün olmayan bir sapma teşkil etmektedir. «Halk cepheleri» önerisi ve uygulaması, faşizmin Avrupa'da açık ve klasik biçiminde yaygınlaştığı bir dönemin, geleneksel savunma aracı olmaktan öteye gitmemektedir[24].

Belirtilen görüş, ne «Halk Cepheleri» görüşünün öne sürüldüğü dönemde ve ne de çağımızın gizli veya açık faşist gelişimleri karşısında genellikle benimsenen bir nitelik taşımamaktadır. Halk Cephelerinin ve ulusal birliğin kuruluşu nedeni ve ileri sürülen tezin mantığı, yukarıda belirtilen görüşün tam tersi bir biçimde belirmiştir. Demokratik düzenin faşizme karşı savunulması, demokrasiyle sosyalizm arasında görülen sıkı ilişki, demokratik özgürlüklerin korunup geliştirilmesi için girişilen mücadele, işçilerin iktidara yak

[24] **Bu görüş için bk. Ferri, F., E in atto un ripensamento del complesso della storia del Partito Comunista?, in Critica Marxista, 1966 marzo-aprile, 199- Giolitti A., Il comunismo in Europa, Milano 1960, 12-13 - Magri, L., Il valore e il limite esperienze frontiste, Critica Marxista, luglio, agosto, 1965, 63.**

laşması aracı olarak görülemez ve fakat işçi sınıfına gerçek devrimini başarması yönünden bir kudret ve olanak sağlar. Demokratik hakların varılığı işçi sınıfının iktidara giden yolu üzerinde onu yardımcı bir araçtır. Artık Rus Ekim Devriminde olduğu gibi, demokratik burjuva devriminin sosyalist devrimin içinde oluşması beklenemez. Fakat «kesintisiz» bir biçimde gelişen devrimin «demokratik» ve «sosyalist» olacağı da gerçektir. Demokratik hakların sağlanması süresinde tekellerin doğuracağı ve burjuva demokrasisinin çözümleyemiyeceği yeni sorunlar, devrimci gelişimin sosyalizme varmasıyla çözümlenebilecektir. Bu açıdan «Halk Cepheleri» faşizme karşı demokratik hakları savunurken, sadece «savunucu» durumunda değildir. Nitekim, Lenin «ihtilal» terimini kullanırken, ne Troçkinin «ihtilalci savaş» düşüncesini, ve ne de Komünist Enternasyonali'nin VI. toplantısında «sosyal faşistler» tarafından savunulan «sınıf sınıfa mücadele» tezini dile getirmiş değildir. Faşizme karşı, «global alternatif» tezi, belirli koşullar içinde bu tümdenlik sağlanamıyorsa, faşizme, kapitalizmin diktatörlüğüne yolaçmak, sosyalist devrim hemen gerçekleştirilemiyorsa «faşizmi» yeğlemek anlamına gelir. Bir açıdan faşizme karşı kurulan Halk Cephesi, temelde «savunucu», işçi sınıfının kendi demokratik haklarını savunusunun ürünüdür. Fakat bu savunma sonunda elde edilecek sonuçlar işçi sınıfı iktidarına yolaçacaktır ve bu nedenle Halk Cepheleri bir açıdan «kurucu» nitelik de taşımaktadır. Böyle bir Halk Cephesi, proletaryanın birliğini sağlayacak ve sınıflar arası ilişkileri geliştirecektir. Buna karşılık Halk Cephesi, cepheye katılan sınıf ve tabakalar arasında «amaçlar ve umutlar» yönünden işbirliği anlamına da gelmemektedir. Halk Cephesinin, cepheye katılan sınıf ve tabakalar açısından ortak yanı, faşizme karşı eyleme girişme noktasıdır. Halk Cephesinin bilimsel sosyalizm açısından etkinliğini ve değerini, cepheye dahil diğer sınıf ve tabakaların dışında düşünmek gerekir. Diğer bir deyişle, Halk Cephesi, diğer sınıf ve tabakalarla, faşizme karşı kurulur ve fakat bu kuruluş sosyalistlerin gerçek yönelişlerini, işçi sınıfının bilinçlenmesini unutmak veya işçi sınıfı diktatörlüğünün kurulması amacını savsaklamak anlamına gelmez. Burjuva Demokratik düzeni, sosyalistlerce bir amaç değildir ve fakat işçi sınıfı iktidarına varmakta bir araç olarak düşünülmek gerekir. İşçi sınıfı iktidarını unutarak burjuva düzeniyle kaynaşmak, «halk cephesinin» kurucu ve zorunlu unsuru değildir. Bu açıdandır ki, barışçı veya savaşçı usuller içinde olsun, şu veya bu ülkede olsun, çağımızda, demokrasi ve sosyalizm için mücadele gelişmiştir ve gelişecektir. İşçi sınıfının omuzlarına yüklenen kavga daima en uç amacı, noktayı hedefleyecektir, fakat demokratik temeller onun başarısının bir şartı olarak belirecektir. Bu açıdan, Halk Cepheleri sistemi, bazılarının ileri sürdüğü gibi[25], «demokratik dönemden sosyalist döneme» geçişi durduran, likide eden bir nitelik taşımamaktadır. Doğal olarak, Halk Cephelerinin bu şekilde ters bir sonuç doğurmaması, cephenin kuruluşunun marksist - leninist tezlere uygun olmasına ve proletaryanın birliğinin ve etkinliğinin sağlanmış bulunmasına bağlıdır. Kaldı ki, demokratik hakların savunusuna yönelen Halk Cepheleri uygulaması ve bu cephe içinde verilecek savaş, proletaryanın daha da kenetlenmesine ve bilinçlenmesine yolaçacaktır. Halk Cephesinin faşizme karşı mücadelesi, «kesintisiz devrimin» bir uygulaması anlamını taşımaktadır. Nitekim Enternasyonalin VII. toplantısında da, Halk Cepheleri uygulamasının, «kapitalizmin kalelerine saldırmak konusunda proletaryaya olgunluk» sağlayacağı belirtilmiştir. Halk Cephelerinin kuruluş ve yönetilişi, yine VII Kurultaya göre, «proletaryayı, kendi sınıfsal diktatörlüğüne

[25] Örneğin Togni, belirtilen yazısında, halk cephelerinin işçi sınıfı ile ilerici güçler arasında dolaysız bir ilişki yarattığını, bunlar arasında amaç birliği yaratmadığını, birlik homojen olmadığı için de, demokratik sistemden sosyalist düzene geçişin durdurulacağını ileri sürmektedir.

yaklaştıracak» bir politika içinde gerçekleştirilmelidir. Bu açıdan, Dimitrov da, Thorez de, Togliatti de, «Faşizme Karşı Halk Cephelerini»n «merkez motifi» olarak, «devrimci ve öncü proletaryanın, antiemperyalist ve antifaşist mücadelenin kavgacı sahibi olarak, proletarya devrimine yönelişini» kabul etmiştir(26).

kesintisiz devrim ve halk cephesi

Halk Cephelerinin demokratik haklar için faşizme karşı savaşma temeline dayanışını, demokratik düzenden sosyalist düzene geçişi engelleyeceğini ileri sürerken, Lenin'in ısrarla üzerinde durduğu bir tez unutulmuş olmaktadır: «Burjuva demokratik düzenin sosyalist düzene dönüşmesini engelleyen bir Çin seddi mevcut değildir». Demokratik devrimin sosyalist devrime geçişinin «kesintisiz devrim» süreci içinde gerçekleştirilmesi, Lenin'den önce Marx tarafından da formüle edilmiş ve sistemleştirilmiştir(27). Unutmamak gerekir ki, gerek Lenin, gerek Marx, dönemlerinde ve üzerine eğildikleri ülkeler için konuyu incelerken; «burjuva demokrasilerinin» sosyalist devrime dönüşmesi söz konusuydu. Devrimci gelişim içinde burjuva demokratik dönemle, sosyalist dönem arasındaki ayrımın, sürenin, sosyalist devrimi engelleyecek bir nitelik almaması zorunluydu. Nitekim, Troçki gibilerinin bu ayrımın sosyalist devrimi önleyeceğini sanarak, «Çar git, işçi hükümeti gerçekleş» şeklindeki, «global alternatif» tezleri, Lenin tarafından, maceracı, tarihe aykırı bir davranış olarak nitelendirilmiştir.

Demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki ayrılık konusunda çağımızdaki yenilik, kapitalist ve emperyalist ilişkilerin daha gelişmiş ve olgunlaşmış olmasından doğmaktadır. Bugün artık, sadece burjuva demokratik devriminden söz açılamaz. Bugün «demokratik antiemperyalist», «demokratik antimonopolist», «demokratik antikapitalist», bir devrim söz konusudur. «Yeni demokrasi»nin özgürlükler sistemi, artık yarı feodal eski sınıflarla yapılan kavganın sonucunda elde edilmeyecektir. Bugünün düzeninde, tüm dünya açısından, özgürlüklere kavuşmak, tekelci kapitalizmin kalelerinin yıkılmasıyla olanak kazanabilecektir. Faşizm tekelci kapitalizmin emperyalizmin silahı kendi sınıf düzenini sürdürücü bir araç olduğuna göre, çağımızın devrimin «demokratik antifaşist» olma zorunluluğu da vardır. Nitekim, «proletarya diktatörlüğüne yöneliş şekli» konusunda, 1923'de Almanya'da girişilen eylem, oportünist bir nitelik taşımaktadır. Leninci tezlerin yanlış uygulanmasıyla, doğrudan «işçi iktidarına» yönelişle de, faşizmin gelişinde etkin olmuştur. Özellikle faşizmin yaklaştığı ve tekelci kapitalizmin kudretiyle kaynaştığı dönemlerde demokratik hakların korunması açısından, demokratik güçler arasında yeni ilişkilerin kurulmasına, antikapitalist, antimonopolist, antifaşist, bir mücadelenin yürütülebilmesi için kendi içinde birleşmiş proletaryanın, diğer demokratik haklardan yana güçlerle ortak eyleme girişmesi zorunluluğu mevcuttur. Demokratik düzenin ve işçi sınıfının gelişiminin en büyük tehlikeyle karşı karşıya bulunduğu böyle bir dö-

(26) **Togliatti, La politica di unità nazionale dei comunisti (11 nisan 1944) in Critica Marxista, 1964 luglio, ottobre, 23. Thorez de, proletaryanın birlik olarak katıldığı ve ülkenin bütün antimonopolist güçlerinin kuracağı cephenin gerçek bir demokrasinin gerçekleşmesine yönelmek durumunda bulunduğunu ve ancak böyle bir sistem içinde proletaryanın bütün ağırlığını koyabileceğini ve ülkeyi sosyalizme doğru ilerleyebileceğini belirtmektedir.** (Bk. Farolfi, **B., Sulla Politica dei fronti popolari, in Critica Marxista 1967, gennaio-febbraio, 163).**

(27) **Bu konuda bk. «Sosyalizmin Zaferi için Kesintisiz Devrim», ANT, Temmuz 1970 No. 3, 18 v. s.**

nemde, kapitalizme «global alternatif» tezi çok soyut kalmakta ve uluslararası planda «sınıfa karşı sınıf» tezi başarı sağlamak olanaklarından yoksun bulunmaktadır. Bu konuda şunu kesinlikle belirtmek gerekir ki, kapitalizm = faşizm görüşü, bu ikisi arasında fark görmemek, yanlış bir düşünüştur. Bilinir ki, kapitalizm belirli bir üretim biçimidir. Faşizm ise belirli sınıfların özel bir «politik iktidar» biçimidir. Faşizm şeklinde adlandırılan bu «siyasi iktidar» biçimini destekleyen ve gerçekleşmesini sağlayan sınıf ve tabakalar, kapitalist burjuvazinin tümü olarak kabul edilemez. Egemen sınıfların en tecavüzcü, en şoven, en emperyalist kesimi, tekelci finans kapitalidir. Kapitalizmle faşizmi arasındaki ideatifikasyon, hem demokratikleşme ve demokratik hakların sağlanması zorunluluğu duymadan, faşizme karşı savunmayı doğrudan sosyalist düzeni kurmak gibi bir yanlışa düşmemiz ve hem de faşizme karşı savaş vermesi mümkün olan burjuvazinin bazı kesimlerinin yardımından yoksun kalmamız sonucunu doğurur[28]. Belirtilen bu sonuç, emperyalizmin sömürüsü altındaki geri bırakılmış ülkeler için daha da doğrudur. Geri bırakılmış ülkelerin faşist modelini saptayan ve uygulatan emperyalist güçlerle onun siyasi iktidarı elinde tutan aracısı durumundaki burjuvazidir. Fakat, geri bırakılmış ülkenin bütün burjuvazisinin, emperyalizmle çıkar uyuşması içinde olduğunu kabul etmek ve burjuvazinin tam olarak faşizmle kaynaştığını sanmak hata olur. Aksine, emperyalizmle olan ilişkiler arttıkça, burjuvazinin kendi içinde bölünmesi ve yer yer burjuvazinin bazı kısımlarının emperyalizme karşı çıkması mümkündür. Burjuvazinin kendi içinde bölünüp, emperyalizme ve faşizme karşıt bir cephede yer alışı, her ülkenin kendi koşullarına göre değişik anlarda ve değişik nedenlerle olacaktır. Önemli olan, burjuvazi içindeki bu ayrımlardan yararlanmak, onu antifaşist cepheye katmak ve birlikte «demokratik hakları» sağlamak için kavgaya girişmektir. Doğal olarak, demokratik hakların sağlanması, «demokratik halk iktidarının» kurulması, proletarya ve proleter sosyalist için bir amaç değil, «kesintisiz devrim süreci içinde geçilmesi zorunlu bir noktadır.

Belirtilen nedenlerle, faşizme karşı» devrimci halk cephesi», demokratik hakların savunusunu yapmak açısından «savunucu» bir görev görmekteyse de, proletaryanın gelişip, bilinçlenip kendi sınıfsal iktidar düzenini kurmasını sağlayacak demokratik sistemin kurucusu olmak yönünden «kurucu» bir fonksiyon da görecektir. Kesintisiz bir devrim süreci içinde işçi sınıfı mutlak iktidarına geçilmesi, «cephenin» politikasına ve cephe içinde proleter sosyalistlerin etkinliğine bağlıdır. Bir gerçektir ki, «cephe»ye dahil sınıf ve tabakaları cephe içinde birleştiren ortak nokta, faşizme karşıtlık ve demokratik hakların sağlanmasıdır. Faşizmin yenilgisi ve burjuva demokratik haklarının sağlanması, proleter sosyalistler hariç, diğer devrimci cephe ortakları için «azami bir amaç», «varılmak istenilen uç noktadır». Proleter sosyalistler için ise, varılacak demokratik yapı, gerçekleştirilecek demokratik halk iktidarı, proletaryanın sınıfsal diktatörlüğü için geçilmesi zorunlu bir basamaktır. Bu açıdan, devrimci halk cephesi içinde, proleter sosyalistlerle müttefikleri arasında «nihai amaç ve umud» birliği yoktur. Bu nedenle de, ergeç, devrimci cephe içinde çatışım doğacaktır. Proleter sosyalistler, demokratik devrimden sosyalist devrime yöneldikleri zaman, kendi cephe ortaklarının karşı koymaları, tutuculukları ile karşılaşacaklardır. Demokratik halk iktidarı döneminde cephenin burjuvazinin eski «ilerici» kesiminden oluşan gruplarının «gerici» tepkisiyle karşılaşacaktır. Bu açıdan, proleter sosyalistler, daha faşizmle savaştıkları dönemde, kendilerini geleceğin sosyalizm için gerçekleştirilecek devrimine hazırlamak mecburiyetindedirler. Bunun için de:

a) Proleter sosyalistler, faşizme karşı devrimci halk cephesini, işçi sınıfı mutlak iktidarına varacak bir devrim sü-

---

(28) **Sereni, E., Discussione sulle politiche di fronte popolare e nazionale, in Critica Marxista, 1965 marzo - aprile, 19.**

recinin bir aracı olduğunu kabul etmek, devrimin kesintisiz bir süreç içinde gerçekleşmesinin zorunlu olduğunu görmek ve bu nedenle de, burjuvazi ve sosyal demokratlarla kaynaşarak burjuva demokratik düzenini bir amaç olarak görmemek zorundadırlar.

b) Proleter sosyalistler, cephe içinde proletaryanın ağırlığını sağlamak, öncülüğünü gerçekleştirmek zorundadırlar. Bunun için de, sosyalist partilerin ve sosyalist güçlerin pekiştirilip, birliğinin sağlanması zorunludur. Proleter sosyalistlerin etkinliği, özellikle sosyal demokrat tabakaları da etkileyecek ve tutucu, baltalayıcı davranışlarını engeleyecektir. Proleter sosyalistler, sosyal demokratların, burjuvazinin sınıfsal ilişkileri olan burjuva düzenini benimser ve onu amaç bilir bir tutumunu engellemek görevleri vardır. Bu ise, proletaryanın birliği ve etkinliği ile sağlanabilir. Gerçekte de, sonuçta savaş, faşizme karşı cephe içinde yeralmış olsun veya olmasın, tüm olarak kapitalizme ve burjuvaziye karşı verilecektir[29].

c) Faşizme karşı cephe, sadece otoriter kudretleri yenmek için kurulmayıp bir siyasi iktidarın sınıfsal anlamda değiştirilmesi amacıyla yapıldığından, proleter sosyalistler, bu amacı hiçbir zaman için unutmayıp, proletaryanın bilinçlenmesini, fiili öncülüğü elde etmesini sağlamak, proletaryanın tabii müttefiki olan köylüyle ittifaklarını sağlamak zorundadırlar. Özellikle, klasik faşizmin veya çağımızın geri bırakılmış ülkelerine olan emperyalizmin silahlı saldırısına karşı, «milli kurtuluş savaşları», proletaryanın bilinçlendirilmesi için olanaklar sağlar. Proletaryanın birlik ve bilinçlendirilmesinin, demokratik halk iktidarının kurulmasından sonraki bir döneme bırakılması, demokratik devrimle sosyalist devrim arasında dönüşümü güç bir duvar çekmek, devrimi kesintili bir biçimde anlamak ve sonuçta burjuva demokratik düzenini bir amaç olarak kabul etmek anlamına gelir ve «sağ sapma» olarak kabul edilmek gerekir. Faşizme karşı Devrimci Halk Cephelerinin sosyalist devrime ulaşabilmesi, Thorez'in belirttiği gibi, «Proleteryanın sınıfsal birlik cephesi, halk cephesinin temelidir» kuralına dayanmaktadır[30]. Bu kural, proletaryanın bilinçlendirilmesi, bilimsel sosyalizm etrafında birleşerek, sosyal demokrat tezler etkisinden kurtarılması anlamını taşıdığı gibi, bütün sosyalist örgütlerin, sendikaların v.b. proletaryadan yana kuruluşların birleştirilmesi anlamını da taşımaktadır. Faşizme karşı savunma ve savaş özellikle proletaryanın görevidir. Proletarya, «eylem birliğini ve sınıfsal savunu politikasını, yeni bir savaşın, iktidar savaşının başlangıç noktası olarak kabul etmek zorundadır»[31].

Çin halkının demokratik birleşimi

Faşizme karşı devrimci halk cepheleri proletaryanın öncülüğünde ve etkinliğinde gerjekleştirildiği zaman, kesintisiz bir biçimde sosyalist düzene varıldığının en parlak örneğini, Büyük Çin Devrimi ve Kuzey Vietnam başarısı kanıtlamaktadır. Faşizme karşı savaş gibi ulusal bir görevi yüklenerek antiemperyalist kavgayı veren Çin ve Kuzey Vietnam Komünist Partileri, faşizme karşı demokratik halk cepheleri uygulamasında doğru çizgiyi izlemekle başarıya ulaşmışlardır. Japon saldırganlığına karşı birleşen Çin Halkı, «demokratik birleşim»i sağlayabilmiş ve antiemperyalist savaşın başarısından sonra, «müstebide» karşı savaş ve devrimin zaferi, Çin Komünist Partisi etrafında birleşmiş emekçi halkın birliğinin eseri olmuştur. Çin devrimi

---

(29) Farolfi, B., 170

(30) Cogniot, G., La victoire du front populaire en France et Pantifascisme italien, 1966, 248

(31) Ercoli, Problemi del fronte unico, in Stato Operaio 1927-1939 Roma 1964, V. II, 365.

incelendiğinde, devrimin başarısının, özellikle, şu dört ana unsurun ürünü olduğu görülecektir:

a) Mao, Demokratik Cepheyi ve bu cephe içindeki birlemi, sınıf mücadelesi gerçeğini ortadan kaldıran ve sosyalist devrimi unutturan bir unsur olarak kabul etmemiştir.

b) Birleşik cephe içinde Komünist Partisi'nin güçlenmesi, militanlarının olması ve emekçi halkın bu yolla bilinçlendirilmesi yine de amaçtır. Mao, birleşik cephenin varlığını, partinin güçlü olmasına, 1926 yenilgisini ve Çan Kay Şek'in proleter sosyalistleri temizlemesini ise halk gücünün ve partinin eksikliğine bağlamaktadır.

c) Mao, Japon istilasının sınıfsal ilişkileri değiştirdiğini ve bu yolla proletaryanın birliğinin ve köylüyle ittifakının sağlanarak, Partinin gerçek öncülüğünün kolaylaştığını kabul etmektedir.

d) Partinin birleşik cephe içinde bağımsızlığının ve kendine özgü ideolojik yönelim içinde eyleminin gerçekleştirilebilmesinin sağlanması[32].

Vietnam başarısı da, emperyalizmin silahlı müdahalesinden etkilenmiş ve esas başarıyı, proleter sosyalistlerin birliği ve devrimin kesintisiz bir süreç içinde ele alınması sağlanmıştır. Nitekim Vietnam'da 1929 yılında üç ayrı Komünist Partisi'nin birleşmesi, 1931'de Nghe-Tinh Sovyetinin kurulabilmesi şeklinde solun birlik ve güçlülüğünü ortaya çıkartan durumlar, 1940 Japon işgalinden sonra kurulan Devrimci Cephe içinde solun etkinliğini ve önderliğini sağlamıştır. Buna rağmen antiemperyalist savaştan sonra, güneydeki cephe unsurlarının başkaldırışı yine de önlenememiştir. Bu nedenledir ki, Demokrat Vietnam Cumhuriyetinin 1952 tarihli 8 noktalık emrinde, en önemli sorun olarak, halkın ve köylülerin örgütlenmesi gösterilmiştir.

Belirtilen hususlar şunu göstermektedir ki, anti faşist devrimci halk cephesi, sosyalizme varan bir devrim sürecinin vaz geçilmez unsurudur. Devrimci halk cephesi demokratik özgürlüklerin faşizme karşı savunusunu yaparken, cephe içinde proletaryanın güçlülük ve birliği sağlanmak gerekecektir. Bu sağlandığı oranda, sosyalist düzene geçiş olanakları artacaktır[33]. Avrupada, faşizmin kol gezdiği dönem için ileri sürülen cephe tezleri günümüzün geri bırakılmış ülke-

---

(32) Bu konuda bk. Mao Tse-Tung, The Policy of the Chinese Communist Party, in Selected Works of Mao Tse-Tung, III, Peking 1965, 277 - The situation and our policy after the victory in the war of resistance against Japan, IV, 11 - The Tasks of the Chinese communist party in the period of resistance to Japon, in I, 283-285

(33) Proletaryanın etkinlik ve öncülük kazandığı faşizme karşı cephelerin, demokratik hakları sağlayıp sosyalist devrime varacağı konusundaki tezin doğruluğu, İtalya ve Yunanistan'da, savaş sonrasında sosyalist bir düzene geçilememesi nedeniyle yalanlanmış sayılamaz. Gerçekten, örneğin, İtalya'da faşizmin yerleşmesinden sonra başlayan «direnme hareketi» antifaşist bir devrimci cephenin kurulması anlamını taşımaktadır. 20-21 Temmuz 1930'da sürgündeki sosyalistlerin Paris'te topladıkları «Congresso dell'unità socialista» ile reformist ve unitarist sosyalistlerin birleşmelerine karar verilmiştir. 12 kasım 1932'de, faşizme karşı bütün güçler, Paris'te, «Concentrazione anti-fascista»yı kurmuşlardır. 1934 ağustosunda ise, komünistler ve sosyalistler, diğer antifaşistler, birleşik hareket konusunda anlaşmışlar ve «Comitato di Liberazione Nazionale per L'Alta Italia» kurulmuştur. Bu cephe içinde, sol güçü ise sosyalist - komünist birliğini ifade eden «Il Partito d'Azione» temsil etmiştir. Bugün bilinen bir gerçektir ki, faşizme karşı direnme hareketi özellikle komünistlerin etkinliği ve gücü ile başarıya ulaşmıştır. Buna rağmen savaş sonrasında, komünistler kurulan koalisyona girmişler ve sosyalist devrim için bir zor-

leri için aynı güçlülükle geçerlidir. Geri bırakılmış ülkeler, emperyalizmin saptadığı bir faşist model içinde yaşarken, demokratik halk iktidarını kurmak için savaşmak zorundadırlar. Demokratik halk iktidarları ise, antiemperyalist ve antifaşist bir mücadeleden başarıyla çıkmaya bağlıdır. 1936 yıllarında Avrupa için söz konusu olan sorunlar[34], özel noktalar yönünden değişiklik göstermekle beraber, ana çizgiler ve faşizme karşı savaş ve bu savaş sonunda varılacak sosyalist devrim amacı açısından, bugün dünyanın geri bırakılmış kesimi için de söz konusudur.

vietnam'da kurtuluş cephesi

Genel kuralları içinde faşizme karşı birleşik cephenin başarılı örneği, günümüzde, Güney Vietnam'da verilmektedir. Güneydoğu Asya, hem Amerikan emperyalizminin önem verdiği ve hem de devrimci gelişimin kendisini en güçlü olarak gösterdiği bir bölgedir. Bolgedeki devrimci gelişim, bir gerçeği kanıtlamaktadır: devrimci eylem gelişince, emperyalizm faşist modeli değiştirmekte ve sonuçta emperyalizmin silahlı müdahalesi söz konusu olmaktadır. Güneydoğu Asya'daki Amerikan emperyalizminin silahlı saldırıları, devrimci güçlerin «sıcak savaşa» hazır olmaları zorunluluğunu da ortaya çıkartmaktadır. Gerçekten, emperyalizm, devrimci eylem başarıya yöneldikçe, o bölgedeki çıkarlarının geleceğinden şüpheye düşmek ve sonuçta kendi silah gücüyle kendi çıkarlarını korumak yolunu seçecektir. Böyle bir sonuç ise, devrimci antifaşistleri sıcak savaşa girmek zorunda bırakacaktır. Ancak, devrimci eylemin pek ani, emperyalizme silahlı müdahale imkanını bırakmayacak devrimci patlamaları, sıcak savaştan geçmeden proletaryanın diktatörlüğünün kurulması sonucunu doğurabilecektir. Böyle bir imkan ise, proletaryası gelişmemiş, köylülerle ittifakı sağlamlaştırılmamış geri bırakılmış ülkeler için çok uzak bir ihtimaldir. Bu açıdan, geri bırakılmış ve emperyalizmin silahlı müdahalesi tehlikesiyle karşı karşıya bulunan ülkelerde, antifaşist güçler cephelerini kurmak, politikalarını saptamak ve savaşa hazırlanmak zorundadırlar. Bu konuda da Vietnam başarılı bir örnek vermektedir.

Vietnam'daki bağımsızlık savaşının önderliğini «Ulusal Kurtuluş Cephesi - FLN» yapmaktadır. 20 Temmuz 1954'te, Nguyen Hun Tho tarafından düzenlenen ve Cenevre anlaşmalarının uygulanmasını, seçimlerin yapılmasını, kuzeyle bir

---

lamada bulunmamışlardır. Bu sonuçla ilgili yorumlar değişik olmakla beraber, temelde objektif şartların, İtalya'da sosyalist devrime olanak bırakmadığı açıktır. İtalya'nın Amerikan işgali altında bulunuşunun, faşizmin bütün demokratik yapıyı çökertmesi nedeniyle yeniden demokratik yapının kurulmasının ilk kosul olarak kabul edilişinin, sosyalist bir düzene geçiş denemesini engellediği ileri sürülmektedir. İtalyan komünist düşünürleri, sosyalist devriminin denenmemesi konusunda «mecburiyet halin bulunduğunu belirtirken, bu deneyi yapan Yunanistan Birleşik Cephesinin deneyinin nasıl kanlı bir biçimde bastırıldığını hatırlatarak, kendilerinin böyle bir deneye girişmemekte haklı olduklarını belirtmektedirler. Bu konuda bk. Sereni, 21 v.s. - Togliatti, La nostra lotta per la democrazia e per il socialismo (10 ocak 1947) in Critica Marxista, 1964 luglio - Ottobre, 139 v.s. - Togliatti, Il Partito comunista e il nuovo Stato, in Fascismo e Antifascismo, II, Milano 1962, 634 v.s.

(34) Bugün dahi, Fransa ve İtalya gibi komünistlerin ve proletaryanın güçlü olduğu ülkelerde, değişik temeller üzerinde ve amaçlara yönelmiş olmakla beraber, sol güçlerin birliği sorunu ve yolları üzerinde tartışılmaktadır: bk. Farolfi, 169-172.

leşmin sağlanmasını isteyen toplantılar FLN'in ilk adımları olmuştur. Bu toplantıların liderlerinin tutuklanması, 1 Mayıs 1956 tarihinde yapılan, «özgürlük ve iş isteme» gösterilerine karşı girişilen faşist terörün yarattığı tepki, dünya kamuoyuna «komünist» başkaldırısı olarak gösterilirken, halk gittikçe gelişen bir biçimde örgütlenmeğe başlamıştır. Nihayet, 20 Aralık 1960'da «FLN» kurulmuştur. FLN'in kuruluşundan önce dağınık grupların dağınık liderliğinde gerçekleştirilen silahlı mücadele, FLN'in kuruluşundan sonra, disiplin ve gerçek bir yönetime kavuşmuştur.

FLN, emperyalizmle kaynaşmamış, DİEM ve onu izleyenlerin faşist - gerici yönetimine başkaldırmış, değişik tabaka ve sınıfları bünyesinde taşımaktadır. Proletaryanın devrimciliğini temsil eden, «Bağımsızlık İçin İşçi Birliği - ATL»'den dinsel nitelik taşıyan Caodai örgütüne kadar, değişik kişi ve örgütler FLN içinde yeralmaktadır. Nguyen Hun Tho gibi bir liberalin başkanlığındaki FLN, 1962 yılına kadar dünya kamuoyundan saklanmış, daha sonra bir komünist kuruluşu olarak nitelendirilmiştir. Gerçekte, FLN'e dahil olanları birleştiren unsur belirli bir ideoloji değildir. Faşizme ve emperyalizme karşı çıkış ve bağımsızlık amacı, bu grupları birleştiren husustur. Nitekim FLN'in, 16 şubat 3 mart 1962 tarihindeki 1. Kurultayında alınan kararlar, 15 Ağustos 1962 bildirisi, 22 mart 1965 açıklaması, FLN Merkez Komitesinin 1968 yılındaki bildirisi FLN programı, cephenin» amaçlarını açık bir biçimde ortaya koymaktadır[35]. Buna göre, bütün bağımsızlıktan yana parti ve örgütlerin temsilcilerinden kurulu, bütün etnik grupların eşitliği esasına dayanan, demokratik hürriyetleri tanıyan ve bu nedenle Amerikayla savaşmayı zorunlu gören bir hükümetin kurulması gereklidir. Program ilerici, demokratik bir nitelik taşımaktadır ve fakat sosyalist bir program değildir. Ülkenin ekonomik gelişimine yaradıkça tüccarlar ve sanayiciler faaliyet gösterebilecektir. Toprak sahipleri ortakçıların ödemekle zorunlu bulundukları kiraları azaltıp, onlara daha iyi bir yaşama sağladıkça, mülkiyete sahip olabileceklerdir. Toprağın dağıtımı, belirli bedel ödenmesine bağlı olacaktır. Dış politikada taraflarsızlık korunacaktır. Hiçbir askeri ve politik grup içinde yer alınmayacak, politik sınırlama getirmeyen dış yardımlar kabul edilecektir. Sınır ülkeleri, Kamboçya ve Laos'la birlikte Çin Hindinde bir tarafsız ülkeler bölgesi yaratılmağa çalışılacaktır. Kuzey Vietnam'la normal ilişkilere girişilecek, toprak talebi olmaksızın kuzeyle ortak kalkınma çabaları içine girilecek birleşme yolları aranacaktır. Demokratik halk yönetimine yönelen böyle bir düzenin kurulabilmesi, 1968 bildirisine göre, Van Thieu ve Kao Ki'in gerici yönetimlerinin çökertilmesine, halka dayanan bir yönetimin kurulmasına, ülkenin bağımsızlığının sağlanmasına ve bunun için Amerikan saldırganlığının yenilmesine bağlıdır.

FLN belirtilen programı içinde, ülkenin devrimci hareketini ve halkını temsil eden, halkın fiili öncülüğünü gerçekleştiren «cephe» olmuştur. Amerikan saldırılarının geniş ölçüdeki yenilgisini sağlayan ve sonuçda, fiilen 1969 haziranında Vietnam Devrimci Hükümetini gerçekleştiren FLN olmuştur[36]. Bütün bu gelişim ve başarılardan sonra, artık Vietnamın bağımsızlık savaşının «kuzey'in saldırısı» olduğu aldatmacasını kimse yutmamaktadır.

Değişik nedenler, «Ulusal Kurtuluş Cephesinin» bağım-

[35] FLN ile ilgili değişik bildiri, program ve açıklamalar için bk. «South Viet Nam National Front For Liberation - Documents», South Viet Nam 1968.

[36] 1969 Moskova toplantısında, FLN, halk cumhuriyetleri ve bütün komünist ve sosyalist partiler tarafından, Viet Nam halkının gerçek temsilcisi olarak kabul edilmiştir. Sosyalist Partileri Viet Nam hareketin'n, bir bağımsızlık hareketi, halk hareketi olduğunu kabul etmiş ve FLN'in kurduğu hükümetin 10 maddelik programını kayıtsız şartsız desteklediklerini belirtmişlerdir. (bk. La Nuova Rivista Internazionale, 1969 no. 7-8, 1020.

sızlığa, antifaşizme ve antiemperyalizme dönük eyleminin değişik halk kesimlerince desteklenmesini de sağlamıştır. FLN antiemperyalist savaşı içinde, zorunlu olarak antifaşist bir nitelik de taşımaktadır. Diem ve onu izleyen diktatörlerin, düzenden yana zorbalık rejimleri, halkın gerçek bir demokrasiden yana tepki ve başkaldırısıyla karşılaşırken, «cephe» hareketi burjuvazinin bir kesiminin ve yoksul köylünün de desteğini sağlamıştır.

Fransızlara karşı yapılan bağımsızlık savaşında Mekong Deltasında 410.000 hektar pirinç tarlası, orta bölgede 150.000 hektar tarla, diğer bölgelerde de 75.000 hektar toprak köylülere dağıtılmıştı. Bu topraklar, Fransızlarla savaş sırasında topraklarını terkedip Saygon'a çekilen feodallere aitti. Toprakları, «yarıcılık» ve «ortakçılık» usulüyle işleten köylüler, toprak sahibi kılınmakla «toprak kirasından» kurtulmuş oluyordu. Bu değişim, geleneksel toprak işletme sisteminin de yok edilmesi anlamına geliyordu. Köylüler feodallerin çağ dışı yönetimlerinden de kurtulmuşlardı. Bu nedenledir ki, Vietnam köylüsü, kendi toprağını işlemenin ve bağımsızlığın bilincine erişmiş oluyordu. Diem iktidarının kuruluşu ise, tarım kesiminde de eskiye dönüşün ifadesiydi. Feodaller yeniden eski topraklarına kavuşabilmek için, Diem'in desteklerine kavuştular. Gerillaları yakalamak ve toprakları geri alabilmek için, askerler köylülerin üzerlerine sadırtıldı. Bu şekilde özgürlüğüne kavuşmuş köylüler yeniden köleleştirilmiş oluyorlardı. 1954 yılında başlayan bu terör, köylülerin devrimci, antifaşist hareket içinde yer almalarını sağlamıştır.

Köylülerin devrimci mücadelesi, Fransız döneminin aracı burjuvazisince de desteklenmiştir. Amerika'nın Vietnamı sömürgeleştirmesi, Amerika'ya bağlı yeni bir aracı burjuvazinin doğmasına yol açmıştır. Yeni burjuvazi, soygundan pay alabilmek için, eski sömürücü elit sınıfı tasfiye etmiştir. Fransızlarla olan savaş döneminde Bao Dai iktidarını destekleyen ve aynı zamanda toprak sahibi de olan burjuvazi, Çin ve Japon işgali döneminde bu güçlerle de işbirliği yapmıştır. Bu burjuvazi, Amerika'nın egemenlik döneminde ise, eski etkinlik ve çıkarların kaybolmasına tepki nedeniyle, kurtuluş hareketi içinde yer almıştır. Binhxuyen tarafından temsil edilen Fransa'ya bağlı burjuvazi, devrimci bir düzene olan inancı nedeniyle olmasa dahi, Amerika'ya bağımlı burjuvazinin alternatifi olabilmek için, Amerika'ya karşı bağımsızlık savaşına katılmaktadır. Diem ve onu izleyenlerin terörü, bir açıdan rejimin dayanakları olan tabakaları bile tedirgin etmiştir. Polis baskısı nedeniyle kentlerden kaçanlar, anlamsız, bir tabakanın yararına işleyen savaş içinde ölmek istemeyenler, Fransa'da yetişip kuzey Vietnam'ın sosyalist düzenini benimseyen aydınlar, «stratejik köyler» programından zarar gören zengin çiftçiler, Khmers ve Hauts Plateaux bölgelerindeki azınlıklar, Amerikan emperyalizmi'nden zarar gördüklerinden, FLN etrafında birleşmişlerdir. Fakat cephe içinde ağırlık, köylüler ve onunla ittifak halindeki işçilerin elindedir.

endonezya'daki başarısız cephe

FLN hareketinin geniş halk kitlesince desteklenişi, Amerika'nın bütün çabasına rağmen yenilgiden kurtulamayışına neden hazırlarken, diğer yandan, savaşın Vietnam halkının kesin zaferiyle sonuçlanışından sonra kurulabilecek düzenin de, Kuzey Vietamınki gibi devrimci olacağını da ortaya çıkarmaktadır. Emekçi yığınları, zaferden sonra ağırlıklarını koyup etkili olabilecekleri bir güçtedir. Cephenin, antiemperyalist ve antifaşist mücadeleyi, doğru ve güçlü bir çizgi üzerinden yürütmeleri de, halkın önderliğinde gerçekleştirilmiş olmasındandır. Endonezya'daki «Cephe - Nasakom» deneyi ile, Güney Vietnam'dakinin kıyaslanması, bu konuda bir sonuca varmak için yeterlidir. «Güdümlü demokrasi» teorisini ileri süren Sukarno, tarafsız ve bağımsız politikasını gerçekleştirebilmek açısından «Ulusal Cephe - NASAKOM»u

kurmuştur. Fakat Nasakom'un belirli bir ideolojik yapıya oturmayan emekçilerin fiili öncülüğünü gerçekleştirmeyen yapısı içinde milliyetçilerden, dincilere, küçük burjuva aydınlarından komünistlere kadar değişik tabakalar ve gruplar birleşmişlerdir. Belirli bir tepkinin ve başkaldırının ürünü olmayan Nasakom, gerekli reformları gerçekleştirememiş, feodal kalıntıları silememiş, Endonezya yeni sömürgecilik oyunlarına açık bir yapıda kalmıştır. Endonezya ekonomisinin dayandığı ham kauçuğun gittikçe pazar kaybedişi, petrol gibi yeraltı zenginliklerinin Amerika ve İngiltere'nin elinde oluşu dış kredilere ihtiyacı artırmış ve ülke ekonomisini tehlikeye sokmuştur. Bu durumda, Nasakom, batıya daha kesin cephe almış, NEOKOLİM programı içinde Kıta Çin'iyle yakın ilişkiler kurulmuştur. Pekin'e yakın solcuların lideri Untung'un 3 eylül 1965 tarihli darbe teşebbüsü ise, kanlı bir biçimde ordu tarafından bastırılmıştır. Özellikle solcu güçlerin temizlendiği bu hareket de, NASAKOM'un solcu olmayan ortakları da görev almışlardır. Demokratik hakların tamamen yok edildiği bu hareket, antiemperyalist ve antifaşist cephenin çöküşü anlamını taşırken, emekçilerin önder olmadığı cephe hareketlerinin nasıl tersine teptiğini ve burjuvazinin eylemi kendi çıkarlarıyla sınırladığını da göstermiştir.

Geri bırakılmış ülkelerde antifaşist - antiemperyalist savaşın, halkın katılmasıyla ve özellikle «sıcak savaş» içinde başarılı örneğini Vietnam vermiştir, dünyanın diğer iki önemli geri bırakılmış bölgesi «Afrika» ve «Güney Amerika», değişik koşulları içinde antiemperyalist ve antifaşist kavga yönünden değişik bir çizgiyi ortaya koymaktadır. Özellikle Afrika, II. Dünya Savaşı sonrasında siyasal bağımsızlığına kavuşan uluslarla dolu ve bir zaman 3. dünya sosyalizmini yaratacak bölge olarak görülürken, bugün yeni sömürgeciliğin yeniden ağına düşmüş, sosyal yapı değişimlerini gerçekleştirememiş yeniden sömürgeleştirilmiş bir görünüştedir. Bu sonuç, faşizme karşı devrimci halk cephelerinin, faşizme ve emperyalizme karşı savaşının başarısı konusunda ileri sürülen ve yukarıda belirtilen görüşlerin de haklılığını ortaya çıkartmaktadır. Gerçekten, Afrika'da ve yer yer Güney Amerika'da, klasik sömürgeciliğe ve diktatörlüklere karşı yürütülen «cephe hareketleri» yakın amaçta, geçici bir başarı sağlamıştır. Fakat, siyasi iktidara gelen cepheler, devrimin sürecini tümleyememiş, sosyalist devrimi gerçekleştirememiş ve hatta yer yer, bir geriye dönüşle, değişik biçimler ardında yeniden sömürgeleşmenin ve diktatörlüklerin konusu durumuna gelmişlerdir. Bu umud kırıcı sonuç birleşik cephelerin, küçük burjuvazinin önderliğinde gerçekleştirilmesinin ve proleteryanın ağırlığını koyamamasının sonucudur. Küçük burjuvazi, siyasal bağımsızlıktan sonra, devrimi, kendi devrimci çizgisiyle sınırlamış ve proleterya ve proleter sosyalistler de, küçük burjuvazinin direncini kıracak gücü ve etkinliği sağlayamamışlardır. Bu nedenle de, «devrim yarıda kalmış ve yüce sosyalist devrim» gerçekleşememiştir.

Antifaşist ve antiemperyalist devrimci halk cephelerinin, sosyalizmin zaferi için bir «kesintisiz devrim» aracı olduğunu unutmamak ve bu gerçek açısından nasıl Vetnam başarılı bir örnek olarak incelenmişse, Afrika ve Güney Amerika'yı da başarısız ve bize bir takım sonuçlar verecek örnekler olarak incelemek gerekir. Gelecek yazımızda, Afrika ve Latin Amerika örnekleri üzerinde durduktan sonra, yakın tarihinde Afrika'dakine benzer bir deneyden ve gelişimden geçmiş Türkiye açısından soruna yaklaşmağa çalışacağız.

partinin çalışma biçimini düzeltelim (*)

mao tsetung

Bugün açılan Parti Okulu'na başarılar dilerim.

Parti'mizin çalışma biçimi ile ilgili bazı sorunlar üzerinde konuşmak istiyorum.

Devrimci bir parti olması neden gereklidir? Dünya yüzünde halkları ezen düşmanlar ve ezen düşmanı kovmak isteyen halklar olduğu için gereklidir devrimci parti. Emperyalizm ve kapitalizm çağında da böyle bir devrimci örgüte gereksinme vardır. Böyle bir parti olmaksızın halkın kendini ezen düşmanlarını kovabilmesi olanaksızdır. Biz partiliyiz, düşmana karşı olan savaşında halka önderlik etmek istiyoruz; o halde saflarımız bir örnek, adımlarımız düzenli, kuvvetlerimiz seçme, silahlarımız en iyisi olmalıdır. Bu şartlar sağlanmaksızın düşman yıkılamaz.

Partimizin şu anda karşı karşıya olduğu sorun nedir? Genel çizgisi ile doğru ve bol ürün veren bir çalışmamız var. Yüzbinlerce Parti üyesi düşmana karşı akıl almaz zorluklarla dolu olan savaşında halka yol gösteriyor. Kuşkusuz ve herkesin açık seçik gördüğünce bu böyle.

O halde Parti'mizin karşısında herhangi bir sorun yok mu? Ben var diyorum, hatta bir bakıma oldukça önemli bir sorun.

Nedir bu sorun? Bazı yoldaşların düşüncelerinde var olan ve insana gerçekten doğru değilmiş gibi gelen bir şey, yerli yerinde olmayan bir şey.

Başka bir deyişle çalışma biçimimizde bir yanlışlık var hâlâ, Parti'nin iç ve dış ilişkilerinin biçiminde, yazışma biçimimizde doğru olmayan bir şey var. Çalışma biçimindeki yanlışlık sözüyle öznelliği -subjectivism- anlatmak istiyoruz. Parti ilişkilerinin biçimindeki yanlışla sekterliği, yazışma biçimindeki yanlışlık deyimiyle bir örnek Parti yazışmaları hastalığını kastediyoruz. Bütün bunlar yanlış, kötü rüzgarlardır. Ne var ki bütün göğü etkisi altına alarak esen sert kuzey rüzgarlarına benzemiyor bunlar. Öznellik, sekterlik ve bir örnek Parti yazışmaları üstün gelen biçimler değil artık; sadece rastlantıyla esen karşı rüzgarlardır, lağımlardan çıkan kötü hava gibidir. *(Gülüşmeler.)* Ama gene de istenmeyen, zararlı bir şey böyle rüzgarların Parti'de esmekte olması. Bunların sızdığı deliklerin kapatılması ve bu işe bütün Parti'nin, bu arada Parti Okulu'nun da katılması gereklidir. Bu üç kötü rüzgarın; öznellik, sekterlik ve bir örnek Parti yazışmalarının tarihsel nedenleri vardır. Artık Parti'ye tümüyle hakim olmasalar bile, hâlâ başımıza

(*) Bu konuşma 1 Şubat 1941'de ÇKP, Merkez Komitesi Parti Okulu'nun açılışında yapılmıştır. Metindeki arabaşlıklar ANT'a aittir.

dert çıkarmakta ve bize saldırmaktadırlar. İşte bu yüzden onlara karşı çıkmamız, onları araştırıp ayrıştırmamız ve yoketmemiz gerekmektedir.

Çalışma biçimimizi düzeltmek için öznellikle, Parti ilişkilerini düzeltmek için sekterlikle ve yazışma biçimini düzeltmek için bir örnek Parti yazışmalarıyla savaşmak — işte görevimiz budur.

Düşmanı yenerek kovmak amacına ulaşmak için Parti'deki bu biçimleri düzeltmemiz gereklidir. Öğrenme ve yazma biçimi aynı zamanda Parti'nin çalışma biçimidir. Parti'mizin çalışma biçimi bir kez tümüyle doğru duruma gelince, ülkenin her yanındaki insanlara öğretici bir ornek olacaktır. Parti dışında olup da aynı kötü biçimi sürdürenler, iyi ve namuslu kişilerse eğer, bizi örnek alıp yanlışlarını düzeltecekler ve bu giderek bütün ulusu etkileyecektir. Bizim parti saflarımız bir örnek olduğu sürece, adımlarımız düzenli, kuvvetlerimiz seçme ve silahlarımız en iyisi olduğu sürece, hangi düşman, ne kadar güçlü olursa olsun mutlaka yenilir ve kovulur.

Önce öznellik üstüne konuşmak istiyorum.

Öznellik doğru olmayan bir öğrenme biçimidir; marksizm - leninizm'e karşı olup, devrimci parti ile bağdaşamaz. Bizim istediğimiz marksist - leninist öğrenme biçimidir. Öğrenme biçimi sözüyle kasdımız sadece okullardaki değil, bütün Parti'de olan öğrenmedir. Önderlik eden kuruluşlardaki yoldaşların, bütün kadroların ve Parti üyelerinin düşünce metodu sorunudur bu; marksizm - leninizm'e karşı olan tutumumuzun, bütün Parti'li yoldaşların çalışmalarındaki tavırlarının sorunu. Bu şekliyle, olağanüstü önemi olan, hatta birinci derecede üstüne varmamız gereken bir sorundur.

Belli bir takım karışık fikirler çeşitli insanlar arasında dolaşım alanı bulurlar. Örneğin; teorisyen kimdir, aydın kime denir, teori ve pratik nasıl birleştirilir? Bu konularda karmakarışık çeşitli öneriler var.

partide teorik düzeyin geliştirilmesi

Önce şunu soralım: Partimizdeki teorik düzey gelişmiş midir, gelişmemiş midir? Son günlerde daha fazla sayıda marksist - leninist kitaplar çevrildi dilimize ve gittikçe artan bir şekilde okunuyor bunlar. Çok yararlı br şey bu ama, salt bu nedene dayanarak Parti'mizin teorik düzeyi yükselmiştir diyebilir miyiz? Gerçi eskisine kıyasla bunun böyle olduğu bir gerçek, ne var ki gene de Çin devrimci hareketinin zengin içeriğiyle uyumlu bir teorik cephemiz var denemez. Bu iki şeyi karşılaştırırsak, teoriyle ilgili bölümün oldukça geride kalmış olduğu gözümüze çarpar. Genel olarak konuşursak; teorimiz devrimci eylemimize önderlik etmek şöyle dursun, henüz onun hızına bile yetişmiş değildir. Çeşitli ve zengin pratiğimizi gerekli teorik düzeye yükseltememiş durumdayız. Devrimci eylemin bütün sorunlarını -hatta en önemli olanlarını bile- inceleyip teorik düzeye ulaştırmış değiliz. Düşünelim bir kere, kaçımız Çin'in ekonomik, politik, askeri yada kültürel sorunları üzerinde gerçekten adına yakışır teoriler kurmuş durumda? Bilimsel ve anlaşılır olan teoriler, yoksa basit ve kroki-

ye benzer şeyler değil. Özellikle ekonomik teori alanında. Afyon Savaşından bu yana Çin kapitalizminin yüz yıllık bir gelişme süresi oldu ama ortada Çin'in ekonomik gelişmesinin gerçeklerine uygun ve tam anlamıyla bilimsel tek bir teorik çalışma bile yok o halde Çin'in ekonomik sorunları üzerine çalışmalarda teorik düzeyin yüksek olduğunu söyliyebilir miyiz? Parti'mizde şu anda ekonomik teorisyen adına yakışır kişiler olduğunu söylemek mümkün mü? Elbette hayır. Çok sayıda marksist - leninist kitap okuduk ama, buna dayanarak teorisyenlerimiz var diyebilir miyiz? Hayır, diyemeyiz. Marksizm - leninizm; Marx, Engels, Lenin ve Stalin tarafından eyleme dayanarak yaratılan, genel yargılarını tarihsel ve devrimci gerçeklerden alan bir teoridir de onun için diyemeyiz. Yoksa salt onların çalışmalarını okumakla kalır, bu öğretilerin ışığı altında Çin'in tarihsel ve devrimci gerçeklerini araştırmazsak yada Çin'deki devrimci eylemi bu teorinin kuramlarına uygun şekilde düşünmek için ciddi bir çabada bulunmazsak, kendimize marksist teorisyen diyecek kadar büyük burunlu olmamamız gerekir. Bir yanda parti üyeleri olarak gözlerimizi Çin'in sorunlarına kapar, onları görmezlikten gelirken, öte yanda sadece marksist yapıtlardan ezbere sonuçlar okuyabiliyorsak, teorik konudaki çalışmalarımız elbette başarısız olacaktır. Bir adamın bütun yapabildiği marksist ekonomiyi yada felsefeyi ezberleyip a'dan z'ye okumaksa ve buna karşılık bildiklerini uygulamaktan acizse, açık bir gerçektir, söz konusu kişiye marksist teorisyen denilemiyeceği. Nasıl teorisyenlerdir bizim istediklerimiz? Marksist - leninist davranışa, görüş açısına ve metoduna göre tarihsel gelişiminden ve devrimden doğan eylem sorunlarını doğrulukla açıklayabilecek, Çin'in ekonomik, politik, askeri, kültürel ve diğer sorunları üzerinde bilimsel görüşler, aydınlatıcı teoriler getirecek kişiler olmalı bunlar. Böylesine bir teorisyen olabilmesi için insanın marksizm - leninizm'in özünü, marksist - leninist tutum, görüş açısı ve metodunu, sömürge devrimleri ve Çin devrimi üstüne Lenin ve Stalin'in teorilerini gerçekten kavramış olması; bunları Çin'in sorunlarına derinlemesine ve bilimsel ayrıştırmalarla uygulayarak bu sorunların gelişme kurallarını bulabilmesi gerekir. Böyle teorisyenlerdir bizim gereksindiğimiz.

Parti'mizin Merkez Komitesi, marksist - leninist tutum, görüş açısı ve metodu, Çin'in tarihsel, ekonomik, politik, askeri ve kültürel sorunlarını öğrenmek için gösterecekleri ciddi çabada ne sekilde kullanacaklarını ve diğer bütün sorunları ayrıntılı bilgilere dayanıp ayrıstırarak teorik sonuçları bundan nasıl çıkaracaklarını öğrenmeleri için yoldaşlarımıza çağrıda bulunmayı kararlastırdı. Omuzlarımıza yüklenmemiz gereken bir sorumluluk bu.

Parti Okulu'ndaki yoldaşlarımız marksist teoriyi cansız bir dogma olarak ele almamalıdırlar. Marksizmi çok iyi kavrayıp uygulamak, salt uygulamak amacıyla öğrenmek gerekir. Marksist - leninist görüs açısını birkaç sorunun açıklığa kavuşturulması için kullanabiliyorsanız, belli bir başarı kazanmakla kullanabilirsiniz. Ne kadar çok sorunu bu sekilde kapsamlı bir anlaşılabilir biçimde aydınlatırsanız, başarınız o oranda artar. Parti Okulu'muz mark-

sizm - leninizm'i öğrendikten sonra Çin'in sorunlarına bakışlarına ve bunları açık seçik yada hiç görüp görmediklerine göre öğrencileri iyi ve kötü olarak değerlendirme kuralını da koymalıdır.

aydınlar sorunu üzerine

Şimdi de «aydınlar» sorununu konuşalım. Çin yarı - sömürge, yarı - feodal bir ülke olduğundan ve kültürünün tam anlamıyla gelişmemiş olması nedeniyle, aydınlara özel bir değer verilir. Parti Merkez Komitesi aydınlar sorunu üzerinde iki yıl önce karar alarak, devrimci olmaları ve Japonya'ya karşı sürdürülen direnmemize katılmaya istekli bulunmaları şartıyla hepsini aramızda görmek istediğini belirtti. Devrimci aydınlar olmaksızın devrim başarı kazanamıyacağı için aydınlara bu şekilde değer vermemiz doğru bir şeydir. Ancak aynı zamanda farkındayız ki, bazı aydınlar çokbilmişlik havası içinde kendi gelişmelerini baltalayacağını anlamadıkları kötü bir takım ukalaca tavırlar takınmaktadırlar. Bir çok aydın denen kişinin, karşılaştırmalı konuşursak, oldukça cahil, ve bazen işçi ve köylülerin onlardan çok daha bilgili olduğu da farkına varılması gereken bir gerçektir. Şimdi bazıları, «Hıh! Olayları başaşağı çeviriyor, anlamsız sözler söylüyorsun,» diyecekler. *(Gülüşmeler.)* Fakat heyecanlanmayın yoldaşlar, söylediklerimde anlam var.

Bilgi nedir? Sınıfsal toplumlar oluştuktan bu yana dünyada iki tür bilgi var olagelmiştir. Üretim mücadelesi bilgisi ve sınıf mücadelesi bilgisi. Doğal ve sosyal bilimler bu iki tür bilginin kristalize olmuş şekli, felsefe ise doğa bilimiyle toplum biliminin genellenmesi ve toplamıdır. Başka türlü bilgi yoktur. Şimdi toplumun pratik çalışmalarıyla olan ilgisi tümüyle kesilmiş olan okullarda yetişmiş belli bir takım öğrencileri ele alalım. Böylesine bir ilkokuldan çıkıp aynı biçimdeki üniversiteye gelir ve mezun olduktan sonra bir sürü şey öğrendiği varsayılır. Ama bütün bildiği kitaptandır. Pratik çalışmaların herhangi birisine katılmış olmadığı gibi, öğrendiklerini de yaşamın herhangi bir alanına uygulamış değildir. Böyle birine tam anlamıyla gelişmiş bir aydın denilebilir mi? Benim anlayışıma göre denemez, çünkü onunki hâlâ tamamlanmış bir bilgi değildir. Tamamlanmış bir bilgi iki aşamada elde edilir; farkına varılacak elde edilen bilgi birinci aşama, rasyonel bilgi, yani birinci aşamanın daha yüksek bir düzey kazanması da bunların ikincisidir. Öğrencilerin kitap - öğrenileri nasıl bir bilgidir? Bütün bildiklerinin gerçek olduğunu varsaysak bile gene de bunlar kendi kişisel deneylerinden geçerek elde edilmiş bilgiler olmayıp, kendilerinden önce gelenlerin üretim ve sınıf çatışmaları deneylerini özetleyerek ortaya koydukları teorilerden oluşan bilgilerdir. Öğrencilerin bu tür bilgiyi elde etmeleri mutlaka gereklidir ama, böyle bir bilginin bir bakıma tek taraflı olduğunu, yani başkalarından geldiğini, henüz kendi onaylarından geçmediğini akıldan çıkarmamak şartıyla. Önemli olan bu bilgiyi yaşama ve pratiğe uygulamakta başarılı olmaktır. İşte bu yüzden, kitap - öğrenimi olup da henüz gerçekle ilişki kurmamış yada pratik deneyi

az olan kişilere kendi eksikliklerinin farkına varıp, biraz daha alçak gönüllü olmalarını sağlık veririm.

Salt kitap - öğrenisi olanlar ne şekilde gerçek anlamıyla aydına dönüştürülebilir? Bunun tek yöntemi onların pratik çalışmalara katılmasını sağlamak, eyleme geçiştirmek, teorik çalışmalarda bulunanların önemli eylem sorunları üzerinde araştırma yapmalarını sağlamaktır. Bu şekilde varabiliriz amacımıza.

Bu söylediklerim bir takım insanları kızdıracaktır. «Açıklamana göre Marx bile aydın sayılamaz,» diyeceklerdir. Ama yanlıştır bu. Marx hem devrimci eylemde yer aldı, hem de devrimci teoriyi yarattı. Meta ile, kapitalizmin en küçük parçasıyla başlayarak, kapitalist toplumun ekonomik yapısının kapsamlı ve derin bir araştırmasını yaptı. Her gün milyonlarca insan malları görür ve elden geçirir olduğu halde, o kadar alışıktılar ki, bu işe onlar hiç önem vermiyorlardı. Sadece Marx malların bilimsel araştırmasını yaptı. Onların gerçek gelişmesini kapsayan bu çok geniş çalışması sonucu, her yerde var olan bu şeyden tam anlamıyla bilimsel bir teori çıkarttı. Doğayı, tarihi ve proletarya devrimini inceleyerek diyalektik materyalizmi, tarihi materyalizmi ve proletarya devriminin teorisini yarattı. Böylece Marx, insan aklının zirvesini simgeleyen, tam anlamıyla en mükemmel bir aydın olmuştu. Salt kitap - öğrenileri, olanlardan esasta farklıydı. Marx pratikteki çatışmaları incelerken ayrıntılı araştırmalar ve çalışmalar yaparak vardığı genellemeleri tekrar pratik çatışmalarda denedi ve bulduğu sonuçların doğrulamasını yaptı - biçim teorik çalışma dediğimiz şey budur işte. Partimiz böyle çalışmasını öğrenecek büyük sayıda yoldaşa gereksinmektedir. Parti'mizde bu teorik araştırma yöntemini öğrenebilecek bir çok akıllı, umut verici yoldaş vardır ve onları değerlendirmemiz gerekir. Ne var ki onlar da doğru prensipleri izlemeli ve geçmişteki yanlışları yinelememeli, dogmatizmi bir yana bırakarak kendilerini kitaplardaki hazır deyimlere bağlamamalıdırlar.

Bu dünyada bir tane gerçek teori vardır, o da nesnel gerçeklikten alınan ve nesnel gerçeklerin doğruladığı teoridir; bizim anlayışımıza göre, başka hiçbir şey teori adı verilecek değerde değildir. Eylemle bağlantılı olmayan teori amaçsızdır, dedi Stalin. Amaçsız teori faydasız ve yanlış olup, ırak tutulmalıdır. Amaçsız teori çalışmaları yapmaktan hoşlananlara hor görü parmağını sallamalıyız. Marksizm - leninizm nesnel gerçeklikten doğan onun onayladığı hatasız, bilimsel ve devrimci gerçektir ama, marksizm - leninizm'i inceleyen çokları onu cansız bir dogma gibi ele alarak hem teorinin gelişmesini engellemekte, hem de kendileriyle birlikte diğer yoldaşlara zarar vermektedirler.

Öte yanda eylemde bulunan yoldaşlar deneylerini yanlış kullanırlarsa, üzünçlü sonuçlara varırlar. Bu insanların deney bakımından çoğu zaman oldukça zengin bulundukları değerli bir gerçektir ama, salt kendi deneylerine dayanarak ve bununla yetinerek kalmaları çok sakıncalıdır. Bilgilerinin genellikle farkına varılarak elde edilmiş bilgiler olduğunu, rasyonel ve kapsamlı olmadığının, diğer bir deyişle kendi bilgilerinin de tamamlanmış bilgi sayıla-

miyacağının farkında olmalıdırlar. Tamamlanmamış bir bilgiyle devrimci eylemi gereği gibi yürütmek olanaksızdır.

İşte iki türlü tamamlanmamış bilgi vardır; birisi kitaplarda bulunan hazır bilgi, öbürü farkına varılarak elde edilen yarım bilgi. Tek taraflı olan bu bilgilerin birleşmesi ancak, bize doğru ve kıyasla tamamlanmış bilgiyi getirebilir.

parti kadrolarının eğitimi

Teori çalışmaları için işçi sınıfı ve köy çıkışlı kadrolarımızın öncelikle ilk öğretimden geçmeleri gerekir. Bu olmaksızın marksist - leninist teoriyi kavrayamazlar. Bu olduktan sonra bir kez, marksizm - leninizm'i herhangi bir zamanda inceleyebilirler. Ben çocukluğumda hiç bir zaman marksist - leninist bir okula gitmedim. Bize öğretilenler: «Öğretmen, 'Ne kadar iyi bir şey öğrenmek ve sürekli olarak öğrendiklerini gözden geçirmek' dedi» gibi şeylerdi. Gerçi eskiydi bu öğretiler ama şu faydası oldu, okuma - yazma öğrendim. Şimdi artık Konfiçyüs tipi klasikleri değil, modern Çince, tarih, coğrafya, basit doğal bilimler gibi bir kez öğrenildikten sonra her yerde yararlı olacak şeyleri öğreniyoruz. Parti'mizin Merkez Komitesi işçi sınıfı ve köy çıkışlı kadroların ilk öğretiminden geçmesini kesinlikle öngörmektedir. Ancak bundan sonra istedikleri dalda politika, askeri bilimler yada ekonomi- çalışmalarını sürdürebilirler. Yoksa bütün deney zenginliklerine rağmen, teorik çalışmalarda bulunamazlar.

Öznelliğe karşı çıkışımızın ve onu ortadan kaldırma çabamızın doğal sonucu olarak bu iki ayrı türe giren kişileri, hangi bakımdan daha zayıflarsa, o alanda kuvvetlendirmek ve diğer türle birleştirmek gerekir. Kitap öğrenimi olanlar eylem yönüne doğru kaymalıdır; ancak bu şekilde kitaplarla yetinmekten kurtulabilir, dogmaik hatalardan kaçınabilirler. Eylemde bilgili olanlar ise teorik öğreniye girmeli ve önemle okumalıdırlar; ancak bu şekilde deneylerini bir sisteme ve senteze sokabilir, teori düzeyine çıkarabilir ve gene ancak bu şekilde kendi bildikleri kısmi gerçekleri her yerde geçerli zannederek ampirist hatalardan kaçınabilirler. Hem dogmatizm, hem de ampirizm öznellik olup, karşıt kutuplardan çıkan şeylerdir.

İşte bu nedenlerle Parti'mizde her ikisi de bütün yerine parçayı gören iki türlü öznellik vardır. Eğer insan tedbirli davranmaz, böyle bir tek taraflılığın eksiklik olduğunun farkına varıp onu düzeltmek için çaba göstermezse yanlış yerlere gidebilir.

Gene de bu iki tür öznellikten Parti'miz için daha tehlikeli olanı dogmatizmdir. Çünkü dogmatikler kolaylıkla marksist kılığına bürünüp, kendilerinin gerçekten ne olduğunu anlayamayan işçi sınıfı ve köylü çıkışlı kadroları kandırarak onları kullanabilir, aynı şekilde bilgisiz gençliği de tuzağa düşürebilirler. Eğer dogmatizmi ortadan kaldırabilirsek, kitap öğrenimi olan kadrolar istekle tecrübeli olanların yanına geçerek eylem çalışmalarına katılacak ve teoriyi eylemle birleştiren bir çok iyi yoldaşın yanısıra gerçek teorisyenler de yetişecektir. Eğer dogmatizmi orta-

dan kaldırabilirsek, deneysel bilgileri olan yoldaşlar bu deneyleri teorik düzeye eriştirmelerine yardım ederken, hata yapmalarını engelleyen iyi öğretmenlere sahip olacaklardır.

«Teorisyen» ve «aydın» kavramlarının kargaşalığı yanı sıra, bazı yoldaşlar arasında «teoriyi pratikle birleştirme» üstüne, her gün kullandıkları bu deyime ait bir kargaşalık daha var. Durmaksızın «birleştirme» dedikleri halde asıl söylemek istedikleri «ayırma», çünkü birleştirme konusunda hiçbir çabaları yok. Marksist - leninist teori Çin devrimci eylemi ile nasıl birleştirilecek? Gündelik bir deyimle «oku hedefe atarak.» Hedef için ok neyse, Çin devrimi için de marksizm - leninizm odur. Ne var ki, bazı yoldaşlar «hedef olmaksızın atış yapıyorlar», rasgele ok atıyorlar, böyle kimseler devrime zararlı olabilir. Başkaları da sadece oku okşayıp duruyor, «Ne güzel ok! Ne güzel ok!» dedikleri halde, onu atmak için hiçbir istekte bulunmuyorlar. Bu insanlar garip şeyler kolleksiyoncusu olup, devrimle hiçbir ilişkileri yoktur. Marksizm-leninizm oku Çin devrimi hedefine atılmalıdır. Bu nokta açıklığa kavuşturulmadığı sürece Parti'mizin teorik düzeyi yükseltilemez ve Çin devrimi hiçbir zaman başarılı olamaz.

Yoldaşlarımız, marksizm - leninizm'i gizlemli bir şey olduğu yada gösteriş yapmak için değil, sadece proletaryanın devrimci davranışını zafere ulaştıran bilim olduğu için öğrendiğimizi anlamalıdırlar. Bir kez öğrenildiğinde marksist - leninist yapıtlardan alınmış ısmarlama bir kaç sözün bütün hastalıkları kolaylıkla iyileştireceğini sanan kişiler şu anda bile az değildir. Böylesine cahil ve umursamaz insanlardır marksizm - leninizm'i dinsel bir dogma biçiminde algılayan. Bizim onlara, gayet açık ve kesin şekilde «Sizin dogmanız değersiz,» demeniz gerekir. Marx, Engels, Lenin ve Stalin teorimizin dogma olmayıp, eylem kılavuzu olduğunu tekrar tekrar anlattılar. Ama bu turlu insanlar bu çok, hatta en önemli bildirimi unutmaktan yanadırlar. Çin devrimcileri, marksist-leninist görüşü, metodu ve Çin devrimine ilişkin Lenin ile Stalin'in öğretilerini uygulamakta başarılı olur ve hatta giderek Çin'in tarihsel ve devrimci gerçekleri üzerine önemli araştırmalarda bulunarak ülkenin farklı düzeylerdeki gereksinmelerini karşılayacak teorik çalışmalarda bulunurlarsa, ancak o zaman teori ve pratiği birleştirmiş sayılırlar. Teori ve pratiği birleştirmek üzerine yüz yıl bile konuşulsa, bu konuda hiçbir çaba gösterilmiyorsa faydasızdır. Öznelliğe ve sorunları tek taraflı ele almaya karşı çıkmak için dogmatik öznelliği ve tek taraflılığı yok etmeniz gerekir.

Parti'deki öğreni bicimini düzeltmek için öznelliğe karşı savaşmak konusunda bugün için bu kadar.

sekterlik sorunu üzerine kadrolar arasındaki ikilik

Şimdi sekterlik sorunu üzerine konuşalım.

Yirmi yıldır çelik gibi sertleştirilmiş olan Parti'mizde artık sekterlik hakim değilse de, kalıntıları Parti'nin iç ve dış ilişkilerinde kendini göstermektedir. İç ilişkilerde sekter eğilimler Parti içindeki yoldaşlara karşı içine kapalılığı

getirip, Parti içi birlik ve dayanışmayı zedelerken, dış ilişkilerde sekter eğilimler Parti-dışı insanlara karşı içine kapalılığı getirip, Parti'nin birliği sağlama görevini zedeler. Parti bu kötülüğü her iki şekliyle de köklerinden söküp atarsa ancak ülkemiz insanları arasında birliği sağlamak gorevinde karşı konulmaksızın ve başarıyla ilerleyebilir.

Parti içi sekterlik kalıntıları nelerdir? Genel olarak şu şekilde sıralanabilir bunlar:

İlk önce, «bağımsızlık» iddiası. Bazı yoldaşlar bütünün değil de sadece küçük bir bölümün çıkarlarını görüyorlar; yapılan işin kendi sorumluluklarında olan bölümüne her zaman gereğinden fazla önem vererek, kendi çıkarlarına karşın bütünün çıkarlarını ikinci planda bırakmak isteğinde bulunuyorlar. Parti'nin demokratik merkeziyetçi sistemini anlamıyor; Parti'nin sadece demokrasiye değil, ondan da fazla merkeziyetçiliğe gereksinmesi olduğunun farkına varmıyorlar. Azınlığın çoğunluğa, alt kesimin yüksek kademelere, küçük bölümlerin bütüne ve Merkez Komitesinin üyelerine uyması demek olan demokratik merkeziyetçi sistemi unutuyorlar. Bu türlü sekterliğe karşı uyanık bulunmamız ve birliği bozacak her türlü belirtiyi yoketmemiz gerekir. Yoldaşlara bütünün çıkarlarını gözetmek konusunda destek olmalıyız. Her Parti üyesi, her çalışma dalı, her bildiri ve her eylem tüm Parti'nin çıkarlarından hareket etmelidir. Bu prensibin bozulmasına kesinlikle müsaade edilemez.

«Bağımsızlığın» bu türlüsünden söz edenler çoğunlukla «önce ben» öğretisine sımsıkı bağlı olup, genellikle birey ve Parti ilişkisi sorununda hatalıdırlar. Her ne kadar lafta Parti'ye saygıları olduğunu öne sürerlerse de, pratikte kendilerini Parti'den önde tutarlar. Bir keresinde yoldaş Liu Şao Şi garip şekilde uzun kolları olan ve kendi çıkarlarını kılı kırk yararcasına korudukları halde ne diğerlerinin ne de tüm olarak Parti'nin çıkarlarına kulak asmayan bir takım insanlardan söz etmişti: «Benim olan benim, senin olan da benimdir.» *(Gülüşmeler.)* Bu adamlar neyin peşindedirler? Ün ve mevki peşindedirler, tüm bakışları üzerlerine çekmek isterler. Ne zaman bir çalışma dalının yönetimi verilse, «bağımsızlıklarını» öne sürerler. Böyle bir eğimle, bazı kimseleri yanlarına alıp, bazılarını uzaklaştırırlar, yoldaşlar arasında övünme, dalkavukluk ve gammazlık davranışlarına başvurarak Parti'ye burjuva siyasi partilerinin bayağı tarzının girmesine sebep olurlar. Sonunda başarısızlığa uğrayıp, üzülmelerinin nedeni dürüst olmayışlarıdır. Ben her şeyi dürüstçe yapmamız gerektiğine inanıyorum, çünkü dürüst bir tutum olmaksızın bu dünyada her hangi bir şeyde başarı kazan-

mak olanaksızdır. Kimdir dürüst insanlar? Marx, Engels, Lenin ve Stalin dürüst, bilimadamları dürüsttür. Dürüst olmayanlar kimlerdir? Troçki, Bukharin, Chen Tu-hsiu ve Chang Kuo-tao son derece dürüst olmayan kişilerdir. Bütün saman altından su yürütenler, çalışmalarında bilimsel tavır takınmayanlar kendilerini akıllı ve becerikli zannederler ama aslında en aptal olanlar ve kötü bir sona varacak olanlar da onlardır. Parti okulundaki öğrenciler bu soruna dikkat etmelidirler. Merkezi ve birlik içinde bir Parti kurmamız ve onu prensipleri olmadan anlaşmazlık çıkartan çatışmalardan arındırmamız gereklidir. Parti'mizin bir bütün olarak, aynı amaca doğru birlikte yürüyüp birlikte kavga etmesi için bireysellik ve sekterliğe karşı çıkmalıyız.

Dışardan gelen kadrolarla yöresel kadrolar birleşmeli ve sekter eğilimlere karşı koymalıdırlar. Anti-Japon üs bölgelerinin çoğunun ancak Sekizinci Ordu yada Yeni Dördüncü Ordu'nun gelişinden sonra kurulabilmesi ve yöredeki çalışmaların dışarıdan gelen kadroların varışlarından sonra gelişmesi gerçeklerinden ötürü dışarıdan gelen ve yöresel kadrolar arasındaki ilişkiler çok dikkat ve büyük önemle izlenmelidir. İçinde bulunduğumuz durumda bu iki tür kadronun birleşip tek olması ve yöresel kadroların büyük kısmının gelişmesi biçimindeki ikili şart gerçekleştirilmeden, üs bölgelerin birleştirilmesinin ve Parti'nin kök salabilmesinin olanaksız olduğunu yoldaşlarımız anlamalıdırlar. Dışardan gelen kadrolarla yöresel kadroların hem güçlü hem de zayıf yanları vardır, gelişmeyi sağlamak için diğerinin güçlü yanlarından ders alarak kendi zayıf taraflarını düzeltmelidirler. Dışarıdan gelen kadrolar genellikle bölgedeki özel şartlara olan yakınlık ve kitlelerle olan bağlantılar bakımından yöresel kadroların gerisinde kalır. Örnek olarak beni alın. Beş yada altı yıldır kuzey Şensi'de olmama rağmen, bölgedeki özel şartları anlamak ve buradaki halkla bağlantı kurmak bakımından yöredeki yoldaşlardan oldukça gerideyim. Anti-Japon üs bölgeleri olan Şansi, Hopei, Şantung ve diğer yerlere giden yoldaşlarımız buna dikkat etmelidirler. Hatta, aynı üs bölgesinde bile, bazı yerlerin diğerlerinden daha önce gelişmesi nedeniyle, bir yerin kadrolarıyla diğerlerinin kadroları arasında farklılık vardır. Daha çok gelişmiş yerden daha az gelişmiş yere gelen kadrolar, o yere göre dışarıdan gelmiş sayılırlar ve yardımcı olarak gelişmeyi sağlamak için ellerinden geleni yapmalıdırlar. Genel olarak konuşursak; dışarıdan gelen kadroların yönetiminde olan yerlerde, yöresel kadrolarla kurulan ilişkilerin iyi ve doğru olarak yürütülmesinden dışardan gelenler sorumludur. Bu sorumlulukta en büyük pay lider ol-

mak durumundaki yoldaşa düşmelidir. Bu soruna verile önem yeterli olmaktan çok uzaktır. Bazı insanlar yöresel kadroları hor görerek, aşağılamakta, «Ne bilir bunlar, kaba adamlar!» demektedirler. Böyleleri yöresel kadroların önemini saptamakta çok kötü bir yanılgıya düşmekte, onların güçlü yanlarıyla kendilerinin zayıf taraflarını görmeyerek yanlış ve sekter bir tavır takınmaktadırlar. Dışarıdan gelen bütün kadrolar yöresel kadroları üstün tutmalı, sürekli yardımcı olmalı ve hiçbir zaman onları hor görmemelidirler. Elbette öte yandan yöresel kadrolar dışarıdan gelenlerin üstün taraflarından ders almalı, uygun olmayan dar fikirlerden kurtulmalı ve kendileriyle dışarıdan gelen kadroların bir ve aynı olmasını sağlayarak «onlar» ve «biz» ayrımını ortadan kaldırıp, sekter eğilimleri önlemelidirler.

Aynı şey ordu saflarındaki yoldaşlarla, bölgelerde çalışan yoldaşlar arasında da geçerlidir. Tamamen birlik içinde ve sekter eğilimlere karşı olmalıdırlar. Ordu kadrolarıyla bölgelerdeki kadrolar karşılıklı şekilde birbirlerine yardımcı olmalıdırlar. Eğer aralarında bir sürtüşme varsa, diğerine gereken hoş görü payını tanıyıp, kendi davranışlarını özeleştiriden geçirmelidirler. Genel olarak konuşursak; ordu kadrolarının yönetiminde olan yerlerde, bölgedeki kadrolarla kurulan ilişkilerin iyi ve doğru yürütülmesinden ordu kadroları sorumludur. Ancak ordu kadroları kendi sorumluluklarını anladığı ve bölgedeki kadrolara karşı olan tutumlarında alçakgönüllü davrandıkları zaman savaş çabalarımızı ve üs bölgelerdeki çalışmalarımızı pürüzsüz bir gelişme yoluna sokabiliriz.

Aynı şey farklı ordu birlikleri, farklı bölgeler ve farklı bölümler arasında da geçerlidir. Bir kişinin kendi birliğini (veya örgütün kendi çalıştığı bölümünü, birimini v.b. — Ç) gözetip diğerlerini ihmal etmesi olan bencil bölümcülük eğilimine karşı durmalıyız. Başkalarının güçlüklerine kayıtsız kalan, kendilerinden istendiğinde elemanlarını başka birliklere (birimlere) göndermeği reddeden yada nisbeten yeteneksiz kişileri gönderen, yani «kendi sıkıntısını komşusuna devreden» ve diğer bölümlere, bölgelere yada halka karşı en ufak bir ilgi duymayan kimseler sosyalizm ruhunu tamamen yitirmiş bencil birer bölümcüdürler. Bütünü gözetmemek, diğer bölümlere, bölgelere ve halka karşı ilgisiz kalmak bencil bölümcülüğün belirleyici çizgileridir. Bu gibi kimseleri eğitmek ve bencil bölümcülüğün, eğer gelişmesine göz yumulursa, büyük tehlikeler yaratacak bir eğilim olduğunu onlara anlatmak için çabalarımızı yoğunlaştırmalıyız.

Başka bir sorun da eski ve yeni kadrolar arasında olandır. Direnme Savaşının başlangıcından bu yana Parti'miz büyük ölçüde büyüdü ve oldukça artan sayıda yeni kadrolar ortaya çıktı; bu gayet iyi bir şey. SBKP'nin On sekizinci Kongresi'ne verdiği raporda yoldaş Stalin şöyle dedi, «...eski kadrolar hiç bir zaman yeterli sayıda değildir, gerekenden çok daha azdır ve doğa kanun-

larının işleyişi nedeniyle mevcudun bir kısmı da eksilmektedir.» O burada sadece doğa kanunlarını değil, kadro durumunu anlatıyordu. Eğer Parti'miz eski kadrolarla birlik ve beraberlik içinde çalışan pek çok yeni kadrolara sahip olmazsa, amacımızın sonu geldi demektir. Bu nedenle, bütün eski kadrolar yenilerini son derece coşkunlukla karşılamalı ve onlara en sıcak özeni göstermelidirler. Gerçekten de, yeni elemanların kusurları olabilir. Devrim içinde uzun süre bulunmamışlardır, tecrübeleri eksiktir ve bunlardan bazıları kaçınılmaz olarak eski toplumun sağlıksız ideolojisinin izlerini, küçük burjuva bireyciliği ideolojisinin kalıntılarını taşıyabilir. Ne var ki böyle kusurlar eğitimle ve devrim içinde yoğrularak zamanla giderilebilir. Stalin'in dediği gibi, yeni kadroların güçlü olan yanı, yeni olan her şeye karşı aşırı duyarlı ve giderek -bazı eski elemanların yitirdiği nitelikler olan- yüksek düzeyde coşkunluk ve aktifliktir. Kadrolar, yeni veya eski olsunlar, birbirine saygı göstermeli, birbirlerinden bir şeyler öğrenmeli ve birbirlerinin güçlü yanlarını belleyerek kendi eksikliklerini gidermeli ve böylece ortak amacımızda tek yapı olarak birleşip sekter eğilimlere karşı tavır almalıdırlar. Genel olarak konuşursak, eski kadroların yönetiminde olan yerlerde yeni kadrolarla kurulan ilişkilerin iyi ve doğru yürütülmesinden eski kadrolar sorumludur.

Bütün yukarıdaki -bölümle bütün, bireyle Parti, dışarıdan gelenlerle yöresel kadrolar, ordu saflarındakilerle bölgelerde çalışan kadrolar, şu ordu birliğiyle öbürü, bu bölgeyle diğeri, öbür bölümle başkası, eskilerle yeni kadrolar arasındaki- ilişkiler Parti içi olanlardır. Bütün bu ilişkilerde sosyalizm ruhunu artırmak ve sekter eğilimlere karşı çıkmak gerekir. Ancak bu şekilde Parti saflarımız sağlam ve uyumlu olur, sonuç olarak daha verimli savaşılabilir. Parti'nin çalışma biçimini düzeltirken çözmemiz gereken önemli bir sorundur bu. Sekterlik, öznelliğin örgüt içi ilişkilere yansımasıdır: eğer öznellikten kurtulmak ve gerçeği olaylardan almak şeklindeki marksist-leninist anlayışı yinelemek istiyorsak, sekterliğin Parti'deki kalıntılarını süpürüp atmalı ve Parti çıkarlarının kişisel yada bölümsel çıkarlardan önce geldiği prensibinden yola çıkıp, Parti'nin tam anlamıyla birlik ve dayanışmaya ulaşmasını sağlamalıyız.

parti dışı kitlelerle ikilik

Sekterlik kalıntıları Parti'nin dış ilişkilerinden de sökülüp atılmalıdır. Bunun nedeni şudur: Düşmanı sadece Parti'deki yoldaşlar arasında değil, ancak ülkedeki bütün insanlar arasında birlik sağlarsak yenebiliriz. Yirmi yıldır Parti'miz bütün ülkedeki insanları birleştirmek amacı uğruna güç fakat başarılı bir çalışmada bulundu ve çalışmanın başarısı Direnme Savaşı'nın başlangıcından beri eskisinden daha fazla. Ne var ki bu durum bütün yoldaşlarımızın sekter eğilimlerden arınmış şekilde kitlelerle olan ilişkilerinde en doğru biçimi bulmuş oldukları anlamına gelmez. Gerçekte sekter eğilimler bir çok yoldaşta ve bazan sakıncalı olacak biçimde hâlâ var... Parti-dışı insanlarla olan ilişkilerinde yukarıdan davranıp, diğerleri-

ne hor bakıyorlar ve karşılarındakilerin doğru yanlarına saygı göstereceklerine, onları hakir görüyorlar. Bu tümüyle sekter bir eğilimdir. Böyle yoldaşlar bir kaç marksist kitap okuduktan sonra, daha da alçak gönüllü olacakları yerde, gururlanıyor ve kendi bilgilerinin hamlığına bakmadan diğerlerini işe yaramaz diye nitelendiriyorlar. Yoldaşlarımızın farkına varmaları gereken gerçek; Parti-dışı insanlarla orana vurulduğunda, Parti üyelerinin her zaman azınlıkta kaldığıdır. Her yüz kişide bir kişinin Partili olduğunu varsaysak, 450.000.000'luk Çin nüfusuna karşın 4.500.000 kişilik bir Parti olur. Üye sayımızın bu büyük rakama vardığını düşünsek bile, Partililer toplam nüfusun sadece yüzde biri, geriye kalan yüzde doksan dokuz Parti-dışı insanlar olurdu. Bu durumda onlarla birlikte çalışmamızı engelleyecek nasıl bir sebep olabilir? Bizimle birlikte çalışmak isteyen yada istiyebilecek olanlara gelince, sadece bu isteğe uymak görevimiz vardır. Onları dışarıda bırakmak için kesinlikle hiç bir hakkımız yoktur. Nedir ki, bazı Parti'li yoldaşlar bunu anlamıyor, bizimle birlikte çalışmak istiyenleri hor görüp, onları dışarıda bırakıyorlar. Böyle davranmak için hiçbir neden yoktur. Marx, Engels, Lenin ve Stalin bunu öngören hiçbir şey dediler mi? Hayır. Tam tersine, kitlelerle yakın ilişkiler kurmamız ve kendimizi onlardan uzak tutmamamız için hararetle desteklediler bizi. Yoksa Parti Merkez Komitesi mi böyle bir şeyi öngördü? Hayır. Bütün bildirileri içinde kendimizi kitlelerden ayırıp tek başımıza kalmamızı söyliyen bir tane bile yok. Tam tersine, Merkez Komitesi bize her zaman kitlelerle yakın ilişki kurmamızı ve kendimizi onlardan ayırmamamızı söyledi. Böylece ortaya çıkıyor ki, bizi kitlelerden ayıran eylemlerin dayanağı yoktur ve bazı yoldaşlarımızın kendi kendilerine ortaya çıkardıkları yararsız sekter fikirlerin sonucudur bu. Bu şekliyle sekterlik birtakım yoldaşlarımız arasında çok önemli bir sorun olarak belirmekte ve giderilmesi için Parti içinde geniş bir çalışma yapmamızı gerektirmektedir. Herşeyin üstünde kadrolarımızın bu sorunun ne kadar önemli olduğunu anlamalarını sağlamak ve Parti üyeleri Parti-dışı kadrolarla Parti-dışı insanlar arasında birlik kuruncaya kadar düşmanı kovarak devrimi amacına ulaştırmanın olanaksızlığını anlatmamız gereklidir.

Bütün sekter fikirler öznelci ve devrimin gerçek gereksinmeleriyle bağdaşmaz olduğundan, sekterliğe ve öznelliğe karşı olan savaşımız kesintisiz sürdürülmelidir.

bir örnek parti yazışmalarıyla mücadele

Bir örnek Parti yazışmaları üstüne konuşmak için bugün vakit yok; bu konuyu başka bir toplantıda ele alacağım. Bir örnek Parti yazışmaları pislik ve kötülük için bir araç olup, sekterlik ve öznelliğin belirlediği bir biçimdir. İnsanlara kötülük getiren ve devrime zararı dokunan bu şeyden arınmamız gerekir.[1]

[1] Bir örnek Parti yazışmaları, devrimci saflardaki bir takım kişiler tarafından kaleme alınan ve olayları bilimsel olarak analiz etmek yerine, devrimci söz ve deyimleri üst üste yığarak laf kalabalığı edilen, esasta hiç bir anlamı olmayan yazışmalardır

Öznelliğe karşı savaşmamız için materyalizmi ve diyalektiği yaymamız gereklidir. Ne var ki Parti'mizde bazı yoldaşlar ne materyalist, ne de diyalektik propagandaya ağırlık vermiyorlar. Bazıları da öznelci propagandaya hoşgörü payı tanıyıp, eşdeğerli bir şeymiş gibi davranıyorlar. Marksizm'e inandığını sanan bu yoldaşlar materyalizmi yaymak için hiçbir çaba göstermedikleri gibi, öznelci herhangi bir şey okudukları zaman da üstünde durmuyor, karşı çıkmıyorlar. Bu devrimci bir davranış değildir. Birçok yoldaşımızın öznelci fikirlerle zehirlenmesine, duyarlıklarının körelmesine yol açar. İşte bu nedenle, yoldaşların düşünce yapılarını öznel ve dogmatik sislerden temizlemek üzere Parti içinde aydınlatıcı bir kampanya açılmalı; öznelliğe, sekterliğe ve bir örnek Parti yazışmalarına karşı boykota çağırmalıyız. Bu kötülükler düşman mallarına benzer, çünkü yalnız düşmanımız bizim onları alıp kullanmamızı ve bu şekilde kendimizi şaşırtmaga devam etmemizi ister. Japon mallarına boykot ettiğimiz şekilde;[2] öznelliğin, sekterliğin ve bir örnek Parti yazışmalarının bütün ürünlerine karşı çıkmalı, satışlarını güç duruma getirmeli, satıcılarının da Parti'deki düşük teori düzeyini sömürerek varlıklarını sürdürmelerini engellemeliyiz.

Sonuç olarak, öznelliğe, sekterliğe ve bir örnek Parti yazışmasına karşı çıkarken şu iki amacı aklımızda tutmalıyız: Birincisi, «gelecekteki hatalardan sakınmak için geçmiştekilerden ders almak», ikincisi ise «hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek.» Kişinin duyarlığından uzaklaşmaksızın geçmişteki bütün hatalar gözönüne serilmelidir; gelecekteki şeylerin dikkatlice ve daha iyi yapılması için geçmişte kötü olan şeyin ayrıştırma ve eleştirisi bilimsel bir şekilde yapılmalıdır. «Gelecekteki hatalardan sakınmak için geçmiştekilerden ders almak.» sözüyle anlatılmak istenen şey budur. Ama, hataları sergileyip kusurları eleştirmekteki amacımız, tıpkı bir doktorun hastalığı tedavi etmesi gibi, sadece hastayı kurtarıp, onu ölüme sürüklememek içindir. Apandisitli bir hasta apandisitinin ameliyatla alınması sonucunda kurtarılır. Hata yapmış bir kimse, tedaviden korkup hastalığını gizlemediği, hatalarında ısrar etmediği sürece, dürüstçe ve içtenlikle tedavi olmak isteyip, tavırlarını düzeltmek isteğini belirtirse ona iyi davranıp, iyi bir yoldaş olması için tedavi etmeliyiz. Gidip ona saldırarak hiçbir şey elde edemeyiz. İdeolojik ve siyasal hastalıkları tedavi ederken sert ve katı olmamalı, «hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek» yaklaşımını benimsemeliyiz, tek doğru ve güçlü yöntem budur.

Parti Okulu'nun açılış töreninden yararlanarak uzun uzun konuştum, umarım yoldaşlar söylediklerim üzerinde düşüneceklerdir. *(Alkışlar).*

MAO TSE-TUNG
Seçilmiş Eserler, Cilt III
Çeviren: Faruk Sipahi

[2] Japon mallarına karşı boykot, Çin halkı tarafından Japon emperyalist saldırısına karşı sık sık kullanılan bir direnme metodudur. 4 Mayıs 1919 ulusçu hareketinde, 18 Eylül 1931 olayından sonra ve Japonya'ya Karşı Direnme Savaşında uygulanmıştır.

ölümünün 75. yıldönümünde

engels, sosyalist mücadeleye ışık tutuyor

faruk pekin

Avrupa proletaryası, kendi bilimlnin, birbirleriyle olan ilişkilerinde tarihteki dostluk öykülerinin en yücesini yaşamış olan iki bilim adamı ve savaşçı tarafından yaratılmış olduğunu iddia edebilir.

V. I. Lenin[1].

FRİEDRİCH Engels, bilimsel sosyalizmin iki yüce kurucusundan biri, Karl Marx'ın en büyük dostudur; yürekli bir devrimcidir.

Marksizm denildiği zaman akla yalnızca Karl Marx'ın gelmesi doğru değildir. Marksizmi yalnızca Marx'ın ürünü değil, kendilerinden önceki bilgi birikimini diyalektik ve tarihi materyalizm ile gerçek rayına oturtan Marx ve Engels'indir. Ama temel yapıt **Kapital**'in Marx'ın adını taşıması, Engels'in inanılmaz devrimci alçakgönüllülüğü ile her yerde, her zaman Marx'ın adını öne sürmesi, özellikle onun ölümünden sonra «marksist tarih görüşü», Marx'ın dünya görüşü», «Marx'ın teorisi» gibi deyimler kullanması bilimsel sosyalizmin marksizm olarak adlandırılmasını sağlamıştır. Engels'in çeşitli yazılarında şu cümlelere rastarız:

«...burada geliştirilmiş olan dünyayı görüş tarzı, büyük bir kısmı itibariyle Marx tarafından, ancak küçük bir kısmı da benim tarafımdan kurulmuş ve geliştirilmiş olduğundan...»[2] «... Tarihin birici maddeci görüşü olan bu görüş benden değil, Karl Marx'dan gelmektedir.»[3] «...Bu iki büyük keşfi, materyalist tarih anlayışını ve artı-değer yoluyla kapitalist üretimin sırlarının açığa vurulmasını biz Marx'a borçluyuz»[4], «Nasıl Darwin organik tabiatın gelişme kanununu bulduysa, Marx da insanlık tarihinin gelişme kanununu, o güne kadar bir ideoloji örtüsü altına gizlenmiş olan şu basit gerçeği bulmuştur: İnsanlar, politika, bilim, sanat, din vs. ile uğraşmadan önce yemeli, içmeli, konut ve giyim ihtiyaçlarını karşılamalıdırlar; ve bundan ötürü de hayatın maddi şartlarının üretimi ve dolayısıyla belirli bir halk tarafından belirli bir devirde ulaşılan gelişme düzeyi temeli üzerinde, söz konusu halkın devlet kurumları, sanatı ve hatta din konusundaki görüşleri yükselmiştir. Dolayısıyla, o ana kadar yapılagelenin tam tersine, bunların bu temel üzerinde

1) V. I. Lenin, **Bütün Eserler**, Cilt: 2, s. 26, İngilizce baskısı.

2) F. Engels, **Anti-Dühring-Bay Eugen Dühring'in Bilimde Devrimi**, (Çev: M. R. Baraner), Sol Yayınları, Ankara 1966, s. 40.

3) Friedrich Engels, **Almanya'da Köylü Savaşı**, (Çev: Ş. Hulusi), Payel Yayınevi, İstanbul 1967, s. 6.

4) F. Engels, **Anti-dühring**, s. 67.

açıklanmaları gerekir.»(5) «Bütün Manifest boyunca görülen temel fikir her tarih döneminin ekonomik üretimi ve zorunlu olarak bundan çıkan toplumsal biçimlenme o dönemin politik ve düşünce tarihinin temelini teşkil ettiği; ve bunun sonucu olarak (ilkel komünal toprak mülkiyetinin ortadan kalkmasından bu yana) bütün tarihin sömürülen ile sömüren, egemen olan ile egemen olmayan sınıfların toplumsal gelişmenin çeşiti aşamalarındaki mücadelelerinin, yani sınıf mücaddelerinin tarihi olduğu; fakat bu mücadelenin şimdi ulaştığı aşamada, sömürülen ve ezilen sınıfın (proletaryanın), aynı zamanda bütün toplumu sömürüden, ezilmeden ve sınıf mucadelelerinden nihai olarak kurtarmadan, kendini sömüren ve ezen sınıftan (burjuvazıden) kurtaramayacağı fikri, bu temel fikir sadece ve tek başına Marx'a aittir.»(6). «Burada şahsı bir açıklama yapmama izin verilsin. Son zamanlarda, ardarda birkaç kere, bu teorinin hazırlanmasındaki payım söz konusu edildi ve bundan dolayıdır ki burada, bu noktayı açıklığa kavuşturacak birkaç sözü söylemekten kendimi alamıyorum. Marx'la kırk yıllık işbirliğim sırasında ve ondan önce, teorinin hazırlanmasında ve özellikle geliştirilmesinde belli bir ölçüde pay sahibi olduğumu şahsen inkar edemem. Fakat, özellikle iktisat ve tarih alanında, teorinin temel yön verici fikirlerinin en büyük kısmı ve yine özellikle bu fikirlerin nihai ve kesin ifadeleri Marx'a aittir. Benim kattığımı - olsa olsa, birkaç özel bilgi dahı dışında- Marx pekâlâ bensiz de gerçekleştirebilirdi. Fakat Marx'ın yaptığını ben yapamazdım. Marx hepimizi aşıyordu, hepimizden daha çabuk, daha uzağı ve daha genişi görüyordu. Marx bir dahi idi, bizler olsa olsa kabiliyetli kişiler. O olmasaydı, teori bugünkü halinden pek uzak bulunurdu. Demek ki, haklı olarak onun adını taşıyor.»(7).

İşte biz, bilimsel sosyalizmin **MARKSİZM** olarak adlandırılmasını, onun gerçek isim babalığını Engels'e borçluyuz. Ama bu durum, 40 yıllık ortak çalışmaları boyunca sürekli olarak arka planda çalışan, zamanın çok ileri, gerçek bilim adamı olan, yüce insan Enges'i gölgelememiş, onu daha da yüceltmiştir.

Buna karşılık Marx'ın, Engels'e yazmış olduğu mektuplarda «işbirliğimiz», «görüşümüz», «teorimiz», «doktrinimiz», «prensiplerimiz» kelimelerini görmekteyiz. Özellikle **Ekonomi Politiğin Önsözü**'nde Marx, Engels'in daha 1845'lerde kendi görüşleri ile çakışan görüşleri dile getirmiş olduğunu ve ortak çalışma ile teoriyi o günkü düzeyine ulaştırabildiklerini söylemektedir(8).

Gerçekte Marx ve Engels'in çalışmalarını -özellikle 1844 yılından sonra- ayırmak son derece güçtür. Marx - Engels ilişkisi tarihin şimdiye kadar kaydedemediği teorik ve pratik düzeydeki en yüce, en verimli dostluktur; toplumları yerinden oynatan büyük kuvvettir.

Marx ve Engels, çalışmalarını sürekli olarak beraber geliştirmişlerdir. Beraber kitap yazmışlar, sosyalizmin zaferi için beraber savaşmışlar, birinin yazdığına öteki imza koymuş, birinin topladığı bilgiyi diğeri kullanmış, yazdıklarını beraber tartışmışlar, gerektiğinde iştölumt yapmışlar ve aynı baskılara göğüs germişlerdir. Marx ve Engels, **Kutsal Aile'yi, Alman İdeolojisi'ni** ve **Komünist Manifesto'yu** beraber yazmışlardır. Marx'ın para durumunun çok kötü olduğu günlerde yazı gönderdiği **New York Daily Tribune**'deki makalelerin birçoğu, özellikle Almanya üzerine olanları En.

5) Engels'in Marx'ın mezarı başında yaptığı konuşmadan

6) Karl Marx-Friedrich Engels, **Komünist Manifesto,** (Yay: S. Ege), Bilim ve Sosyalizm Yayınları Ankara 1968, s. 20

7) K. Marx, F. Engels, **Felsefe İncelemeleri,** (Çev: C Eroğul), Sol Yayınları, Ankara 1968, s. 44, dipnot

8) Engels'in daha bütünsel anlaşılması amacıyla okurlarımıza önce **ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisinin** 174-1 sayısında çıkan «Karl Marx ve Öğretisi» adlı derlememizi okumalarını salık veririz. Bu yazımızda oradaki bilgilerin çoğunu tekrar etmekten kaçındık.

gels tarafından yazılmıştır. Engels'in yazdığı **Anti - Dühring**'in bir bölümü ise Karl Marx tarafından kaleme alınmıştır. Gerçekte iki temel eser olan **Anti - Dühring** ve **Kapital**'in birinci cildi, ortak eser gibidir. Birbirlerine yazdıkları mektuplar, tartışma konuları bunu göstermektedir. Marx, özellikle, **Kapital**'i yazarken sürekli olarak günlük ekonomik faaliyet içinde bulunan Engels'in pratik bilgisinden faydalanmıştır. **Kapital**'in tanıtılması, ikinci ve üçüncü ciltlerin basılması, İngilizceye çevrilmesi, Marx'ın diğer eserlerinin yayınlanması, hep Engels tarafından gerçekleştirilmiştir. Engels'in özellikle 1850 yılından sonra sürekli olarak Karl Marx'a gönderdiği mali yardım ise, tek cümle ile, Marx'ın kavgasının sürekli olmasını gerçekleştirmiştir. Nitekim Karl Marx da, **Kapital**'in birinci cildi bitince, dostuna şunları yazmıştır:

«Nihayet bu cilt hazır. Onun tamamlanışı sana, yalnızca sana aittir. Senin, benim lehime fedakarlıkta bulunman olmaksızın üç cilt haline getirilen bu muazzam çalışmayı hiçbir zaman tamamlayamazdım. Seni şükranlarımla kucaklarım

Marx ve Engels, ekonomi tarih, felsefe ve politika konularını beraber tartışmışlar, Avrupa işçi sınıfı hareketlerinde beraber savaşmışlar, doğa, toplum, insan düşüncesinin genel yasalarını -diyalektik ve tarihi materyalizmi, kapitalizmin komünizme dönüşmesinin zorunluluğu görüşünü, proletaryanın insanları baskı ve sömürüden kurtaracak tek güç olduğu düşüncesini, proleter sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğünün gerekliliğini ve proletaryanın bütün görevlerinin ancak bir proleter parti ile gerçekleşebileceği görüşünü beraber geliştirmişler ve «bilimsel sosyalizmin ustaları» olarak ölümsüzlüğe kavuşmuşlardır.

Eşsiz bir tarihçi, doğuştan materyalist diyalektisyen olan, ekonomide, matematikte ve tabii bilimlerde zamanın en ileri, en bilimsel görüşlerini dile getiren Friedrich Engels, özellikle **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu, Anti-Dühring** (ve buna bağlı olarak **Doğanın Diyalektiği**) ve çeşitli askeri yazıları ile bütün haşmetiyle dünya proleter sosyalist hareketinde yaşamaktadır.

tarih ve ekonomi politik üzerine görüşleri

Friedrich Engels, 28 Kasım 1820 yılında Almanya'nın Wuppertal bölgesinde Barmen şehrinde doğmuştur. Engels'in babası, protestan cemiyetlerine fazlasıyla bağlı, Prusya'ya sadık bir dokuma fabrikatörüdür. Babası, oğlunun kendisi gibi tüccar olmasını arzulamış ve bu yolda çaba göstermiştir. Engels'in çocukluğu bu ticaret ortamında geçmiştir. 1837'de okulu bırakmış ve babasının yazıhanesinde çalışmaya başlamıştır.

İlk yazılarını 1838'de Bremen'de yazmıştır. 1838 - 41 yılları arasında Hamburg'ta Karl Gutzkow tarafından çıkartılmakta olan **Telegraph für Deutschland** ve **Morgenblätter für gebildete Leser** için makaleler kaleme almıştır. İlk yazılarında hep «Friedrich Oswald» takma adını kullanmıştır. 1838 - 42 döneminde Engels, genç hegelcilerle ilişki kurmuş, bu çevre Marx gibi, Engels'in de ilgisini çekmiştir. Arnold Ruge, Bruno Bauer, Max Stirner Ludwig Feuerbach gibi kişiler de bu çevreden olup, «özgürler» adlı bir kulüpte çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu dönemde Engels büyük bir şevkle Hegel çalışmıştır.

1841 - 42'de gönüllü topçu olarak Prusya ordusunda görev almıştır. Bu süre içinde askeri yeteneğini ve bilgisini geliştirmiştir. 1842'de Manchester'deki buroya gitmek zorunda kalınca orada sürekli olarak İngiliz işçi sınıfı ve İngiliz tarihi hakkında bilgi toplamış ve zaman zaman İngiltere'deki «Adalet Birliği» üyeleriyle ilişki kurmuştur.

Engels, bu arada, **Vorwarts, Schweizerischer Republikaner,** Marx tarafından yönetilen **Rheinische Zeitung** ve Robert Owen tarafından yönetilen **New Moral World** adlı yayınlara makale göndermiştir. Engels'in ilk önemli yazıları **Deutsch -**

Französisiche Jahrbücher'de çıkan «Ulusal Ekonominin Eleştirisinin Taslağı» adlı makalesiyle «İngiltere'nın Durumu» adlı yazısıdır.

Engels'in «Ulusal Ekonominin Eleştirisinin Taslağı» yazısı, ekonomi politiğin bir analizidir. Ekonomi, ticaret, değer, üretim faktörleri kira, iş, özel mülkiyet, rekabet, nüfus teorisi konularına değinen Engels bu makalesinde endüstri devriminin sonuçlarını, proletaryanın yerini, zamanının ekonomi teorilerini ve zenginliğin merkezileşmesinin sonuçlarını tartışmakta, sınıf savaşları ve devrimden söz edip, kapitalizmdeki fazla üretim ve proletarya ile burjuvazinin karşı karşıya gelmesi sonucunda devrimin kaçınılmaz olduğunu ve komünizmin kurulacağını ileri sürmektedir. Marx, bu makaleye büyük önem vermiş ve bunu her zaman belirtmiştir.

Engels, kendi zamanında burjuvazinin karşısına dikilmek cesaretini gösteren Thomas Carlyle için çeşitli yazılar yazmıştır. Yukarıda sözünü ettiğimiz «İngiltere'nin Durumu» adlı makale, Carlyle'in 1843'te Londra'da çıkan **Past and Present** adlı eserine yapılan eleştiridir. Bu eleştirinin devamı sonraları **Vorwärts** Dergisi'nde çıkmıştır. Engels, ayrıca, **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu** adlı kitabında (S. 104-105-107 132-308-312-332) ve 1850 yılında Carlyle'ın **Son Günlerin Broşürleri**'ne yaptığı eleştirisinde Carlyle'ın görüşlerini eleştirmiştir. Bu yazılarında Engels, Carlyle'ın dunya görüşüne karşı çıkmış, dünyanın gelişme kanunlarının, sınıf ayrılıklarının ve sınıflar arası çelişmelerin her devirde değişmeyen aynı şeyler olduğu hakkındaki görüşlerini eleştirmiş ve onun «kahramanlar» tezine, dünyadaki değişimleri, devrimleri kahramanlara mal eden görüşüne şiddetle çatmış, tarihin yapıcısının ancak kitleler olduğunu savunmuştur.

Başlangıçta Carlyle'da ilerici bir özellik gören Engels («sosyal karışıklığın nedenlerinde bütün İngiliz burjuvalarından daha fazla derine iniyor. Umarım ki, doğru yolu bulan Carlyle o yolu izlemek gücünü gösterecektir.»), daha sonra onun tam bir gerici haline geldiğini görünce, 1850 yılında yazdığı makalede onu çok daha sert eleştirmiştir.

Engels, «Ulusal Ekonominin Eleştirisinin Taslağı»ndaki görüşleri Mayıs 1845'te kitap halinde basılan **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu** adlı eserinde daha açıklığa kavuşturmuş, pratik içinde somutlamıştır. Bu kitap, marksist ekonomi ilkelerinin bazılarını ortaya koyması, diyalektik ve tarihi materyalizm ve sınıf savaşlarını tartışması, bir ülkedeki işçi sınıfının durumunu ve devrimci gücünü çok açık ortaya koyması bakımından sosyalizmin en temel klasikleri arasında sayılmaktadır. Engels'in çok genç yaşta yazdığı bu kitap, bir çok meselede ilk açılımı olduğu için, o zamanki devrimci çevrede büyük bir ün yapmış, bütün devrimcilerin söz ettiği, el altında bulundurduğu bir kitap olmuştur.

Henüz türkçeye çevrilmemiş olan **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu** bir önsöz ile başlar. Sonra Engels'ın, kitabı İngiliz işçi sınıfına ithafı gelir. Kitap, 12 bölümden oluşmuştur: Tarihsel Başlangıç, Sanayi Proletaryası, Büyük Kentler, Rekabet, İrlandalıların Göçü, Sanayileşmenin Sonuçları, Proletarya (1 ve 2), İşçi Sınıfı Hareketleri, Madenciler, Toprak İşçileri, Burjuvazinin Tutumu ve Sonuç.

işçi sınıfı üzerine görüşleri

Önsözde işçi sınıfının durumunun yalnız İngiltere'ye özgü olmadığını, Fransa ve Almanya'da aynı mahiyette bulunduğunu belirten Engels, Tarihsel Girişte genellikle endüstri devriminin doğuşunu, burjuvazinin çıkışını ve endüstrinin büyük kentler yaratmasını inceler. Sanayi Proletaryası Bölümü, işçi sınıfının çalıştığı kötü şartları anlatır, burjuvazi ve proletarya çelişkisini bütün somut örnekleriyle gözler önüne serer. Büyük Kentler bölümü, devrin ekonomik gelişimini anlatır. Engels, diğer bölümlerde işçi sınıfının durumunu çeşitli yönleriyle, bütün toplumsal ve ekonomik sonuçlarıyla inceler. Politik hareketleri ve hedefleri anlatır. Özellikle İşçi Sı-

nıfi Hareketleri bölümünde devletin sınıfsal karakterini ortaya koyar ve işçi sınıfının hareketlerini analiz ederek bundan pratik sonuçlara varır. Proletarya iki yoldan birini seçmek zorundadır: Açlık yada devrim.

Engels, bu kitabında, sürekli olarak ücret, kira, kaynakların tam kullanımı sorunlarını tartışan burjuva ekonomistlerinin tersine, ekonomik gelişmeyi incelemeye çalışmış, diyalektik ve tarihi materyalizmi daha henüz çok kesin olarak ortaya koymuş olmamalarına rağmen, bütün araştırmada diyalektik yöntemi kullanmış, işçi sınıfının gücünü bütün yönleriyle açıklamıştır. Marx ve Lenin, Engels'in bu kitabına büyük önem vermişlerdir. Genç Engels'in görüşlerini yansıtması açısından kitabın sonuç bölümü çok ilginçtir:

«İngiltere'deki işçilerin durumunu, ülkede geçirdiğim 21 ay boyunca edindiğim gözlemlerime ve de resmi ve otantik raporlara dayanarak açıklamış bulunuyorum. Bu sayfalarda da defalarca belirttiğim gibi, İngiliz proletaryasının durumu dayanılamaz ve böyle sine devam edemez bir haldedir. Elbette bu sonuca ulaşan yegane insan ben değilim. 1833 yılında Galkell, bu durumun sonucunun barışçıl olabileceğinden şüphe ettiğini belirtmiş ve bir devrimin önlenmesinin zor olabileceğini düşünmüştür. Birkaç yıl sonra Carlyle (1838), Chartist hareketinin doğuşunu ve işçiler arasındaki devrimci atmosferi göz önüne alarak, işçilerin Barmecide yortusunda sekiz uzun yıl sessizce oturup liberal burjuvazinin boş vaadleri ile karın doyurmalarını şaşkınlıkla karşıladığını belirtmiştir. 1844 yılında Carlyle, Avrupa'nın, hiç değilse İngiltere'nin biraz daha yaşanabilir bir yer olabilmesi için işçilerin acil olarak örgütlenmesinde ısrar etmiştir. Avrupa'nın en önemli gazetesi olan **The Times**, 1844 haziranında şunları söylemişti: Konaklara savaş, kulübelere barış - ülkede başlayabilecek olan terörün parolasıdır. Zenginler, dikkatli olun.

«İngiliz burjuvazisinin gelecekteki görünümünü son bir defa gözden geçirelim. Burjuvazinin görüş açısından bakınca, kendisi için olabilecek en kötü şey, yabancı bir endüstrinin, bilhassa Amerikan endüstrisinin, Mısır Kanunu'nun birkaç yıla kadar iptali beklendiği halde, İngiliz endüstrisi ile eşit koşullar altında başarı ile yarışabilir hale gelmesidir. Alman endüstrisi büyük çabalar içindeyken Amerikan endüstrisi de fevkalade bir biçimde gelişmektedir. Birleşik Devletler'in muazzam miktarda zenginlikleri, sınırsız kömür ve demir cevherleri, su enerjisi sağlayabilecek kaynakları, ulaşıma elverişli nehirleri ve (herşeyden önce) de soğukkanlı ve tembel İngilizlerle karşılaştırıldığında çalışkan ve enerji dolu insanları var. Birleşik Devletler, on yıldan daha kısa bir süre içinde İngiliz rakipleriyle başarı ile yarışabilen bir [pamuk] sanayii kurmuştur ki, bu sanayi (İngiltere için bilhassa önemlidir) Amerikalılar Kuzey ve Güney Amerika pazarlarında İngilizlerin yerini ele geçirmiş bulunuyorlar ve İngilizlerle Çin'de de yarışmaktadırlar. Aynı durum imalatın diğer dalları için de söylenebilir. [Bütün dünyaya] imal edilmiş ürünleri sevketme tekelini zaptedebilmek için gerekli doğal kaynaklara sahip bir ülke varsa, o da Birleşik Devletler'dir. Böylesine bir gelişim İngiliz endüstrisi için hayati bir sarsıntı olacaktır. Eğer şimdilik sosyal koşullar değiştirilmezse bu iş, önümüzdeki yirmi yıl içinde gerçekleşecektir. O zamana kadar da emekçi sınıfların çoğunluğu, sürekli olarak «fazlalık» olduklarını ve yegane tercihlerinin de açlıktan ölmekle devrim yapmak arasında olduğunu kavramış olacaklardır...

«Orta sınıfların sürekli yok olmaları ve sermayenin gittikçe hızlanarak daha az ellerde toplanması sonucunda çoğalan emekçi sınıflar, bir kaç milyoner dışında tüm ulusun işçilerden oluşmasına kadar geometrik oranlı ile genişleyecektir. Bu gerçekleştiği zaman da proletarya için iktidarı ele geçirmenin ne kadar kolay olduğu proletarya tarafından kavranacak ve bundan sonra da devrim gelecektir...

«İngiltere'nin gelecek olaylarını tahmin etmek bilhassa kolaydır, çünkü bu ülkede sosyal gelişim gayet açık ve belirgindir. Devrim **mutlaka** gelecektir. [Burjuvazi ile işçiler arasındaki uzlaşmaz çelişmenin] barışçı bir sonuca ulaşması ar-

tık çok geçtir. Fakat (eğer barışçıl çözüm olabilirse) bu da burjuvazideri ziyade proletaryadaki değişmeden öturü olacaktır. İşçilerin daha fazla sosyalist ve komünist unsurları benimsemesiyle devrim, daha az kanlı, daha az vahşi ve daha az kinci olacaktır.

«İlke olarak komünizm, burjuvazi ile proletarya arasındaki sürtüşmenin üstünde ve tepesinde durur. Komünizm bu sürtüşmeyle günümüzde, yalnızca onun tarihsel önemin-den öturü ilgilenir. Komünizm bu sürtüşmenin gelecek e hakli çıkarılmasını düşünmez. Komünizm bu iki sosyal sınıf arasındaki rakabetin gerçekten ortadan kaldırılmasını önerir. Komünizm bilir ki, bu rekabet ne kadar uzun sürerse, proletaryanın, orta sınıfların açık ve amansız düşmanı olması da o kadar kaçınılmaz olacaktır. Proletaryanın kendini ezenlere karşı duyduğu öfke, işçi sınıfı hareketinin ilk aşamalarında hareketi geliştirmek için en önemli itici güçtür Fakat komünizm sınıf düşmanlığını aşar, çünkü o yalnız işçi sınıfını değil, fakat tüm insanlığı kapsayan bir harekettir Doğaldır ki, hiçbir komünist, burjuva sınıfına mensup belirli kişilerden öç almayı önermez. Komünistler bugünkü koşullar altında bu zamanda orta sınıflara mensup kişilerin kendileri gibi davranmalarının gerektiğinin kaçınılmaz olduğunu kavramışlardır. İngiliz sosyalizmi (yani komünizm) burjuvaların birer birer olarak tüm orta sınıfların eylemlerinden sorumlu olmadıkları doktrinini şüphe yok kabul eder. İngiliz işçileri sosyalist doktrinleri kabul ettikçe orta sınıflara karşı olan öfkeleri daha artacaktır. Fakat eğer bu öfke bugünkü yoğunluğunda tutulursa bundan vahim sonuçlar doğacaktır. Proletarya daha fazla sosyalistleştikçe orta sınıflara karşı olan muhalefeti daha az şiddetli ve daha az vahşi olacaktır. Eğer tüm İngiliz işçilerini devrimin patlamasından önce komünist yapabilirsek o zaman devrim barışçıl bir devrim olacaktır. Bu olanaksızdır. Artık çok geçtir. İngiltere'de zenginler ve fakirler arasında açık bir savaşın patlak vermesinin kaçınılmaz olduğunu zannederim. Fakat beklenebilir ki, ayaklanma başladığında İngiliz işçi sınıfı Komünist Partisi'nin ortaya çıkmasıyla birlikte devrimin daha fazla gaddar unsurlarının üstesinden gelebilmek için temel sosyal sorunları yeterince açıkça anlayacaktır. Böylece yeni bir Thermidor faciası önlenebilecektir. Fransız tecrübesi ihmal edilmemiştir ve hemen hemen Chartist önderlerinin çoğunluğu komünisttirler. Şu anda acınacak kadar küçük, fakat gençlerin katılmasıyla genişleyebilecek olan orta sınıfın daha münevver bölümü, komunistlere bağlanmayı yalnızca işçi sınıfı Chartistlerine bağlanmadan daha kolay bulabilir, çünkü komünizm proletarya ile burjuvazinin arasındaki mücadelenin dışında durur.

«Eğer çıkardığımız sonuçların doğruluğunu göstermek için ispatımızı yeteri kadar ilerletemediysek, bu sonuçların kaçınılmaz olarak İngiltere tarihinin incelemesinden ortaya çıktığını göstermek için başka bir fırsatın elimize geçmesini umit ederiz. Fakat şimdiye kadar söylediklerime bağlıyım. Bireyler tarafından ve dolaylı vasıtalarla zaten başlamış olan İngiltere'deki fakirlerin zenginlere karşı savaşı, yakın bir gelecekte tüm proletarya tarafından açık olarak başlatılacaktır. İlgili partilerin barışçı bir çözüme ulaşmaları artık çok geçtir. İki sınıf arasındaki uçurum gittikçe daha da genişlemektedir. Direnme ruhu, işçilere gittikçe daha da dolmaktadır. Proletaryanın kendini ezenlere karşı olan duyguları daha da öfkeli bir hale gelmektedir. İşçiler ufak gerilla çatışmalarından daha ciddi nitelikteki gösterilere ve silahlı çatışmalara doğru gitmektedirler. Pek yakında bütün heyecanı harekete geçirmek için sadece bir taşı yerinden oynatmak yetecek. «Konaklara savaş kulübelere barış» çağrıları bütün ülkede yankılandığı zaman, zenginlerin kellelerini korumaları için zaman artık çok geç olacaktır.»(9)

Engels'in yazdıkları şu ana kadar tam olarak İnilgetere'de gerçekleşememiştir, ama aynı yaklaşım etrafında burju-

9) Engels, **The Condition of the Working Class in England**, (Trans and ed. by W. O. Henderson and W H. Chaloner), Basil Blackwell 1958, s. 332-336.

valar çok ülkede kellelerini koruyamamışlar ve kapitalizm sürekli darbe yemiştir. Günümüzde de kapitalizm ve burjuvalar son günlerini yaşamakta, yerlerini sosyalizme ve proleter sosyalistlere bırakmaktadırlar.

engels ve marx'ın işbirliği

Engels, Manchester dönüşü 1844 Ağustosunun sonunda Marx ile buluşmuş ve kendi görüşlerinin tıpatıp onunkilere uyduğunu görmüştür. Bu karşılaşma Marx ile Engels'in ilk karşılaşması olmamıştır. Engels ile Marx 1842 yılında **Rheinische Zeitung** yazıhanesinde tanışmışlardır. Engels'in «Ulusal Ekonominin Eleştirisinin Taslağı» adlı makalesi Marx'ın ilgisini çekmiş, birbirlerine mektup yazmışlardır. 1844 yılında bu iki büyük devrimci tekrar karşılaştıklarında bütün noktalarda anlaştıklarını görmüşler ve aralarında çok güçlü ve çok verimli bir dostluk başlamıştır.

Bu dostluğun ilk ürünü 1854 Şubatında Marx ve Engels'e Bruno Bauer tarafından yapılan suçlamalara cevap veren bir kitap olmuştur: **Kutsal Aile yada Bruno Bauer Takımına Karşı Eleştirisel Eleştirinin Eleştirisi.** Büyük bir kısmı Marx tarafından yazılan bu eserde metafizik görüşleri ve Bauer'in kişiliğinde genç hegelcileri, bireyi tarihin yapıcısı olarak gösteren görüşleri şiddetle eleştirmişler, Fransız maddeciliğinin sosyalist ve komünist eğilimini göstermişler, temel ilkelerden birini ortaya koymuşlardır: Tarihin yapıcısı kahramanlar değil kitlelerdir. Yine Marx ve Engels bu görevi, bu tarihi misyonu gerçekleştirecek kitlelerin işçi sınıfı olduğunu ortaya koymuşlardır. Proletaryanın bu tarihsel rolünün ortaya koyulması, sosyalizmi «ütopik» olmaktan çıkarıp, onu gerçek rayına oturtmuştur.

Marx ve Engels **Kutsal Aile**'de geleceğin toplumu konusunda şunları yazmışlardır:

«İnsanın başlangıçtaki iyiliği, insanlar arasında doğadan gelen zihin yeteneklerinin eşitliği, eğitim, deney ve alışkanlığı herşeyi yapabilirliği, dış koşulların insan üstündeki etkisi, endüstrinin büyük önemi, zevkin değeri vb. üstüne materyalist teoriler incelenince, bunları komünizm ve sosyalizmle zorunlu olarak birleştiren şeyin ne olduğunu keşfetmek için olağanüstü bir sezgi gerekmez. İnsan bütün bilgisini duyumlanabilir dünyadan alıyor, bütün deneyini duyumlanabilir dünyadan ediniyorsa, bu, ampirik dünya (olgu dünyası) insanın orada gerçekten insanlığa ilişkin olanı yaşayabileceği ve benimseyebileceği, insanın kendisinin insan olarak yaşayabileceği biçimde düzenlenmeli demektir. Aydınlanmış benlik çıkarı, her türlü ahlak ilkesiyle, her bireyin özel çıkarının insanlığın genel yararlarıyla üst üste çakışması gerekir. İnsan materyalistlerin anlamında özgür değilse, yani şu yada bu olaydan kaçınmak bakımından olumsuz olarak özgür değil de, gerçek bireyliğini anlatıma kavuşturmak bakımından olumlu olarak özgürse, bireyleri suçlarından ötürü cezalandırmak yerine, suçu doğuran toplumsal koşulları ortadan kaldırmalı ve her bireye yaşamını geliştirmesi için toplumda gereken alanı vermeliyiz. İnsanın koşullar meydana getiriyorsa, bu koşullar insanca meydana getirilmelidir. İnsan doğada toplumsal bir varlıksa, gerçek doğasını ancak toplumda geliştirir ve doğasının gücü özel bireylerin gücü ile değil, toplumun gücü ile ölçülmelidir.»[10]

Engels, 1845 baharında **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu** adlı kitabını bitirdikten sonra Brüksel'e gidip Marx ile buluşmuştur. Geliştirdikleri dünya görüşünü biraz daha açmak amacıyla bu iki bilimadamı **Alman İdeolojisi** adıyla ikinci ortak eserlerini yazmışlardır. Bu eserde hegel idealizmine ve genç hegelcilerin sübjektif idealizmine kıyasıya çatıp, Feuerbach'ın anti-idealist kavgasının hakkını vermekle beraber,

10) MEGA 1 3. s. 307-8; K. Marx-F. Engels, **Felsefe İncelemeleri**, s. 130; yukarıdaki çeviri, Tunçay, Mete, **Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi. 3, Yakın Çağ.** Ankara üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1969, s. 123.

onun metafizik materyalizmini eleştirmişler ve tarihi materyalizmin temel ilkelerini formüle etmişlerdir. Yine ilk olarak bu eserde toplumların gelişme kanunlarına yaklaşım getirmişler, sınıf çelişmelerinin tarihin itici gücü olduğunu yeniden belirterek, işçi sınıfının gücünü ve onun siyasi hedeflerini, komünist toplumun bazı özelliklerini ortaya koymuşlardır.

propagandacı ve ajitatör olarak engels

Marx ve Engels, hiçbir zaman yalnızca bilimsel sosyalizmin iki teorisyeni olmakla kalmamışlar, aynı zamanda Avrupa işçi sınıfı hareketinin vazgeçilmez iki güçlü savaşçısı, propagandacı ve ajitatör olarak güçlü işler yapmışlardır. Onlar kitlelerden öğrenerek kitlelere öğretmişlerdir.

İlk olarak bilimsel sosyalizmi işçi sınıfına aktarabilmek amacıyla 1846'da Brüksel'de Komünistler Haberleşme Komitesi kurup çeşitli örgütlerle haberleşmeye başlamışlar, bu haberleşme sürecinde burjuva ideolojisini ve onun sosyalist safhalardaki uzantısı, küçük burjuva sosyalizmine karşı amansız bir ideolojik mücadele surdürmüşlerdir. O günlerde Wilhelm Weitling'de ifadesini bulan «ütopik sosyalizm» ve Hess, Kriege, Grün tarafından savunulan «gerçek sosyalizm» görüşlerinin işçi sınıfı hareketini saptırdıklarını her yerde anlatmışlardır. Marx ve Engels bu amaçla 1846'da **Kriege'ye Karşı Genelge** adlı önemli dökümanı yayınlamışlardır. Sonra gelişen proudhoncu görüşlere karşı savaşmışlar, 1847'de Marx Proudhon'u eleştiren **Felsefe'nin Sefaleti** adlı kitabını yazmıştır. 1846 yılında görevli olarak Paris'e giden, Engels, orada devrimcilerle uzun uzun tartışma fırsatını bulmuştur.

Engels 1847'de «gerçek sosyalizmin» temsilcilerinden Karl Grün'ün Goethe'yi Feuerbach'ın öğrencisi ve gerçek sosyalist olarak tanıtan **İnsan Bakımından Goethe'ye Dair** adlı kitabını eleştirmek amacıyla **Deutsche Brüsseler Zeitung**'da seri makaleler yayınlamış, bu yazılarında İnsan = küçük burjuva saçma görüşüyle alay ederek, insanları kategorilere ayırmanın sınıfsal temelini açıklamıştır.

1847 yılında Londra'daki Adiller Birliği Marx ve Engels'i birliğe katılmaya ve onun örgütlenmesine yardımcı olmaya çağırınca Engels, Paris delegesi olarak Londra'ya gitmiştir. Haziran 1847 de yapılan Kongre'de Adiller Birliği, **Komünist Ligası** adını alıp, «bütün insanlar kardeştirler» şiarı, «bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» proleter enternasyonalist şiarına çevrilmiştir. Komünist Ligası'nın Engels tarafından kaleme alınan tüzüğünde işçi sınıfı hareketinin amacı şöyle belirtilmiştir. «Liga'nın amacı burjuvaziyi, proletaryanın yönetilmesini yoketmek, uzlaşmaz sınıf çelişmelerine dayanan eski, burjuva toplumunu yıkmak ve özel mülkiyete dayanmayan, yeni sınıfsız toplumu kurmaktır.» Böylelikle Marx ve Engels'in kurduğu bilimsel sosyalizm çok kısa bir zaman içinde küçük burjuva sosyalist görüşlerinin üstüne çıkarak günlük mücadelede uygulanmaya başlamıştır.

Marx ve Engels sürekli olarak her demokratik hareketi ve örgütü desteklemişler, ve bu arada burjuva demokratik devriminin proletarya devrimine geçişte zorunlu bir aşama olduğunu belirtip, sonraları geliştirecekleri «**kesintisiz devrim**» teorisinin ilk tohumlarını atmışlardır.

Marx ve Engels Kasım 1847'de yapılan Komünist Ligası'nın II. Kongresi'ne katılmak için gittikleri Londra'da çok sayıda devrimci ile tartışma olanağını bulmuşlardır. Engels, Londra'daki bir konuşmasında marksizmin milli meseledeki temel görüşü olan «başka bir ulusu ezen bir ulus özgür olamaz» ilkesini dile getirmiştir. Kongre'nin kararı üzerine Marx ve Engels, **Komünist Manifesto**'yu yazmışlardır. **Manifesto**'nun ilk taslaklarını Engels hazırlamıştır. ***Manifesto***, diyalektik ve tarihi materyalizmi özetlemiş, kapitalizmin çöküşünü hazırlayan ve yeni sınıfsız toplumun kurucusu olan proletaryanın tarihsel rolünü ortaya koymuş, proletaryanın

kes'n zaferi için işçi sınıfının en bilinçli kesiminin oluşturduğu komünist partisinin öncü rolünü formüle etmiş, proletarya diktatörlüğü, proletarya enternasyonalizmi ve komünizm meselelerini açıklığa kavuşturmuştur. Marx öldükten sonra Engels **Manifesto**'nun çeşitli dillerde yapılan çevirileri ve yeni baskıları için çok sayıda önsöz yazmıştır.

örgütleyici olarak engels

Komünist Manifesto'nun çıkışı 1848 Fransız burjuva demokratik devrimi'yle çakışmıştır. Engels, Marx'ın başkan olduğu Komünist Ligası yönetim kuruluna seçilmiş, her ikisi de Almanya'ya giderek orada kitleleri örgütleme görevini üstlenmiştir. Almanya'daki hareket gelişince Marx ve Engels 1848'de **Alman Komünist Partisinin İstekleri** adlı önemli bir yazı yayınlamışlardır.

Marx ve Engels 1 Haziran 1848'de «Demokrasinin Organı» alt başlığıyla **Neue Rheinische Zeitung**'u (NRZ)i çıkarmışlardır. Gazete çok kısa bir zamanda yalnız Almanya'nın değil, bütün Avrupa devrimcilerinin gazetesi olmuştur. Marx ve Engels bu gazetede 1848-49 yıllarının bilimsel analizini yapmışlar, mücadelenin sloganlarını ve acil görevlerini formüle etmişlerdir. Burjuvazinin köylüyü aldatmış olduğunu yazıp, parlamentarizmi eleştirmişlerdir. NRZ'un temeldeki proleter karakteri Fransız devrimi ile daha belirgin hale gelmiştir. Marx ve Engels Fransız devriminin yenilgisinden sonra dağılmaya başlayan kitleleri yeniden toparlayabilmek için çok uğraşmışlardır. Gazetelerin etkisi büyük bir hızla geliştikçe, Prusya hükümeti sıkıyönetim ilan ederek, çok sayıda işçiyi tutuklamış, mitingleri dağıtmış ve diğer gazeteler ile birlikte NRZ'u kapatıp, Engels'i şehir dışına atmıştır. Fakat halkın sıkıyönetime karşı direnmesi sonucunda NRZ tekrar Köln sokaklarında satılmaya başlamıştır. Engels, İsviçre'den dönünce Almanya'daki kavga daha hızlanmış, Prusya'da karşı devrim yerini sağlamlaştırdıkça, NRZ yazı kuruluna baskı da artmıştır. 1849'da Marx ve Engels'i mahkeme önüne çıkartmışlar, uzun celselerden sonra serbest bırakmışlardır.

1849 baharında işçi kitlelerinin gittikçe artan politik bilinçlenmeleri üzerine Marx ve Engels taktik değiştirmişler, yavaş yavaş küçük burjuva ideolojisini terkeden ve yurt çapında bir proletarya örgütlenmesinin özlemini duyan işçileri 1849 Nisan ayında Köln İşçi Ligası ile birlikte bütün küçük burjuva demokratik düşüncelerden ayrılmış bir proleter örgütü etrafında toplamaya başlamışlardır.

Fakat o sıralarda özellikle Dresden, Ren bölgesi, Westphalia, Pfalz ve Baden gibi yörelerde Prusya orduları küçük burjuva demokratların korkaklık ve tutarsızlığından yararlanıp bu yöreleri işgal etmiş, Engels Elberfeld ve Baden yörelerinde bizzat ayaklanmalara katılmış ve çarpışmıştır.

Marx ve Engels, **Merkez Komitesinin Komünist Ligasına Hitabı** adlı dokümanı Liganın çeşitli kollarına dağıtmışlardır. Bu yazıda 1848-49 devrimlerinden alınması gereken dersleri ortaya koymuşlar, gelecekteki devrim için proletarya partisinin ne olacağını nasıl çalışacağını anlatarak temel taktikleri sıralamışlar, proletarya partisi'nin küçük burjuva demokratların aceleciliğinden farklı olarak devrimi sürekli kılması gerektiğini, görevinin sınıf çelişkilerini daha az keskin hale getirmesi değil, sınıfları ortadan kaldırması, mevcut toplumu düzeltme değil, yeni bir toplum kurması olduğunu ortaya koymuşlardır[11].

Engels, 1850 Ocak ve Şubat aylarında NRZ'da, «Almanya'da Anayasa Kampanyası» adlı bir çalışmasını yayınlamıştır. Bu çalışmada, o dönemin Almanya'sındaki sınıfların tahlilini yapan Engels, endüstri ile ticaretin, burjuvazi ile proletaryayı doğurduğunu, güçlü bir proletaryanın olması için, güçlü bir endüstrinin olması gerektiğini belirterek, işçilerin

11) Kesintisiz Devrim konusunda daha fazla bilgi için bakınız: **ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi**, 1763 «Sosyalizmin Zaferi İçin Kesintisiz Devrim», s. 13

dağınıklığının devrimin en büyük engeli olduğunu, işçi sınıfı arasında sosyalist ajitasyon ve propagandanın bulunmadığını yazmıştır.

engels ve köylü savaşları

Engels, 1850 yılında Almanya'daki köylü savaşları üzerine seri makaleler yazmıştır. Bu makaleler daha sonra 1870 yılında Almanya'da Köylü Savaşı adıyla broşür haline getirilmiştir. Engels 1870 ve 74 yıllarında bu esere iki de önsöz yazmıştır. Köylü ayaklanması üzerine yazılmış ilk marksist inceleme olan bu yazı ayrıca Engels'in olayları keskin bir askeri gözle izlemesiyle de önem kazanmaktadır.

Önsözüne tarihi bilgilerin çoğunu sınıfsal yorumdan yoksun olan Zimmermann'dan aldığını belirtmekle başlayan Engels, kitabını şöyle tanıtmaktadır:

«Ben yazımda, mücadelenin tarihi akışını ana hatlarıyla şöyle bir çizip, Köylü Savaşının kaynağını, bu savaşa katılan türlü partilerin takındıkları tavırları, bu partilerin tutumlarını izah etmekte başvurdukları siyasi ve dini fikirleri, en son da mücadelenin sonucunu sınıfların sosyal hayatının tarihi şartlarından doğmuş zorunlu sonuçlar olarak göstermeğe çalıştım. Başka bir deyişle Almanya'daki siyasi rejimin, bu rejime karşı ayaklanmaların, o devirdeki siyasi ve dini nazariyelerin birer sebep değil, belki sanayinin, ulaştırma yollarının, ticaret eşyası ve para ticaretinin bu memlekette ulaştığı gelişme derecesinden doğmuş birer sonuç olduğunu göstermeğe bağladım.»[12]

Yazıda 1525 ve 1848 - 49 Alman devrimlerini karşılaştıran Engels, her iki devrimin kime yaradığını ve siyasi merkezileşmenin ve dağılmanın nedenlerini ortaya koymuştur. İşçi sınıfının henüz Alman halkının çoğunluğunu teşkil etmekten çok uzak olduğunu ve bu yüzden küçük burjuvalar, şehir lümpen proletaryası, küçük köylüler ve tarım işçileri arasında müttefik aramak zorunda olduğunu ve en kalabalık müttefiklerini ücretli tarım işçileri arasında bulacaklarını belirterek o günkü Alman toplumunun sınıfsal tahlilini yapmış, bu tahlillerde özellikle küçük burjuvaların iki yanlı kaypak tutumlarını belirtmiştir. «Küçük burjuvaların demincek sözünü ettik. Bunlara ancak zaferi kazandıktan sonra güvenilebilir ve ancak o zaman meyhanelerde zafer naraları atarlar. Böyle olmakla beraber, içlerinde işçilere kendiliklerinden katılan gayet iyi unsurlar da vardır.»[13]

16. Yüzyıldan sonra imtiyazlılara karşı iki muhalefetten; burjuva muhaleti ve devrimci halk muhalefetinden sözeden Engels, köylü savaşının başlangıcında burjuva muhalefetini temsil eden mutedil Lüther ile, devrimci halk muhalefetini temsil eden komünist eğilimli Thomas Münzer'i karşılaştırmış, uzun uzun 1525 köylü savaşını ve sonuçta disiplinsiz ve soylularla anlaşmak eğilimi yüzünden dağılan ve ihanetler çemberi içinde kalan köylü kitlelerinin nasıl yokedildiğini anlatmıştır.

Mülhaussen'de «ebedi meclis» başkanı olan ama görüşlerini benimsetmekte büyük güçlük çeken, malların ortaklığını ve çalışma yükümlülüğünü çalışan Thomas Münzer'in kişiliğinde tarihsel bireyler ve objektivite meselesine ışık tutmuştur.

«Aşırı bir parti şefinin başına gelebilecek en büyük bela, hareketin bu hareket tarafından temsil edilen sınıf hakimiyetini daha ele alacak ve bu sınıfın hakimiyetinin gerektirdiği tedbirleri uygulayacak kadar olgunlaşmadığı bir devrede iktidarı ele almak zorunda kalmasıdır. Bu şefin elinden gelen şey kendi iradesine bağlı değildir. Bu, olsa olsa, çeşitli sınıflar arasındaki zıtlığın ulaştığı merhaleye ve sınıflar arasındaki çatışmanın gelişme derecesine, sınıf zıtlıklarının geliş-

12) Friedrich Engels, Almanya'da Köylü Savaşı, s. 6.
13) Friedrich Engels, a.g.e. s. 12

me derecesini her an tayin eden maddi geçim şartlarının ve istihsal münasebetleriyle mübadele münasebetlerinin gelişme derecesine bağlıdır.»[14]

engels karşı devrimle savaşıyor

1850 yılında Marx ve Engels gelişen yeni ekonomik koşullar ve gerici akımın güçlenmesi karşısında partinin mücadele taktiklerinin değişmesi gerektiğini belirtmişler, sol sekter kümelerle mücadele etmişler ve bu mücadele içinde 1852 yılında komünist ligasını lağvetmişlerdir. 1850'den sonra büyük para sıkıntısı çeken Marx'a bu tarihten sonra sürekli olarak Engels destek olmuştur. Onun rahatça çalışmasını, eserlerini yazabilmesini Engels sağlamıştır. 1850'de **New York Daily Tribune**'un Avrupa muhabiri olan Marx, Engels'ten Almanya üzerine seri makaleler yazmasını isteyince, Engels, Marx imzasıyla gazetede «Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim» yazısını yayınlamıştır. Bu yazılar sonraları (1896) Elanor Marx - Aveling tarafından kitap şeklinde bastırılmıştır.

1851 - 52 yıllarında yayınlanan bu seri makalelerde Engels, Almanya, Avusturya, Viyana, Mart ve Ekim Devrimi; Köln'deki komünistlerin mahkemesi üzerindeki görüşlerini belirtmiştir. Bu yazılar Engels'in diğer olgun ürünleri için birer kıvılcım gibidir. Bu seri makalelerde Engels endüstri devriminin ortaya çıkışını, getirdiklerini, taşıma araçlarının endüstride gelişimi sağlamasını, endüstri devrimi ile birlikte düşüncelerde ve üretim teknolojisinde olagelen değişiklikleri, bu değişikliklerin sınıfsal durumları etkilemesini işlemiş, sınıf ile sosyal savaş ve politika arasındaki ilişkileri belirtip, ortaya çıkan yeni sınıf ile eski kurumlar arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin kaçınılmaz olarak yeni sınıfın zaferine yol açacağını ortaya koymuştur. Bu savaşta küçük burjuvazinin iki sınıf arasında yalpalamasını, kaypaklığını, uzun uzun somut örneklerle anlatan Engels, makalelerin özünde devrim meselesini, özü ile, kaçınılmazlığı ile, tarihsel görevi ile, hangi sınıflar arasında, nasıl yapılacağı ile, silahlı ayaklanma ilkeleri ile devrim meselesini ortaya koymuştur.

askeri konularda otorite engels

Marx, **New York Daily Tribune**'da 10 yılı aşkın bir süre yazı yazmıştır. Bu yazıların bir kısmını özellikle askeri olanlarını hep Engels kaleme almıştır.

Engels, Marx ile birlikte İngiltere'deki sol kanat Chartist'lerle sık sık ilişki kurmuş, onlara yardım etmiş, çıkardıkları gazeteye katkıda bulunmuştur. İngiltere'deki kargı devrim ve işçi sınıfının sınıfsal mücadelesi yerine kapitalizmin sınırları içinde ufak çıkarlar için mücadele yolunu önerenlere karşı savaşmıştır.

Engels, 1857 yılında **New American Cyclopedia** için çeşitli askeri konularda (ordu, top, tahkimat, piyade, donanma v.b.) yazı yazmıştır. 1848 - 49'da Baden'deki eylemleri sırasında düzenli profesyonel orduların, kitlelerin hareketlerini bastırışını gören Engels, 1851'den sonra sistematik olarak askeri tarih çalışmaya başlamış, çeşitli yazılarında askeri meseleye değinmiştir. Engels, **Amerika'da İçsavaş** adlı Marx'la ortak eserlerin'in önsözünde «proletarya eğer burjuvaziyi yenecekse, ilk olarak savaş stratejisi ve savaş sanatını çok iyi öğrenmelidir,» demiştir. Bir dönem sonra askeri meselede Engels otorite sayılmaya başlamıştır. Bütün arkadaşları Engels'i en büyük askeri eleştirmen olarak kabul etmiş, «General» adıyla çağırmış, Marx ise dostuna «Manchester savaş bakanı» adıyla hitabetmiştir. Lenin ve zamanımızın gerilla ustaları bu konuda Engels'ten büyük ölçüde etkilenmişlerdir.

---

14) Friedrich Engels, a.g.e. s. 126.

New American Cyclopedia'da yazdığı askeri yazılar yanında 1859'da yazdığı **Po und Rhein** adlı broşüründe, İtalya'daki Fransa ve Avusturya savaşına ilişkin askeri meseleleri tartışmış, 1860'larda **Volunteer Journal for Lancashire and Cheshire**'da İngiltere'deki gönüllüler harekatı üzerine ve **Manchester Guardian**'da Yedi Hafta Savaşı üzerine yazılar yazmıştır. Daha sonra 1871'de Engels **Pall Mall Gazette**'de Fransa Prusya savaşına ilişkin 60 makale yayınlamıştır. Bir yazısında Engels ayaklanma üzerine şunları yazmıştır:

«Ayaklanma, en azından savaş ve diğerleri kadar bir sanattır, yerine getirilişinde, unutulduğunda onları unutan partiyi mahvedecek bazı kaidelere tabidir. Böyle bir durumda üzerinde durulması gereken, partilerin yapısından ve şartlardan çıkarılan mantıki sonuçlar olan bu kaideler, kısacık 1848 deneyinin Almanlara oldukça iyi bir şekilde gösterdiği gibi, çok açık ve basittir. İlk'in, oyununuzun sonuçlarını karşılamaya tam olarak hazır olmadıkça ayaklanma ile oynamayın. Ayaklanma, değerlerinin her gün değişebileceği, sonsuz büyüklükleri ile bir matematiktir; size karşı olan güçler örgüt, disiplin ve alışılmış otorite açısından avantajlıdır; onlara karşı bu eşitsizliği giderici bir üstünlük kuramadıkça yenilir, mahvolursunuz. Savunucular bütün silahlı ayaklanmaların ölümü demektir, düşman ile karşılaşmadan önce ayaklanma kaybedilir. Düşmanınızın güçleri dağılırken düşmanınızı şaşırtın, küçük de olsa günlük yeni başarılar hazırlayın; ilk başarılı ayaklanmanın size sağladığı moral üstünlüğünü koruyun; sizin saflarınıza meyleden, her zaman en emin yeri arayan ve en güçlüyü izleyenleri toplayın; düşmanınız size karşı kuvvetlerini toplamadan onu çekilmeye zorlayın; şimdiye kadar bilinen en büyük devrimci politika ustası Danton'un sözleriyle, **hücum, yine hücum, daima hücum**»[15].

engels'in enternasyonal'deki mücadelesi

Proletarya ve emekçi kitlelerinin daha fazla ezilmesi ve sömürülmesi, 1857 dünya krizi ve gelişen devrimci hareketler proletaryayı birliğe zorlayınca, 28 Eylül 1864'te Londra'da Enternasyonal İşçiler Birliği kurulmuştur. Engels, uzun süre Enternasyonal Genel Konseyi'nde görev almıştır. Marx'la beraber Enternasyonal'de sabırla ve inatla kitlelerin somut pratik tecrübesinden çıkarak, onlara reformizmin, dogmatizmin ve sekter tutumun bir çözümyolu getiremiyecek yanlış eğilimler olduğunu göstererek, dikkatlerini bilimsel devrimci teori ve taktiklere çekmeye çalışmış, bir yandan işçi grevlerinin ve sendikaların işçiye hiçbir yarar sağlamadığını savunan tezlere karşı, öte yandan da işçi sınıfı mücadelesini günlük ekonomik istekler içerisinde sınırlayan trade union'cu görüşlere karşı mücadele etmiştir. 1865'te Engels, lassalleculeri eleştiren **Prusya'nın Askeri Sorunu ve Alman İşçi Partisi** adlı broşürünü yazmıştır. Enternasyonal boyunca marksizme karşı çıkan proudhoncular, lassalleculer ve bakuninciler ile her yerde savaşmıştır. Marx'la beraber 1868 Brüksel kongresi ve 1869 Basle kongresinde doğru görüşlerin destek kazanması için uğraşmış, 1871 Paris Komünü sırasında, uzaktan da olsa, Paris'teki devrimcilere elinden gelen yardımı yapmıştır. Engels, 1871 Komünü hakkındaki düşüncelerini, 20 yıl sonra Marx'ın **Fransa'da İçsavaş** adlı kitabına yazdığı önsözde belirtmiştir.

1871 Londra Konferansı'nda Marx'la birlikte sürekli olarak, siyasi mücadeleyi bırakmanın ölüm demek olacağını, devrimci bir işçi sınıfı partisinin gerekli olduğunu anlatmıştır. Komün'ün yenilgiye uğraması, Enternasyonal'in zorlu bir döneme girmesine yolaçmıştır. Marksistler bir yandan İngiliz trade unioncu hainlerle, öte yandan da proletarya saflarını bölmeye çalışan anarşist bakuninciler ile mücadele sürdürmüşlerdir. 1872 Hague kongresinde bakuninciler enter-

15) Engels: **Selected Writings** (Ed. by W. O. Henderson), Penguin Books 1967, s. 16.

nasyonalden ihraç edilmiş ve merkezi New York'a taşınmıştır. Bu kongre enternasyonalin son kongresi olmuştur.

İspanya, İsviçre, İtalya gibi ülkelerde proleter parti lerinin kurulmasına engel olan küçük burjuva anarşist hareketlere dikkati çeken Marx ve Engels, **Enternasyonal İşçi Birliğine Karşı Komplo Bakunin ve Sosyal Demokrasideki İttifaklar Üzerine** adlı broşürde, çeşitli ülkelerdeki ve Enternasyonaldeki bakuninclerin bölücü çalışmalarını anlatmışlardır. Engels, 1872 yılında **Volkstaat** dergisinde Proudhon'un görüşlerini hedef alan «Konut Sorunu» adlı makalesini yayınlamıştır. Engels, bu makalede endüstirinin gelişimi, devlet, sosyal alt yapı ve ekonomik ilişkiler meselesini iyice tartışarak, bilimsel sosyalizm ve proudhonculuk arasındaki farkları belirtmiştir. Her ülkede bir proletarya partisinin kurulması gerektiğini savunan Marx ve Engels, lassalleciler eisenachcılara yanaşıp, 1875 Mayıs'ında Gotha'da bir birleşme toplantısı yapmak isteyince bu eyleme karşı açık bir tutum takınmışlardır. Engels Bebel'e yazdığı bir mektupta bu tasarıyı kesin bir dille eleştirmiş, Marx da **Alman İşçi Partisi Programının Kenar Notları** adı ile Gotha'daki toplantıya sunulacak tasarıya şiddetle çatmıştır

Gotha programı, Alman sosyal demokratları arasında küçük burjuva unsurlarının yeniden gelişmesine yolaçmıştır Böyle bir ortamda Berlin Üniversitesi doçentlerinden Dr. Eugen Dühring bilimsel sosyalizmin ana ilkelerini saptırıcı yeni bir «sosyalist sistem» kurma iddiasındaki yazılarını yayınlayınca Alman sosyal demokratlarından bazıları Marx ve Engels'ten Dühring'i eleştirmelerini istemişlerdir. Marx'ın **Kapital**'i bitirmesini sağlamak amacıyla bu görevi Engels yüklenmiş ve **Anti-Dühring - Bay Eugen Dühring'in Bilimde Devrimi** adlı eserini yazmıştır. Eser, Kasım 1876'da yazılmaya başlanmış ve Mart 1878 de bitmiştir. Engels, matbaaya verilmeden evvel bütün yazıları Marx'a okumuş ve sonraları kitap halinde basılan ve çok kısa bir zamanda tükenen bu kitabın bir bölümünü bizzat Marx yazmıştır. Engels, **Anti Dühring**'i yazarken, matematik ve tabii bilimler konusundaki çalışmalarını hızlandırmış, bu çalışmaları sonraları **Doğanın Diyalektiği** adlı kitabı meydana getirmiştir.

Felsefe, ekonomi politik ve sosyalizm olmak üzere üç kısımdan oluşan **Anti - Dühring**, marksizmin ansiklopedisidir. Kitap, Engels'ın dehasını ve üstün bilimselliğini ortaya koyan mücadeleci bir eserdir ve hatta sanki İkinci Enternasyonalin revizyonistlerine önceden yazılmış bir eleştiri gibidir. **Anti - Dühring'in** bazı yerleri düzeltilmiş üç bölümü 1882'de **Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm** adı ile ayrı kitap halinde basılmış ve çok sayıda satılmıştır. Engels 1892 de bu kitaba tarihi materyalizmi çok iyi özetleyen bir önsöz yazmıştır.

1878 yılında Bismarck'ın anti - sosyalist bir kanun çıkarmak için uğraştığı dönemde, küçük burjuva sosyalistleri ile savaşmış, yeni kanun çıktığında Alman Sosyal Demokrat Partisi'ne ayrıca illegal örgüt kurmayı, illegal çalışma ile legal çalışmayı birleştirmeyi, devrimci bir yayın organı çıkarıp, parlamenter platformdan sonuna kadar yararlanmayı öğütlemiş, 1890 yılında bu kanun kalktığında bu zaferin illegal silahlarla kazanıldığını belirtmiştir.

Marx ve Engels 1875'lerden sonra iyice Rusya'ya ağırlık vermişler, Rus devrimcileri ile sürekli mektuplaşıp, Rusya üzerine daha fazla yazmışlardır.

Engels 1881 yılında **Labour Standard** adlı İngiliz dergisinde işçilerin ücretleri, işçi sendikaları, işçi sınıfı partisi, sosyal sınıflar üzerine makaleler yazmıştır. 1883 Martında Karl Marx'ın ölümü üzerine, Marx'ın eserlerinin yayını dahil tüm devrimci görevleri tek başına yürütmek zorunda kalmıştır.

marx'ın ölümünden sonra engels'in çalışmaları

Engels 1884 yılında **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni**'ni yayınlamıştır. Gerçekte bu eser yalnızca Engels'in değildir. Amerikalı bilim adamı Morgan'ın **Ancient Society**

or **Researches in the Lines of Human Progress From Savagrey, Through Barbarism to Civilization** adlı kitabı için Marx'ın hazırladığı notlar üstüne bina edilmiş, Marx'ın yarıda bıraktığı işi tamamlanmıştır. Çıktığı günlerde büyük bir heyecan yaratan ve sosyalizmin klasikleri arasında sayılan bu eserde Engels üretim biçimleri kavramına açıklık getirmiş ilkel toplumların gelişmesiyle ilgili, kandaşlıkla ilgili meseleleri tartışmıştır.

1885 yılında Kapital'in ikinci cildini yayınlayan Engels, Neue Zeit yazı kurulunun felsefe doktoru Starcke'nin **Ludwig Feuerbach** adlı eserini eleştirmesini istemesi üzerine uzun bir dönemden sonra 1886'da yeniden fesefe üzerine yazı yazmaya dönmüş ve **Neue Zeit**'da seri makaleler yayınlamıştı. Bu makaleler 1888'de **Ludwig Fuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu** adıyla ayrıca basılmıştır. Engels bu yazıda «Hegel felsefesinden nasıl çıkıp onunla nasıl ayrıldıklarını», Feuerbach'a neler borçlu olduklarını ama onu hangi noktalarda eleştirdiklerini belirtmeye çalışmış, genel olarak diyalektik ve tarihi materyalizmi özetlemiştir. Feuerbach hakkındaki eleştirilerini yeterli görmeyince Marx'ın «Feuerbach Üzerine Tezleri»ni broşürün sonuna eklemiştir.

1888 yılında o günlerde güçlenen **Sozialdemokrat** dergisi yazarları ile daha yakından temaslar kuran ve aynı yıl içinde Amerika'yı ziyaret eden Engels Rusya üzerine çeşitli yazılar yazmış, 1891'de eskisine nazaran yeni programdan daha memnun olduğunu belirtmekle beraber 1891 Alman Sosyal Demokrat Programı Taslağını eleştirmiştir.

1893'de Enternasyonal'in Zürich Kongresinde büyük bir saygı ile karşılanan ve onursal başkanlığa seçilen Engels, 1894 yılında Kapital'in III. cildini yayınlamıştır. 6 Mart 1895'de Marx'ın **Fransa'da Sınıf Mücadeleleri** adlı kitabına bir önsöz yazmış ve 5 Ağustos 1895'de Londra'da hayata gözlerini yummuştur. Lenin, ihtiyar Engels'i ziyaret etmek istemiş, ama Engels'in hastalığı dolayısıyla görüşme mümkün olmamıştır. Engels'in mezarı yoktur. Kendisinin isteği üzerine yakılmış ve külleri Manş denizine serpilmiştir.

Engels, 1873-83 yılları arasında matematik ve tabii bilimler üzerinde yazdıklarını tamamlayamamış, bu yazılar sonraları kitap halinde **Doğanın Diyalektiği** adı ile basılmıştır. **Anti-Dühring**'deki «Zor Teorisi»ni genişleterek «Kuvvet Zorunun Tarihteki Rolü» adı altında ayrı bir broşür halinde yayınlayıp, ona ayrıca Alman tarihinde zorun oynadığı rolü inceleyen bir bölüm eklemek isteyen Engels, bu çalışmasını da tamamlayamamıştır. Bu eksik çalışmalar Şubat-Mart 1896'da **Neue Zeit** dergisinde yayınlanmıştır.

Engels bütün hayatı boyunca çok sayıda mektup yazmıştır. Bunların en önemlileri Marx'a yazdığı mektuplardır. Belki her gün mektuplaşmışlardır. Özellikle 1850-70 arasındaki Marx-Engels mektupları sosyalizmin klasikleri arasına girebilecek niteliktedir. Lenin, bu mektuplaşmalardan şöyle söz etmektedir: «Eğer bir kişi bütün bu mektuplaşmaların odak noktasını -öyle diyelim- ortaya konan ve tartışılan düşünceler kümesinin birleştiği merkezi noktayı bir kelimeyle ifade etmek zorunda kalsaydı, bu kelime **diyalektik** olurdu. Bütün politik ekonominin temelinden yeniden şekillendirilmesine, tarihe, tabii bilimlere, felsefeye ve işçi sınıfının politika ve taktiklerine diyalektik materyalizmin uygulanması Marx ve Engels'i fazla ilgilendiren, onların en temel ve en yeni katkıları, devrimci düşünce tarihinde yaptıkları mükemmel gelişme buydu.»(16)

Engels, Marx ile birlikte geliştirdikleri,

- Doğa toplum, insan düşüncesinin genel yasaları, diyalektik ve tarihi materyalizm ile,
- Kapitalizmin komünizme dönüşmesinin zorunluluğu görüşü ile,
- Proletaryanın insanları baskı ve sömürüden kurtaracak tek güç olduğu düşüncesi ile,

16) V. I. Lenin, **Bütün Eserler**, Cilt. 19, s. 554, İngilizce Baskısı.

● **Proleter sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğü** anlayışı ile,

● Proletaryanın bütün görevlerinin ancak bir proleter partisiyle gerçekleşebileceği hakkındaki görüşü ile,

● İşçi sınıfının günlük eylemi içinde sarsılmaz, inatçı, kararlı ve yürekli kavgası ile,

Bugün ölümünün 75. yılında sosyalistler arasında bütün haşmetiyle yaşamaktadır.

engels'in eserleri

Marx ve Engels'in bütün eserleri (**Karl Marx - Friedrich Engels, historisch - kritische Gesamtausgabe: Werke, Schriften, Briefe** - Kısaca MEGA) Moskova'daki Marx-Engels Enstitüsünce 42 cilt olarak yayınlanmıştır. Aşağıda Engels'in başlıca eserlerini ve türkçe çevirilerini veriyoruz.

Engels'in bazı seçme yazıları ayrı kitaplar halinde başlıca şu ingilizce kitaplarda biraraya getirilmiştir: **Marx and Engels, Basic Writings on Politics and Philosophy** (Ed. by Lewis S. Fuer), Anchor Books, New York, 1959; **Engels: Selected Writings, History, Economics Social Criticism, Philosophy, Letters,** (Ed. by. W. O. Henderson) Penguin Books, 1967; **Engels as Military Critic** (Ed. by W. H. Chaloner and W. O. Henderson), 1959 (Bu kitap Engels'in askeri yazılarının bir çoğunu kapsamaktadır); **Notes On the War: Sixty Articles Reprinted from the «Pall Mall Gazette»** (Ed. by F. Adler), 1923; **The Russian Menace to Europe** (En. by P. W. Blackstock and B. F. Hoselitz) İllinois, 1952; **Letters to Americans (Why There is no Large Socialist Party in America)** International Publishers Co. Inc., 1953

Ayrıca İngiltere, Fransa, Almanya ve Amerika'daki yayınevleri Engels'in eserlerinden çeşitli ayrı basımlar yapmaktadırlar.

Aşağıda belirt'ğimiz çevirilerin dışında Engels'in yazılarından bazı seçme türkçe çevirileri şu kitaplarda yer almıştır: Marx-Engels, **Sömürgecilik Üzerine,** (Çev: S. Hilav) Gerçek Yayınevi, İstanbul 1966; Marx - Engels, **Din Üzerine** (Çev: M. Belge), Gerçek Yayınevi, İstanbul 1966; Marx - Engels, **Felsefe İncelemeleri,** (Çev: C. Eroğul), Sol Yayınları, Ankara 1968; Marx Engels, **Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi** (Çev: M. Kalaycı) Sol Yayınları, Ankara 1969; Tunçay, Mete, **Batıda Siyasal Düşünceler Tarihi. 3. Yakın Çağ,** Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1969, s. 101-145; **Friedrich Engels** Bibliyografya, Yazan: Paul Louis, (Çev: F. Sabit) Öncü Kitabevi, İstanbul 1967 ve Marx'ın türkçeye çevirilen kitaplarındaki çeşitli önsözler.

Engels ayrıca hayatı boyunca başta en yüce dostu Karl Marx olmak üzere çok sayıda devrimci ile mektuplaşmıştır. Marx ve Engels arasındaki yazışmalar MEGA III/1-4'de tam olarak basılmıştır. Marx - Engels Yazışmalarının seçme ingilizce çevirileri şu kitapta basılmıştır: **The Correspondence of Marx and Engels 1846 - 1895** (Ed. by Dona Torr) 1934.

Engels'in çeşitli seçme mektupları ayrıca şu kitaplarda toplanmıştır: **Die Briefe von Friedrich Engels and Eduard Bernstein,** Berlin 1925; **Vergessene Briefe** (Briefe Friedrich Engels an J. P. Becker) Berlin 1920; **Victor Adlers Aufsätze, Reden und Briefe,** Vienna 1922; **Die Briefe von Karl Marx und Friedrich Engels an Danielson,** Leipzig 1929; **Friedrich Engels' Briefwechsel mit K. Kautsky,** 1955; **Wilhelm Liebknecht. Briefwechsel mit Karl Marx und Friedrich Engels,** Hauge 1963; **F. Engels' Briefe an Bebel,** 1959; **Correspondence of Friedrich Engels with Paul and Laura Lafargue,** 1959; Karl Marx und Friedrich Engels, **Ausgewählte Briefe,** Berlin. 1953.

Yazıldığı T.	Adı	Türkçe Çevirisi
1842-45	**Rheinische Zeitung, Schwizerischer Republikaner, The New Moral World** ve **Vorwärts**'deki makaleler	
1844	«İngiltere'nin Durumu» (Thomas Carlyle'ın İncelenmesi), «Umrisse zu einar Kritik der National Ökonomie» (Ulusal Ekonominin Eleştirisinin Taslağı)	
1845	**Deutsches Bürgerbuch** ve **Rheinische Jahrbücher**'de komünizm üzerine makaleler, **Die Heilige Familie** (Kutsal Aile - Marx'la beraber) **Die Lage der Arbeitden Klasse in England** (İngiltere'de İşçi Sınfının Durumu)	(Bir kısmı) K. Marx F. Engels, **Felsefe İncelemeleri**, s. 124 - 134.
1846	**Das Westfalische Dampfboot**'ta inşaat işçilerine ait makaleler, **Die Deutsche İdeologie** (Marx'la beraber)	K. Marx - F. Engels, **Alman İdeolojisi** (Çev: S. Hilâv). Sosyal Yayınlar, İstanbul 1968.
1847	«Grundsätze des Kommunismus» (Komünizmin Temel İlkeleri)	
1848	**Das Manifest der Komunistischen Partei** (Marx'la beraber)	**Komünist Manifesto**, (Yay: S. Ege), Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara 1969;
	Neue Rheinische Zeitung'daki makaleler	**Manifesto**, (Çev: T. Ağaoğlu), Öncü Yayınevi, İstanbul 1970. (İlk çeviriler 1922'de Şefik Hüsnü ve 1936'da Kerim Sadi tarafından yapılmıştır).
1850	**Democratic Review**'da «On Saat Sorunu» **Neue Rheinische Zeitung**'daki makaleler: «Die deutsche Reichsverfassungs», «Fur die Republik zu Sterben», «Die englische Zehnstundenbill» «Der deutsche Bauerkrieg» (1870'de kitap haline getirilmiştir).	**Almanya'da Köylü Savaşı** (Çev: Ş. Hulusi), Payel Yayınevi, İstanbul 1967.
1851-52	**New York Daily Tribune**'deki 1848 Alman Devrimine Ait Makaleler (Almanyada Devrim ve Karşı Devrim)	
1853-54	**New York Times**'da Doğu Meselesi ve Kırım Savaşına İlişkin Makaleler	

Yapıldığı T.	Adı	Türkçe çevirisi
1855	«Deutschland und der Panslawismus» (Panslavizm ve Almanya) Putnam's Monthly Review'de Avrupa Orduları na İlişkin üç makale	
1857-58	New American Cyclopedia'da Askeri yazılar	
1859	«Po und Rhein». Karl Marx üzerine iki makale	
1859-64	Çeşitli gazete ve dergilerde askeri yazılar	
1865	**Die Preussiche Militärfrage und die deutsche Arbeiterpartei** (Prusya'nın Askeri Sorunu ve Alman İşçi Partisi)	
1866	«Betrachtungen über den Krieg in Deutschland» (Almanya'daki Savaş Üstüne Düşünceler).	
1868	«Konspect über das Kapital von Karl Marx. Erster Band» (Kapitalin I. Cildinin Özü)	
1869	Manchester Guardian'da Yedi Hafta Savaşı hakkındaki makaleler	
1870	«Die Geschichte Irland» (İrlanda Tarihi)	
1871	Pall Mall Gazette'da Fransa - Prusya Savaşına İlişkin 60 makale.	(Bir makale) W. Pomeroy **Gerilla Savaşı ve Marksizm** (Çev: M. Altıok), Ekim Yayınları, Ankara 1969.
1872	«Zur Wohnungsfrage» (Konut Sorunu) üzerine Volksstaat'da makaleler	
1873	«Ein Komplott gegen die Internationale Arbeit - erassoziation - Bericht über Bakunin und die Allianz der Socialistischen Demokratie» (Enternasyonal İşçi Birliğine Karşı Komplo - Bakunin ve Sosyal Demokrasideki İttifak Üzerine - Marx'la beraber)	
1873-83	**Dialektik der Natur** (Doğanın Diyalektiği. Tamamlanamamıştır)	
1878	**Herrn Eugen Dühring Umwaizung der Wis-**	**Anti - Dühring - Bay Eugen Dühring'in Bilimde Devrimi**

Yapıldığı T.	Adı	Türkçe çevirisi
	senschaft	(Çev: M. R. Baraner), Sol Yayınları Ankara 1966.
1880	**Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft** (Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm)	**F. Engels, Sosyalist Düşüncenin Gelişmesi** (Çev: S. Hilâv), Sosyal Yayınlar, İstanbul 1967 (İlk çevirisi **Hayali Sosyalizm ve İlmi Sosyalizm** Adı altında Haydar Rıfat tarafından yapılmıştır)
1881	**The Labor Standard'**daki makaleler	(İki Makale) K. Marx, **Ücret, Fiyat ve Kâr** (Çev: E. Başar), Sol Yayınları, Ankara 1966.
1884	**Der Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staates**	**Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni,** (Çev: K. Somer), Sol Yayınları, Ankara 1967. (İlk çeviri 1934'de **Cemiyetin Asılları** adıyla Muhittin tarafından yapılmıştır.)
1885	«Zur Geschichte des Bundes der Kommunisten» (Komünist Birliğinin Tarihi Üstüne)	
1886	**Ludwig Feuerbach und der Ausgang der Klassischen deutschen Philosophie**	**L. Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu** (Çev: N. Burhan), Sosyal Yayınlar, İstanbul 1967; K. Marx - F. Engels, **Felsefe İncelemeleri,** s. 7-66. (İlk çevirisi Marksizm Bibliyoteki'nde)
1887-88	«Die Rolle der Gewalt in der Geschichte» (Kuvvet Zorunun Tarihteki Rolü)	
1890	**Die Neue Zeit** ve **The Times**'da Rusya hakkında yazılar	
1891	(Marx'ın **Fransa'da İç Savaş** adlı kitabına Önsöz),	
	(Marx'ın **Ücretli Emek ve Sermaye** adlı kitabına Önsöz)	(Önsöz) K. Marx, **Ücretli Emek ve Sermaye** (Çev: O. Suda), Sol Yayınları, Ankara 1966
	1891 Sosyal Demokrat Program Tasarısının Eleştirisi	**Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi,** s. 97-113.
1892	«Der Sozialismus in Deutschland» (Almanya'da Sosyalizm) (Ütopik ve Bilimsel Sosyalizme Önsöz)	**Felsefe İncelemeleri,** s. 96-124.
1893	«Kann Europe abrüsten?» (Avrupa Silahsızlanabilir mi?)	
1894-95	«Zur Geschichte des Urchristentums» (Hiristiyanlığın Başlangıç Tarihi Üzerine)	
1895	(Marx'ın **Fransa'da Sınıf Mücadeleleri** adlı Kitabına Önsöz)	(Önsöz) Karl Marx, **Fransa'da Sınıf Mücadeleleri,** (Çev: M. E.), Sol Yayınları, Ankara 1967.

osmanlı döneminde ilk sosyalist yayınlar

a. cerrahoğlu

Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde, türkçe olarak yayınlanan ilk sosyalist gazete ve dergiler konusunda, henüz araştırmalar tamamlanmış ve son hükümlere varılmış değildir.

Sayın Münir Süleyman Çapanoğlu, 1910'da yayınlanan *Iştirak*'i ilk sosyalist gazete olarak kabul etmektedir. Oysa 1909'da, Selanik'te *Amele Gazetesi*[1] çıkmıştır. Selanik'ten İzmir'e atlar ve araştırmalarımızı biraz genişletirsek görürüz ki, İzmir'de İkinci Meşrutiyet'in ilk aylarında SOSYALİST sıfatını kıskançlıkla benimseyen gazeteler yayınlanmıştır.

İzmir'de *Boykotaj Cemiyeti*'nin organı olan Gâve'yi ele alalım.

Bu gazete haftalıktı ve 1324 (1908) kasım ayından itibaren yayın hayatına atılmıştı. Umumiyetle işçi haklarını savunduğunu ileri sürüyor, fakat esnafı ve küçük burjuvaziyi de ihmal etmiyordu.

Muarızları ise, *sosyalist* sıfatını ona layık görmüyorlardı. Bu yüzden *Gâve*, İzmir'de yayınlanan *Sedat* gazetesine karşı polemik yapmış, Hüseyin Hilmi'nin *Serbest İzmir Gazetesi*'ni de karşısında bulmuştu.

Gâve'nin sosyalizmi:

1 — Herşeyden önce bir liberal sosyalizmdir.

2 — İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni mukaddes sayan ve onun kanadı altına sığınan, Padişahçı ve Halifeci bir sosyalizmdir.

3 — Hiç bir vechile dine aykırı değildir. İslamiyetin esas prensiplerine dayanmak istemektedir.

4 — Romantik, marazi ve hissi bir sosyalizmi red etmektedir.

Doğu tarihinin derinliklerinden kuvvet almak isteyen bu sosyalizm, fikirlerini yayan gazeteye *Gâve* adını takmış ve

«Dahhâkın eder mülkünü bir Gâve perişan»[2]

haykırışıyla matbuat sahnesine fırlamıştır.

---

(1) Bak. A. Cerrahoğlu: **Türkiye'de Soyalizm.**

(2) Dahhâk - efsanede - zalimlik örneğidir. Saltanatı 1000 yıl sürmüş, 800 yıl zalimce halkı öldürmüş, son 200 yıl, omuzlarında İblis'in hilesiyle beliren iki yılan başına hergün iki insan beyni sunarak acısını dindiriyordu. İsfahan'da GÂVE adında bir demircinin iki oğlu da bu yüzden öldürülmüştü. O da, meşin önlüğünü bayrak yaparak - ki buna farsçada DİREFŞ-İ GÂVİYÂNİ derler - bütün halkı başına topladı. Cem'in oğlu Feridun, Şah ilan edildi. Dahhâk'ın ordusu yenildi. Dahhâk kaçtı. Gâve yetişerek onu öldürdü.

İzmir Boykotaj Cemiyeti, Batı kapitalizmine ve yabancı emtiaya savaş açan bir dernekti. *Gâve* de, bu münasebetle, milli yani nasyonal bir hareketin organı oluyordu.

Gâve, işçi ve emekçi ile eşrafı ve sermayecileri uzlaştırmak ve yan yana getirmek amacını güdüyordu. Türkiye proletaryasıyla Türkiye burjuvazisinin elele yürümesi gerektiği tezini savunuyor ve bunu yapmakla övünüyordu. İşçi ve küçük burjuvazinin haklarını savunduğunu ilan etmekle yetinmiyor, yerli kapitalisti de, emekçilerle omuz omuza savaşa katılmağa çalışıyordu.

Gâve'nin «Sedat Gazetesine Son Cevap» başlıklı yazısında ezcümle şu satırlar yer almaktadır:

«Aleyhimizde birbiri ardı sıra iki uzun bend-i hasmane yazdınız. Şahsiyata intikal ederek bizi menfaatperestlikle, müfterilik ve daha bilmem nelerle itham ettiniz. «Yarası olan gocunur» darb-ı meseli sizin halinize ne güzel tatbik ediliyor...

«A çocuklarım, ben tamam dörtbin bu kadar seneden beri yaşıyan, sütunları arasında sancaklar gezdiren bir Gâve'yim. Çocuklara merhametim sebebiyledir ki, koskoca bir İran milletine bahş-ı hürriyet ettim. Şımarık bir çocuğun kârı olan sütunlarınıza bir nazar-ı af fırlatıyorum. Lakin ne çare ki, nazar-ı memlekette mahçup olmayı istiyorsunuz...

«Bizim sosyalizmimiz bilemiyeceğiniz, mahiyet-i ulviyesine vakıf olabilmekten aciz olduğunuz bir sosyalizmdir. Garpten intihap edilen tuhm-i efkarın meşime-i şarkta ekilecek, Şark güneşi, Şark muhiti, Şark ruhu arasında mevş-ü memasına çalışılan, semeredar olması vakf-ı amal edilen bir sosyalizmdir...

«Sizin salik veya mürevvici olduğunuz Hugo evhamları, Dumafis hayalleri, Rahip Prevo rüyaları, Avrupa'da kendi memleketlerinde bile tatbik edilemedi. Onların birer hülyadan, romantiklerin vahimesinde vücut bulmuş gayesi mariz bir şefkat-i insaniyeye mümas ve bimetanet birer sosyoloji fikr-i iptidaisinden ibaret olduğu bittecrübe görüldü. Binaenaleyh, Manon Lesko'nun bütün irtical hiyanetleri arasında tahliller devşirmeyi, Margerit Gotiye'nin veremli göğsünden kopan arzu-i hayat vaveylalarının nağamat-ı matemini dinlemeyi size terk ederiz.»

Nihayet, onlara övüt verme zorunluluğunu da duyuyordu:

«Ribo'nun tetkikatını günlerce okuyunuz. Frederik Geyra'yı, Gaston Danvili arasıra yoklaymız. O vakit erbab-ı fuhşe merhamet etmenin ne olduğunu ve bunun sosyalizme tatbiki ne neticeler hasıl edeceğini öğrenirsiniz.»

Gâve'ye karşı yapılan kalem savaşlarının en önemlisi Baha Tevfik tarafından yapılmıştır. Gerek Baha Tevfik, ve gerekse arkadaşı Hilmi (Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın lideri İştirakçi Hilmi) o tarihte *Serbest İzmir* Gazetesinde sosyalistliği kesin ifadelerle reddettikleri için, o devirdeki polemikler ayrıca önem ve anlam taşımaktadır.

Biz bu konuyu ayrıca inceliyeceğiz.

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

AÇLIK ORDUSU YÜRÜYOR

Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmeğe doymak için
ete doymak için
kitaba doymak için
hürriyete doymak için.

Yürüyor köprüler geçerek kıldan ince kılıçtan keskin
yürüyor demir kapıları yırtıp kale duvarlarını yıkarak
yürüyor ayakları kan içinde.

Açlık ordusu yürüyor
adımları gök gürültüsü
türküleri ateşten
bayrağında umut
umutların umudu bayrağında

Açlık ordusu yürüyor
şehirleri omuzlarında taşıyıp
daracık sokakları karanlık evleriyle şehirleri
fabrika bacalarını
paydostan sonraların tükenmez yorgunluğunu taşıyarak

Açlık ordusu yürüyor.
ayı ini köyleri ardınca çekip götürüp
ve topraksızlıktan ölenleri bu koskoca toprakta

Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmeksizleri ekmeğe doyurmak için
hürriyetsizleri hürriyete doyurmak için açlık ordusu yürüyor
yürüyor ayakları kan içinde.

NAZIM HİKMET
9.8.1962

5 lira